

ČASOPIS
ZAMESTNANCOV
š. p. LESY SR
BANSKÁ BYSTRICA

január 2007

1 Lesník

**Zmeny na postoch
riaditeľov OZ**

**Polemika mesiaca
o vzorníkoch**

**Lesníci a nekorektné
správanie**

Téma mesiaca - Lesné železnice

Lesník,

časopis zamestnancov štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, Banská Bystrica

redakčná rada

Ing. Ján Mičovský, CSc.,
Ing. Jozef Marko,
Ing. Lucia Hanková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.,
JUDr. Milan Vančo,
Ing. Berta Ondrišová

predseda redakčnej rady

Ing. Lubomír Veselý

výkonný redaktor

Mgr. Peter Gogola,
www.lesy.sk,
e-mail: peter.gogola@lesy.sk

rada stálych prispievateľov

Ing. Július Burkovský, Jiří Junek,
Ing. Radoslav Lorko,
Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič,
Dáša Pavlovičová,
Ing. Jaroslav Kobza,
Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo,
Ing. Luboš Tuľak, Ing. Marcel Fiala,
Ing. Ladislav Dochán,
Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla,
Ing. Ľuboš Uhrín,
Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Štefan Beňa,
Ing. Ján Vavrek, Dušan Dávid,
Ing. Jozef Staško, Rudolf Halák,
Ing. Karol Volentier

grafická úprava

Mária Gálová, Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum,
T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

náklad: 1400 výtlačkov

foto obálka

Ing. Aleš Bílek

adresa redakcie

Námestie SNP č.8,
975 66 Banská Bystrica,
Tel.: 048/434 42 78,
Fax: 048/434 41 91

5

14

24

Obsah

2 Obsah

3 Editorial

Téma mesiaca: Lesné železnice

Spýtali sme sa...

4 Novoročný príhovor

5 Niektoré boli aj technickými unikátmi

7 Tisíce kilometrov v Karpatoch

8 Zmeny na postoch riaditeľov odštepných závodov

Vzorníky

10 Lesníci a nekorektné konanie

Za nekorektné správanie postihy Lesník ukryl drevo, už u nás nepracuje

Viete čo sú Obrie hrnce a ako vznikajú?

Účinný zásah košických lesníkov Usvedčili manipulanta na ES a odberateľa dreva z nekorektného postupu

11 Vianočné trhy Zemeslužby

Pozvánka: III. ročník Novoťské furmanské dni

12 Kvalitné porasty, veľké aukcie

Slovenská lesnícka pohľadnica z nemeckého Hessenska

13 Prešovskí lesníci potvrdili historické prvenstvo

Požiare hrozia v každom ročnom období

Fotoreportáž

14 V krajine čierneho orla

16 K biologickej ochrane porastov pred škodami zverou - I. časť

18 Ľudia a lesy: Dvaja riaditelia

O práškovacích hraniciach rastu a očakávaníach stability

20 Ďalšie posily

21 Na Záhorí aktívni aj v zime

Naší prírodou krok za krokom
Z pošty

22 Očakávali, že si prácu zjednodušia. Opak je pravdou

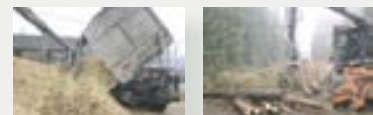
24 Kľúčovou je príprava korunových častí

So zástupcami Strediska Biomasa o problémoch a perspektívach projektu

25 Riport: Vzorne pripravená hmota ako výsledok dohody

26 Rozhodujúci je správny výber JPRL

Skúsenosti z prípravy energetického dreva na OZ Prievidza

27 Komentár: Beh na dlhé trate a komunálky

28 Právne okienko

Výzva na udelenie „Ceny Technickej univerzity vo Zvolene“

Do vašej knižnice

29 Stolíčky - dvojčky

Prvý Sobrančan maturoval pred trištvrtstoročím

30 Pozvánka: Navštívte OZ Prievidza

31 Oprášme kódex! Nie kvôli nemu. Kvôli sebe

Len pre vyvolených?

Prečo mám rada les

32 Uveríte?

Krížovka

33 Filatelistika

Poľovnícky receptár

34 Pre deti

35 Spoločenská kronika

Životné jubileá

36 Stromček pod stromček

Človek rád verí, že sa celkom zmení, raz na nový rok a raz v deň narodenín.
Že bude trpezlivý, bude opäť štíhly, že hravo s ťavou prejde uchem ihly...

...pospevujem si v duchu s Paľom Hammelom melódiu pesničky, ktorá sa volá Skús to ešte raz a premýšľam o novoročných predsavzatiach. Pravdupovediac, nikdy som si nijaké predsavzatia a záväzky nedával, a to-bôž nie na Nový rok. Je pravda, že v detstve – ako pionier – som si dával záväzky: napríklad že nazbieram jeden kilogram šípok alebo dvadsať kilogramov starého papiera. Ale to bola trochu iná záležitosť. V osobnom živote sa pokúšam meniť sám seba alebo veci okolo mňa vtedy, ak to pokladám za správne, potrebné alebo dokonca naliehavé. A to bez ohľadu na dátum. Až na sklonku uplynulého roku ma prepadlo nutkanie (slovenčina má na to pekný, trochu staromilsky znejúci termín žiadal) dať si novoročné predsavzatie. Pri listovaní stránkami decembrového vydania Lesníka som si pomyslel: čo takto v novom roku pomeniť grafiku? Dva roky mal Lesník ten istý „kabát“ (myslím tým dizajn, lebo lesníkovi v prevádzke musí kabát vydržať dlhšie – ak si ho nezabudne v šatni divadla ako môj nebohý dedko). Slovo dalo slovo a v januári sme už sedeli s kolegom Markom a pani Gálovou, našou dvornou grafičkou z NLC, nad návrhmi nového dizajnu Lesníka. To, čo držíte v rukách, je výsledkom dlhých diskusií o type písma, o zachovaní hlavičky, o kvalite a veľkosti fotografií, o zalamovaní textu, atď., atď. Je samozrejmé, že zmena formy nie je samoučelná a samospasiteľná. Kvalitu časopisu určuje predovšetkým jeho obsah. O ten nám ide predovšetkým a práve ten chceme stále zlepšovať. A preto sme sa rozhodli priniesť nové rubriky, nové témy. Chceme byť bližšie k problémom prevádzky. Chceme poznať názory čitateľov. Chceme vytvoriť priestor na diskusiu. Jednoducho chceme, aby bol Lesník bližšie k lesu. Aj tento, papierový, aj ten skutočný. Pretože v tom vnímame skutočný význam Lesníka (toho s veľkým aj malým l).

V novom roku Lesu zdar!

Peter Grogan

Anketa

Ing. JÁN ŠTEFÁNIK,
rozvojovo
– technický
riaditeľ š. p.
LESY SR

Táto doba v ktorej žijeme je dobou neustálych zmien a nie je príliš vhodná na nejaké predsavzatia. Je až príliš realistická a to i pre osobné predsavzatia. Preto neviem, či je to predsavzatie, možno skôr len želanie, ale v osobnom živote by som chcel viac ako doteraz nájsť si chvíľu pre seba a svojich blízkych. Možno to ďalej vyznie neskromne, ale v práci by som chcel byť účastný pri plnení programového vyhlásenia vlády v podmienkach LH a pri stabilizácii pomerov v Lesoch SR. A ešte jedno, ktoré by mohlo patriť do tejto kategórie a nazvime ho „menšie predsavzatie“. V spolupráci s kolegami a spolupracovníkmi začať napravné chyby a mylné predstavy o poľovníctve v štátnom podniku LSR. Vrátiť mu jeho čestné miesto v celej škále lesníckych činnosti vrátane výkonu práva poľovníctva v režijných revíroch, aby zostalo vlajkovou loďou v tejto oblasti na Slovensku.

Ing. LUBOŠ NÉMETH,
ekonomický
riaditeľ š. p.
LESY SR

Pracovné:
spoločne s celým kolektívom

Ing. LUBOMÍR VESELY,
organizačný
riaditeľ š. p.
LESY SR

Nemám vo zvyku dávať si novoročné predsavzatia, lebo viem, že ich aj tak nedodržím. Od nástupu do tejto organizácie mám však niekoľko predsavzatí, ktoré sa mi postupne darí aj naplňovať a ktoré nikdy nesúviseli s nástupom nového roku. Nebudem menovať všetky, ale spomeniem aspoň niektoré a to vytvorenie tímu odborne zdatných profesionálov pracujúcich v konkrétnych oblastiach, postupné vyšpecifikovanie majetku štátu a jeho „očistenie“ od majetku neštátneho a zavedenie jednotnej metodiky vedenia evidencie nehnuteľného majetku, tak písomnej, ako aj grafickej.

Ing. IGOR VISZLAI,
vedúci
lesníckej OZ
Revúca

Nový rok 2007 sme v práci začali štandardným stretnutím všetkých zamestnancov závodu, kde sa zhodnotil rok uplynulý ako po stránke výrobnéj, ekonomickej, ale aj všetko ostatné, čo malo vplyv

na činnosť závodu a čo nás čaká. Povedalo sa aj to zlé, ale hlavne sa vyzdvihlo všetko dobré – splnenie výrobných úloh, ekonomických ukazovateľov, menovite poďakovanie všetkým, ktorí urobili niečo navyše. Nebolo toho málo a keďže bežné úlohy závod zvláda bez väčších problémov, máme priestor aj na iné aktivity. Preto aj v novom roku chceme byť závod, na ktorý sa dá spoľahnúť, ktorý bude naďalej nositeľom progresu a inovácií, ktorý si chce aktívnym prístupom siahnúť na „európske peniaze“ a zrekonštruovať pre nás významnú cestu, ktorý ostane naďalej lídrom v práci s verejnosťou, zapojiť do spolupráce nových predstaviteľov samosprávy a snažiť sa dostať postavenie lesníka v spoločnosti na stupeň, ktorý mu určite prináleží, ktorý sme v minulosti ľahkovážne stratili a teraz je to veľmi dlhá a trpezlivá práca pre nás všetkých.

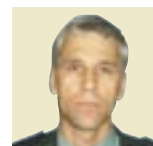
Ing. JOZEF HABARA,
vedúci
lesníckej
výroby, OZ
Palárikovo

Pri vstupe do nového roku 2007 som si nedal žiadne predsavzatia, nakoľko som si ich nedal už ani v predchádzajúcich rokoch. Je to výsledok počúvania kolegov a ľudí, ktorí si predsavzatia dávajú, väčšinou ich nedodržia a potom hľadajú výhovorku, pretože sa nedali splniť. Snažím sa žiť tak, aby som si predsavzatia nemusel dávať a radšej problémy riešim priebežne počas celého roka, hneď ako ich život priniesie.

Ing. ALENA KAŠŠÁKOVÁ,
hlavný
účtovník
a lesný
pedagóg,
OZ Považská
Bystrica

Do roku 2007 som pracovne vstúpila s nasledovným predsavzatiem: Naďalej sa tešiť z našej peknej lesníckej profesie a jej význam šíriť opäť i cez lesnú pedagogiku.

Ing. MIROSLAV BREČKA,
vedúci LS
Humenné, OZ
Vranov

V prvom rade si chrániť svoje zdravie, aby som mohol byť osožný svojej rodine a taktiež svojmu zamestnávateľovi. Chcem pracovať a komunikovať so svojim okolím tak, aby som bol spokojný sám so sebou a aby bola spokojná väčšina tých, s ktorými prichádzam do kontaktu a to či už v zamestnaní, alebo v osobnom živote.

KOLOMAN GRESCHO,
OLH, LS
Nitrianske
Pravno, OZ
Prievidza

...urobiť všetko pre svoje zdravie a svoju rodinu. Snažiť sa urobiť pre firmu všetko, čo bude v prospech jej a jej dobrého mena.

Spýtali sme sa:

„S akým predsavzatiem ste vstúpili do roku 2007?“

Novoročný príhovor

Vážené kolegyně a kolegovia,

býva dobrým zvykom generálnych riaditeľov pozdraviť na začiatku roka prostredníctvom podnikového časopisu všetkých zamestnancov. V mojom prípade je začiatok nového roka zároveň začiatkom novej kapitoly v pracovnom i osobnom živote. S vymenovaním na post generálneho riaditeľa štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky som na svoje plecia prevzal zodpovednosť za úspešný rozvoj najväčšej lesníckej firmy. Štafetu, ktorú som prevzal, vnímam ako obrovskú výzvu preukázať svoje manažérske, odborné i ľudské kvality. Stav štátneho podniku možno charakterizovať ako stabilizovaný, čo je vizitkou práce môjho predchodcu, ale hlavne vás, zamestnancov. Veľmi si vážim vaše každodenné úsilie, ktoré prináša vo svojom dôsledku pozitívne výsledky. Rok 2007 kladie pred nás neľahké úlohy. Implementácia nového informačného systému si vyžiada mnoho času a trpezlivosti pri nastavovaní jeho parametrov. Bude potrebné stabilizovať systém práce na lesných obvodoch a doriešiť postavenie odborného lesného hospodára. Nemalé úsilie si budú vyžadovať pokračujúce pestovné a revitalizačné práce na obnove kalamitných plôch po veternej kalamite z novembra 2004. Budeme pokračovať v eliminácii dôsledkov novodobého odumierania smrečín na Kysuciach, Orave, ale aj v iných lokalitách. Očakávam napätú situáciu na trhu s drevom, kde evidujeme objednávky viac ako dvojnásobne prekračujúce plánovaný objem ťažby. Napriek všetkým problémom však verím, že rok 2007 bude úspešný, i keď nie bezproblémový. K tomu vám prajem pevné zdravie, veľa chuti do práce a šťastie v osobnom i pracovnom živote. Aby sme sa na sklonku roka mohli obzrieť a s pocitom poctivo vykonanej práce povedať: bol to dobrý rok.

Jozef Mindáš

Doc. RNDr. Ing. Jozef MINĎÁŠ, PhD,

sa narodil 13.10.1963 v Levoči. Maturoval v roku 1981 na Gymnáziu v Levoči. V roku 1986 promoval na Matematicko – fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (odbor meteorológia a klimatológia), v roku 1992 ukončil externé štúdium na Lesníckej fakulte Technickej univerzity vo Zvolene. V roku 1999 ukončil doktorandské štúdium v odbore ekológia na Lesníckej fakulte Technickej univerzity. V roku 2004 habilitoval na docenta na Technickej univerzite vo Zvolene. V rokoch 1986 až 1990 pracoval v Slovenskom hydrometeorologickom ústave v Banskej Bystrici ako odborný technický pracovník. Od roku 1990 pôsobil v Lesníckom výskumnom ústave vo Zvolene ako samostatný výskumný pracovník, od roku 2003 na poste riaditeľa. Doc. RNDr. Ing. Jozef Mindáš, PhD., sa v odborných kruhoch prezentoval bohatou vedecko – výskumnou, publikačnou i pedagogickou činnosťou. Ako renomovaný expert sa podieľal na mnohých medzinárodných výskumných projektoch a konferenciách, kde okrem odbornej erudície osvedčil i svoje jazykové znalosti (angličtina, ruština, čeština, čiastočne poľština). Je ženatý, má 2 deti: dcéry Katarínu a Lenku. ■

Lesné železnice

„Počas stáročia sa v lesoch vystriedalo veľa druhov dopravy. Od splavovania vodnými šmykmi a plťami cez sťahovanie dreva volským a kónským záprahom k lesným železniciam a lanovkám až po dnešné ťažké nákladné automobily. Existuje vari dokonalejší dopravný prostriedok, ktorý by nenásilne zapadol do prírody, dával jej nádych romantickosti a pritom ju neničil, než je železnica? Lesné železnice si zaslúžili lepší osud, ako byť prekryté kobercom asfaltu, často už rozbitým hustou automobilovou premávkou...“ Jirí Junek

Niektoré boli aj technickými unikátmi

Aleš BÍLEK

Ťažba a spracovanie dreva patrilo od nepamäti k hlavným zdrojom obživy obyvateľov slovenských hôr. Začiatkom tohto storočia však kapacita i kvalita dopravy dreva tradičným spôsobom - splavovaním - nestačila zabezpečovať potreby rastúceho priemyslu krajiny. Bolo treba zabezpečiť kvalitnú a plynulú dopravu dreva počas celého roka. Dlhé a tiahle lesnaté doliny Karpatského oblúka predstavovali ideálny terén pre výstavbu v tom čase jediného skutočne efektívneho a kapacitného dopravného systému - lesnej železnice. Boli to vlastne akési zmenšené podoby klasických železníc - ich rozchod bol užší, kvôli lepšej prispôbovosti terénu a nižším stavebným nákladom - najčastejšie 760 mm. Začínali väčšinou pri píle alebo „veľkej železnici“ v údolí významnejších vodných tokov a ich vetvy viedli pozdĺž prítokov do ostatných dolín povodia. Jednotlivé lesné železnice dosahovali rôznu dĺžku i technickú dokonalosť podľa potrieb

a rozsahu miestneho priemyslu. Niektoré z nich boli aj technickými unikátmi: napríklad prvá elektrifikovaná lesná železnica v strednej Európe v Ľubochni z roku 1904 alebo úvratové úseky lesných železníc v Lednických Rovniach, na Vychylovke, či na animálnom úseku lesnej železnici Topoľčianky pri obci Jedľové Kostoľany. Ako ťažná sila sa spočiatku využíval - animálny pohon - kone (smerom dolu sa naložené vozne spúšťali iba vlastnou tiažou pomocou brzd). Postupne ich nahrádzali parné a motorové rušne. V období „zlatého veku“ lesných železníc, t.j. v prvej polovici 20. storočia, vzniklo na území dnešného Slovenska asi 40 lesných železníc rôznych kategórií - od niekoľko kilometrovej „koňky“ až po rozsiahle dopravné systémy s pravidelnou verejnou osobnou prepravou. V susednej Ukrajine to bolo asi 10 a v Rumunsku až 90 lesných železníc, z ktorých mnohé sú dodnes v plnej prevádzke. S nástupom motorizácie a zdokonaľovaním automobilov v období po druhej svetovej vojne začala „zastaralému“ železničnému systému vznikať výrazná konkurencia. Spevnené lesné cesty sa zaryvali hlboko do odlesňovaných svahov a šplhali sa až k samotným hrebeňom hôr. Nové, dokonalejšie mechanizmy odstránili namáhavé a nákladné približovanie dreva k tratiam lesných železníc v údoliach. Široké asfaltové cesty začali prekrývať úzke „kofajničky zarastajúce machom“. Technika zo začiatku storočia nemohla úspešne konkurovať technike o 50 a viac rokov mladšej. Zmodernizovať lesné železnice aspoň vo vytypovaných hlavných úsekoch už sústredenej hromadnej prepravy drevnej hmoty nikomu nenapadlo...

„DREVENKY“ - PRVÉ LESNÉ ŽELEZNICE

Podobne ako „veľké“ železnice aj lesné železnice začínali iba s drevenými trámami, pozdĺžne uloženými na kratších priečných trámoch, tzv. podvaloch - drevených železničných zvrškoch. Po tejto „drevenej ceste“ bolo možné oveľa ľahšie prepraviť väčšie náklady dreva z lesa než klasickým koňským povozom. Výstavba i údržba bola jednoduchá, stavebný materiál sa nachádzal priamo na mieste stavby. Takéto železnice slúžili väčšinou iba počas

ťažby v danej lokalite ako železnice prenosné. V skutočnosti sa samozrejme neprenášali, ale vždy sa stávali odznova. Výnimku tvorí „drevenka“ vybudovaná na území panstva Coburg v Jelšave. Využívala sa 11 rokov (1842 - 1853), a preto ju môžeme vyhlásiť za prvú lesnú železnicu na území dnešného Slovenska. Bola dlhá 3,7 km s rozchodom 1 580 mm, vzdialenosťou podvalov 1 m a hmotnosťou naloženého vozňa 5,5 tony. Na podvaloch boli drevenými kĺncami pripevnené kmene, ktoré slúžili ako koľajnice. Kone sa dali zapriať na oboch koncoch vozňov, aby sa vozeň nemusel otáčať.

BANSKÉ ŽELEZNICE S PREPRAVOU DREVA

K najstarším lesným železniciam treba prirátavať aj banské železnice s prepravou dreva z lesa. Na niektorých miestach sa využilo predĺženie trasy banskej železnice do okolitých lesov. Drevo potrebné na stavbu výstuží v baniach sa tak dopravovalo priamo „lesno-banskou“ železnicou.

„KOŇKY“ - LESNÉ ŽELEZNICE S ANIMÁLNYM POHONOM

Analogicky s „veľkou“ železnicou sa aj prvé lesné železnice stavali iba pre tzv. trakciu živej sily. Myšlienka bola o to geniálnejšia, že lesné železnice prepravujú drevo z hory iba smerom dolu, teda po spáde. Stačilo prázdne vozne vyťahnúť koňom alebo iným ťažným zvieraťom do lesa a po naložení ich spustiť samospádom do údolia. Jediné relatívne zložitejšie technické zariadenie na vozňoch tvorila ručná brzda, ktorou sa regulovala rýchlosť jazdy. Tento spôsob gravitačného spúšťania naložených vozňov sa často používal aj na lesných železnicách s rušňovou trakciou. Ráno rušňové vozne stáli na jednotlivých nákladiskách v odbočkách z hlavnej trate a po ukončení nakládky ich lesní robotníci samospádom spúšťali na dohodnuté uzly hlavnej trate. Odtiaľ ich potom popoludní zväzal opäť rušeň. Väčšina „koniek“ bola podobne ako „veľké“ železnice neskoršie prestavaná na rušňovú trakciu. Vzhľadom na nižšie technické požiadavky rušňovej prevádzky to však na rozdiel od „veľkých“ železníc nebol výraznejší problém.

Výrobné štítky lokomotív a vagónov

KLASICKÉ LESNÉ ŽELEZNICE

Pojmom „klasické“ lesné železnice môžeme označiť lesné železnice, ktoré boli postavené na zvoz dreva z lesa k spracovateľskému závodu alebo do dopravného uzla. Stávali sa ako trvalé, minimálne s jednou hlavnou traťou. Zvršok bol z klasického železničného materiálu - drevené podvaly s pripevnenými oceľovými koľajnicami. Prevádzku zabezpečovala rušňová trakcia. Pre údržbu vozidiel bolo vybudované primerané technické zázemie. Lesné železnice v tejto podobe predstavujú výraznú kapitolu histórie železničnej dopravy na Slovensku. Ich celková dĺžka v dobe najväčšieho rozmachu, t.j. v prvej polovici 20. storočia, dosiahla takmer 1 200 km, čo bolo vyše 10 % celkovej dĺžky železníc na Slovensku. Stávali sa predovšetkým v prvých dvoch deceniách tohto storočia a bolo ich približne štyridsať. Najrozšírenejší rozchod bol 760 mm, výnimočne aj 600 mm (Horné Orešany - Smolenice - Dobrá Voda, Malacky - Rohožník - Šimková, Moravany - Miškech zrás). Železničný spodok sa buďoval minimálne na trase hlavnej trate ako trvalý, často s výraznými umelými stavbami (priepusty, mosty, viadukty). Tunely na lesnej železnici sú autorovi známe iba v Rumunsku - na lesnej železnici Viseu de Sus (Doplnenie: v Maďarsku sa na LŽ pri Lilafüred nachádzajú dva tunely a na LŽ Pálháza - Kôkapu jeden 50 m tunel z roku 1903!). Parametre železničnej pláne boli odvodené od projektov „veľkých“ železníc, avšak kvôli zníženiu nákladov na výstavbu sa nie vždy dodržali všetky predpísané hodnoty. Sklon tratí, predovšetkým v záveroch dolín, prevyšoval často i 70 promile, polomery oblúkov pod 50 m neboli tiež žiadnou zvláštnosťou. Hlavná, tzv. kmeňová trať však väčšinou spĺňala aspoň základné parametre, t.j. sklon do 40 promile a polomery oblúkov do 50 m. Zvršok tvorili drevené podvaly (dub, buk, červený smrek, borovica) s rozmermi 1 400 x 18 x 14 až 1 600 x 20 x 16 mm, na ktorých boli uložené koľajnice s dĺžkou 6 až 9 m a s hmotnosťou 12 až 24 kg/m. Na dočasné odbočky budované iba pre obdobie ťažby a lesných kalamít sa s výhodou používali prenosné koľajové polia rôznych systémov. K najrozšírenejším patrili systémy Dolberg. Výrobu zariadení pre lesné a poľné železnice sa zaoberalo množstvo renomovaných firiem, napr. Krupp Essen, Magyar - Belga, Orenstein & Koppel a pod., ktorých katalógy sú plné rôznych typov koľajiva, výhybiel i vozidiel. Fascinujúca je ponuka rôznych domyselných technických lahôdok - točnice, šplhacie výhybky, výkoľajky, koľajové zábrany, nakoľajovacie zariadenia, píly, vrtačky a ohýbačky na koľajnice a pod. Podbíjanie a zaštrkovanie trate sa vykonávalo zásadne iba ručne. Štrk nosili traťoví robotníci v drôtených košoch z lomov zriadených väčšinou v tesnej blízkosti stavanej trate. Ručné podbíjaky (čakany s rozšírenou hlavou), štanga (oceľová tyč), pucka (3 až 5 kg kladivona dlhý násade), bajlág (vločka na rozchodku pre rozšírenie rozchodu v oblúkoch) - to sú pojmy, ktoré ovládal každý traťový robotník. Technické parametre niektorých lesných železníc - prevýšenie, prechodnice, vzostupnice a pod. - nijako nezaostávali za mnohými štátnymi

traťami s normálnym rozchodom. Zamestnanci lesnej železnice boli však, podobne ako ich kolegovia z „veľkej“ železnice, osobitná kasta. Využívali výhody štátnych zamestnancov, dostávali pravidelne deputát dreva, ošatenie, mali nárok na služobný byt a samozrejme boli pod penziou. Systém oddeleného riadenia lesných železníc priamo štátnou správou lesov skončil až v päťdesiatych rokoch zlúčením lesnej železnice s jednotlivými lesnými závodmi. Riadenie prevádzky na lesných železniciach z dopravnej stránky pripomínalo v mnohom klasický systém riadenej trate s jedným alebo viacerými riadiacimi dispečermi. Na trati boli tzv. ohlasovacie body, kde sa musel každý vlak telefonicky hlásiť a žiadať dispečera o povolenie ďalšej jazdy. Pri rozsiahlejších sieťach si dispečeri vlaky preberali v odovzdávanom bode (napr. stanica Chmúra na Kysucko - Oravskej lesnej železnici). Na jednoduchších lesných železniciach, kde bola iba jedna trať a v prevádzke bol iba jeden vlak, sa takéto opatrenia nevykonávali a nebol často k dispozícii ani traťový telefón. Na väčších systémoch (Hronecká lesná železnica, Považská lesná železnica, Kysucko - Oravská lesná železnica) však bolo v jednom dni súčasne v prevádzke až sedem vlakov. K nim pribúdali traťovacie dreziny, gravitačné dreziny pre lesných robotníkov a pravidelné osobné vlaky. Predstava idylických jednoduchých dopravných pomerov tak mizne v nenávratne. Výnimkou neboli ani viacdenné turnusy rušňových a vlakových čiat s prespaním napr. v Liptovskej Tepličke (Považská lesná železnica) alebo na Sihle (Hronecká lesná železnica). Pri takejto prevádzke dochádzalo samozrejme aj k nehodám, niekedy i so smrteľnými úrazmi. Najhoršie na tom v tomto zmysle bola Kysucko - Oravská lesná železnica, ktorá v úvratovom úseku dosahuje sklon vyše 70 promile, pričom sklon 50 promile je na tejto trati projektovaný a teda trvalý. Prevádzkový personál musel trvalo venovať zvýšenú pozornosť predovšetkým adhéznym podmienkam, t.j. čistote trate a koľají, dostatočným zásobám piesku s opatrnej obsluhy brzd. O tom, že to tak vždy nebolo, svedčí pri každej trati lesnej železnice niekoľko štýlových pomníkov a križíkov. Následky vykoľajenia alebo inej nehody na lesnej železnici boli vždy vážne, pretože jednotlivé vozne vlakovkej súpravy sa spájali iba loženým dlhým drevom, ktoré sa pri náraze zrazilo dokopy a často rozmládzilo brzdárov na plošinách medzi vozňami. Jedinou možnosťou záchrany bolo včas vyskočiť. Časté úrazy na lesných železniciach boli tiež jedným z argumentov na ich zrušenie.

vozňov i ostatných zariadení železníc boli vždy srdcom každej železnice rušeň. A ak hovoríme o lesných železniciach, potom samozrejme rušeň parný. Podobne ako na „veľkej“ železnici i na lesných železniciach parné rušne postupne vytlačili z koľajnic kone. Niektoré lesné železnice sa projektovali pre animálnu trakciu a neskôr sa iba upravovali, iné boli projektované už priamo pre parnú trakciu. „Pohonné látky“ pre parný rušeň nebolo treba ani kupovať, ani odinakať vozit: drevo rastie všade po trase železnice a vody v lesných potokoch je tiež vždy dostatok. Stačilo nachystať pozdĺž trate „šichtungy“ (hranice metrových polien) a na rušňoch mať zariadenie na nasávanie vody z potokov (ejektor). Nesmieme samozrejme zabudnúť ani na mazanie. Spotreba oleja v ložiskách a parných valcoch sa však určite nedá porovnávať so spotrebou nafty a oleja v nákladnom automobile. Zaujímavé je predovšetkým ekologické hľadisko prevádzky parných rušňov lesných železníc, pretože všetky „pohonné látky“ možno získať z tzv. obnoviteľných miestnych zdrojov (dnes už nie je problém masťiť ložiská prirodne odbúrateľnými rastlinnými olejmi). Spolu s jednoduchosťou obsluhy i potrebných opráv a veľkej preťažiteľnosti parného stroja je táto skutočnosť hlavným dôvodom udržania prevádzky parných rušňov na lesných železniciach aj v súčasnosti. Tam, kde vymenili parnú trakciu za motorovú (napr. na Zakarpatskej Ukrajine alebo ku koncu prevádzky lesnej železnice na Slovensku), už nikdy nedosahovali také výkony a ekonomické výsledky ako s parnými rušňami. Unikátne riešenie bolo použité na Lubochnianskej lesnej železnici. Malá vodná elektráreň slúžila nielen na napájanie miestnych píl a osvetľovanie obce, ale prostredníctvom dvoch motorových generátorov s výkonom 55 kW zabezpečovala jednosmernú trakčnú sústavu elektrifikovanej lesnej železnice napätím 550 V. V roku 1904 to bola prvá elektrifikovaná lesná železnica v Európe a premávali na nej elektrické rušne od firmy Ganz. Parné rušne pre lesné železnice dodávalo niekoľko renomovaných firiem. K najznámejším patria rušne Krauss, Orenstein & Koppel, Henschel, Smoschewer, Škoda, ČKD, MÁV Budapešť a pod. Vyrábalo sa snáď toľko konštrukčných typov rušňov, koľko rôznych železníc existovalo. Na Slovensku boli najrozšírenejšie tzv. „maďarky“ z lokomotívky MÁV Budapešť, v neskorších časih aj rušne Škoda a ČKD. Ostatní výrobcovia boli zastúpení iba ojedinele, často išlo o rušne konštruované špeciálne podľa požiadaviek konkrétnej železnice (napr. unikátny parný rušeň od firmy Henschel (v.č. 20615/1926), bol vyrobený iba v jednom kuse pre úvratovú časť Kysucko - Oravskej lesnej železnice). V roku 1962 bolo pre slovenské lesné železnice dodaných 10 ks motorových rušňov RÁBA z Maďarska, ktoré mali zmodernizovať rušňový park v tej dobe

RUŠNE LESNÝCH ŽELEZNÍC

Napriek všetkej nepostrádateľnosti a dôležitosti trate,

Tisíce kilometrov v Karpatoch

Aleš BÍLEK

POĽSKO

Poľské lesné železnice na severných svahoch Karpát, mimo územia bývalého Haliča, rýchlo zanikli predovšetkým vďaka novému deleniu Poľska po druhej svetovej vojne. Politickým vymedzením východnej hranice došlo k pretrhaniu lesných železníc a tak zostala iba jediná v Cisne v juhovýchodnom cípe krajiny. Od roku 1997 Bieszczadzská kolejka lesna v Cisne prevádzkuje pravidelnú turistickú dopravu.

MAĎARSKO

Obdobne v Maďarsku prestávali úzkorozchodné železnice v 70. a 80. rokoch plniť svoje pôvodné úlohy a zanikali. Vďaka ústretovému prístupu Maďarov k zachovaniu úzkorozchodných železníc ako technických pamiatok boli časti ôsmich lesných železníc (Nagybörzsöny, Kemence, Királyrét, Gyöngyös, Felsőtárkány, Szilvásvárad, Miskolc a Pálháza) ušetrené pred fyzickou likvidáciou. V súčasnosti fungujú ako turistická atrakcia a na nedostatok záujemcov v letných mesiacoch si nemôžu sťažovať.

UKRAJINA

Na území Ukrajiny (až do roku 1991 prirátanej k Sovietskému zväzu), na ktorom sa ocitla väčšina haličských (v medzivojnovom čase poľských) a všetky podkarpatskoruské lesné železnice, došlo v povojnovom období k nevidanému rozmachu pri intenzívnej ťažbe lesného bohatstva Karpát pre potreby vojnu zničenej sovietskej zeme. V 50. a 60. rokoch boli najvýznamnejšie z nich modernizované a prestavané na rozchod 750 mm, v Sovietskom zväze jednotný. Postupná motorizácia vytlačila čiastočne romantiku parnej prevádzky a stala sa predzvesťou ich konca v 90. rokoch 20. storočia. Ekonomická situácia doposiaľ nevytvára podmienky pre záchranu niektorej z lesných železníc a ich využitie pre turistický ruch. Ažda len ojedinele objednané jazdy pre priaznivcov železníc vo Vygode sú prísľubom do budúcnosti. Dnes živí torzo železnice v Osmolode a časť siete vo Vygode, ktorá je stále obmedzené využívaná pre prepravu dreva.

RUMUNSKO

V Rumunsku sa v 50. rokoch nachádzalo vyše 6 tisíc kilometrov lesných železníc. Vďaka tvrdému totalitnému režimu Nikolae Causeca, správdzanému absolútnym nedostatkom nafty a benzínu, zostávalo ešte v roku 1989 v prevádzke 21 z nich s celkovou dĺžkou okolo 1 tisíc kilometrov. Až zmena politického systému a tržné hospodárstvo urýchlili ich zánik. V posledných rokoch si funkčnosť zachovala iba unikátna lesná železnica so zväznicovou pozemnou lanovkou v Covasne a poslednú pravidelne prevádzkovaná lesná železnica s parnými lokomotívami s pôvodným využitím v Karpatoch vo Viseu de Sus využívajú spoločne štátne lesy a súkromná švajčiarska drevárska spoločnosť, ktorá obnovila trať po ničivých povodniach v roku 2001.

ešte prevádzkovaných lesných železníc. Boli dodané na Hroneckú, Považskú, Kysucko-oravskú, Víglašskú a Lubochniansku lesnú železnicu. Aj napriek vyššiemu výkonu nedokázali tieto pomerne moderné motorové rušne úplne nahradiť rušne parné. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že na všetkých uvedených lesných železniach boli parné rušne v prevádzke až do úplného konca. Rušňový park na lesných železniach dopĺňovali ešte malé motorové alebo benzínové rušne od firiem Jung, Deutz, Stavostroj a pod., ktoré sa však používali predovšetkým na posunu pracovné vlaky. Súčasne existoval na každej lesnej železnici pomerne rozsiahly park rôznych drezín a „samohybov“, často s unikátnou vlastnou konštrukciou. Tieto vozidlá slúžili na rozličné služobné účely, napr. ako inšpekčné dreziny, traťmajstrovské kolajové bicykle a motocykle, traťové vozíky, ale aj ako sanitky, pojazdný obchod a pod. Považská lesná železnica zakúpila od ČSD v roku 1963 dokonca dva pomerne moderné motorové vozne M 21.0 pre potreby pravidelnej osobnej dopravy.

VOZNE LESNÝCH ŽELEZNÍC

Najrozšírenejším druhom vozňov na lesných železniach boli nepochybne oplénové vozne. Slúžili na prepravu dlhého dreva (až 25 m). Skladali sa vždy z jedného páru podvozkov, z ktorých spravidla iba jeden bol vybavený ručnou brzdou. Na týchto podvozkoch bol uložený otočný oplén, čo je vlastne masívny ocelový trám so sklápacími bočnými klanicami. Pretože oba podvozky boli spojené iba nákladom dreva, oplény boli na svojej úložnej ploche vybavené ostrými hrotmi, ktoré zamedzovali posunu ložných klátov. Jeden brzdár ovládal vždy dve brzdy susedných vozňov z jednej brzdárskej plošiny. Prázdne vozne sa preto podľa potreby otáčali na malých točniciach vždy brzdami k sebe. Nakladalo sa zväčša ručne z nakladacích rámp. Neskoršie sa používali rôzne kladkostroje, navijáky a lanovky. Na dopravu iných nákladov mala každá železnica k dispozícii ešte rôznorodý park zakrytých ploškových vozňov a služobných vozňov, ako aj mnohé vozne so špeciálnou konštrukciou (agregátové vozne, vozne na prepravu lesných traktorov, cisterny na vodu a pod.). Lesné železnice s verejnou osobnou dopravou mali aj originálne osobné vozne.

DEPÁ A DIELNE

Jednou z najzaujímavejších súčastí lesných železníc sú ich depá a dielne. Každá lesná železnica predstavovala väčšinou úplne sebestačný uzatvorený technický organizmus. Každé depo alebo „výchrevňa“ mali svoj neopakovateľný pôvab rokmi zabehnutých technologických postupov, vyšliapaných cestíček medzi rôznym „haraburdím“ a šrotom, odstavne kolaje plné rušňových vrakov i nepoužívaných vozidiel. Jedným z najkrajších areálov tohto typu bolo depo a dielne v Zákamennom. Na odbočke z hlavnej trate vznikol dokonalejší svet „hajcov“, „šmikní“, „kanálov“ a „šturcov“ slúžiaci dňom i nocou prevádzke lesnej železnice. Zaujímavý bol aj „hajc“ pre elektrický rušeň v Lubochni. Kvôli bezpečnosti nebol v ňom trolej. Rušeň doňho vchádzal „protikopcu“ zotrvačnosťou tak, aby ráno mohol vyjsť von samospádom. Systém bol jednoduchý a účinný. Na rozsiahlejších lesných železniach boli malé depá umiestnené aj na koncoch alebo v strede siete. Rušne sa tak nemuseli každý deň vracáť až do východisko-

vej stanice, ale boli zaradené vo viacdenných turnusoch. Súčasťou takýchto dep bola vždy aj nocľaháreň pre rušňové a vlakové čaty.

NEVYUŽITÉ MOŽNOSTI LESNÝCH ŽELEZNÍC

Pri hromadnom rušení lesných železníc sa jednoznačne podcenila možnosť ich turistického využitia. Lesné železnice viedli často vysoko atraktívnym územím národných parkov a chránených krajinných oblastí. Mali sme k dispozícii ideálny dopravný prostriedok s minimálnym dopadom na životné prostredie. Najlepším argumentom v tomto smere je každoročných vyše 50 000 návštevníkov obnovenej Čiernohronskej lesnej železnice v Čiernom Balogu. Netušené možnosti prinášajú aj reštauračné, ubytovacie, prípadne i salónne vozne, nehovoriac o možnosti napojenia trate Považskej lesnej železnice cez Šunavu do Tatranskej Štrby na sieť Tatranských elektrických železníc. Dávno vysnívané prepojenie Vysokých a Nízkych Tatier by nebolo až také nereálne. V tejto súvislosti vrelo odporúčam návštevu niektorých zahraničných úzkorozchodných železníc. A nemusíte chodiť len na Západ, kde rýchlosť 70 i 90 km/h, automatické výhybky, riadenie dopravy bezdrôtovým spojením, kombinovaná doprava a pod. na rozchode 760 mm nie je žiadnou zvláštnosťou. Existujú aj príklady fungujúcej lomenej, prípadne kontajnerovej dopravy na rozchode 750 mm i na Zakarpatskej Ukrajine. Na Slovensku existujú v súčasnosti torzá štyroch lesných železníc. Historická lesná úvratová železnica ako súčasť skanzenu Kysuckej dediny na Vychylovke (Národná kultúrna pamiatka), depozitár Považskej lesnej železnice v Pribyline a asi 6 km zdevastovanej trate po Svarín, Čiernohronska železnica v Čiernom Balogu (od roku 1992 v pravidelnej turistick prevádzke) a zvyšok lesnej železnice v Kamenici nad Cirochou, ktorý naposledy využívali Vojenské lesy na zvoz dreva z pily v Kamienke na železničnú stanicu v Kamenici nad Cirochou (do roku 1990). Spolu necelých 35 km. Len na nás však záleží, ako sa k týmto „posledným mohykánom“ v budúcnosti zachováme. Podobne ako pri renesancii železničnej dopravy v celej Európe by mohol prastarý vynález našich predkov - ocelové koleso odvalujúce sa po ocelevej kolajnici, začať písať aj na lesných železniach novú kapitolu. ■

Ing. Aleš Bílek je riaditeľ ČHŽ
Foto: archív Jiřího Junka

Prehľad lesných železníc v správe Štátnych lesov na území Slovenska (sprac. Jiří Junek)

Lokalita	Celková dĺžka	Trvanie
Rohožník	14 km	1901-1965
Smolenice (rozchod 600 mm)	29 km	1910-1972
Luborča	14 km	1901-1965
Hôrka nad Váhom	3 km	
Topoľčianky	38 km	
Topoľčany	45 km	1910-1972
Hronec (dnešná ČHŽ)	132 km	1909-1982
Závadka nad Hronom	14 km	
Žarnovica	34 km	1927-1966
Víglaš	26 km	1906-1975
Hriňová	26 km	1906-1962
Liptovský Hrádok (dnešná PLŽ)	107 km	1916-1962
Zákamenné (dnešná HLÚŽ)	110 km	1916-1973
Lubochňa (elektrifikovaná)	31 km	1904-1966
Lednické Rovne	26 km	
Turčianska Štiavnička	11 km	1917-1965
Turček	6 km	1916-1952
Nálepko	7 km	1910-1965
Spišská Nová Ves	17 km	
Kotlina	7 km	
Solivar Prešov	23 km	1917-1956
Čemerné	17 km	1905-1957
Remetské Hámre	16 km	
Hlívišťa	8 km	

Zmeny na postoch riaditeľov odštepňích závodov

Peter GOGOLA

Generálny riaditeľ š.p. LESY SR doc. RNDr. Ing. Jozef Mindáš PhD. v pondelok 16. januára 2007 v súvislosti s poverením inými úlohami odvolal riaditeľov odštepňích závodov OZ Topoľčianky, OZ Prievidza, OZ Považská Bystrica, OZ Žilina, OZ Čadca, OZ Čierny Balog, OZ Beňuš, OZ Žarnovica, OZ Krupina, OZ Kriváň, OZ Rimavská Sobota, OZ Revúca, OZ Rožňava, OZ Košice, OZ Prešov, OZ Bardejov, OZ Vranov nad Topľou a OZ Sobrance. Odvolaným riaditeľom poďakoval za prácu, vykonanú v prospech š.p. LESY SR a zaželal im veľa úspechov na ich novom pôsobisku.

Na postoch riaditeľov odštepňích závodov od 16. januára pôsobia: Ing. Milan Kubinec (poverený riadením OZ Šaštín), Ing. Miroslav Vrábek (OZ Smolenice), Ing. Ctibor Határ (OZ Topoľčianky), Ing. Jozef Spevár (OZ Prievidza), Ing. Ivan Adásek (OZ Považská Bystrica), Ing. Peter Chrust (OZ Žilina) Ing. Alojz Riško (OZ Čadca), Ing. Rudolf Kučerík (poverený riadením OZ Liptovský Hrádok), Ing. Ladislav Gašpar (OZ Beňuš), Mgr. Peter Morong (OZ Čierny Balog), Ing. Milan Pacher (OZ Žarnovica), Ing. Jozef Tvrdošínský (OZ Krupina), Ing. Peter Iglár (OZ Kriváň), Ing. Matúš Výboch (OZ Rimavská Sobota), Ing. Jozef Bystriansky (OZ Revúca), Ing. Arpád Kavečanky (OZ Rožňava), Ing. Ivan Timko (OZ Košice), Ing. Miroslav Lelák (OZ Prešov), Ing. Jozef Krochta (OZ Bardejov), Ing. Pavel Zaťko (OZ Vranov nad Topľou), Ing. Jozef Hreňko (OZ Sobrance). ■

Vzorníky

Ján MIČOVSKÝ

V posledných mesiacoch sa to v našich lesoch „začísľilo“. O čom bude reč? V porastoch určených k ťažbe na rok 2007 sa okrem stromov s obvyklými značkami zjavili aj stromy označené číslami. Vzorníky! Stromy stojace na úplnom začiatku systémovej zmeny, ktorej cieľom je spresniť informácie o aktuálnom ťažbovom potenciáli podniku, ako aj nákladoch a tržbách spojených s realizáciou tohto potenciálu na trhu. Trocha primúdra veta. Ale – pravdivá! Veď poznanie spomenutých parametrov je pre firmu, ktorej 85 % tržieb plynie z predaja vyťaženého dreva abecedou úspechu. Aké sú úvodné písmená tejto abecedy, teda spomínané vzorníky? To je už témou novej rubriky „Polemika mesiaca“. Zavádzame ju preto, aby sme sa ani v LEŠNÍKU nevyhýbali otázkam, ktoré nemusia byť príjemné, ale ktorých obchádzanie by nášmu podniku nepomohlo. Patria medzi takéto ťažké témy aj toľko diskutované vzorníky?

JÁN SRNEC, OLH, LS Pukanec, OZ Levice:

Veruže patria. Ich vyznačenie nás stálo veľa úsilia, no súčasný efekt sa blíži k nule. Prítom nepochybujem samotný zmysel akcie, ale jej prípravu. Prvé informácie sme dostali pár dní pred koncom augusta, keď sme už mali klasické vyznačovanie takmer ukončené. Prekvapivé bolo, že hoci za vyznačovanie ťažby sme zodpovední my, hospodári, na školenie sa zo správy dostal len jeden z nás, aj to iba náhodou ako náhrada za ťažbára! Nik nám na začiatku nevysvetlil ako a aké chyby máme popisovať. A výškomer sme dostali iba jeden na celú správu, a aj to neskoro. Neskôr síce narýchlo prišli ľudia z Forestry, no nevedeli sme sa zjednotiť na postupe. Ani len dvaja z desiatich sme nedokázali namerať na vzorníkoch rovnakú výšku a vidieť na nich rovnaké chyby. Veď ako môžete vidieť hnilobu, to je vždy len odhad! Asi sa nemožno diviť, že nám potom po natypovaní vychádzali nezmysly. Nebolo to však len zadaním chýb, ale asi aj samotným programom. Ten dokázal najst guľatinu aj tam, kde ju nikdy nemôžeme vyrobiť a prediť. Na dvojmetrovom hrabovom územku vypočítal „dvojku“,

v trefom hrúbkovom stupni duba našiel dokonca jednotku. Výsledkom boli nereálne tržby, ktoré žiadny odbyťár nemôže dať do plánu. Foresta to vyriešila po svojom – poradili nám, aby sme na vzorníky popridávali toľko chýb aby vyšli predpokladané sortimenty. Začalo sa teda pasovanie vzorníkov. Ale tým vlastne vyšla nazmar moja práca, pri ktorej som strávil viac ako mesiac. Ak zrátam len základné práce na svojom obvode, potrebujem na v roku 270 dní. Nemyslím si, že mám priestor pre zbytočné kroky...

MIROSLAV PAVLO, OLH, tamtiež

Neviem, či si uvedomujete tú prácnosť?! Vyznačovanie vzorníkov trvá približne toľko ako samotné vyznačenie ťažby. Ak som doteraz vyznačoval ťažbu 60 dní, so vzorníkmi na to potrebujem 120! Veď sa len pozrite na postupnosť krokov: Po klasickom spriemerovaní nasleduje výpočet vzorníkov. Potom musím opäť prejsť celý porast a vzorníky v jednotlivých hrúbkových stupňoch reálne najst. Nestačia však tie, ktoré majú požadovanú hrúbku, ale medzi nimi musím najst také, ktoré svojim tvarom a chybami predstavujú kvalitatívny priemer porastu. No a napokon musím na vzorníku odmerať výšku a všetky chybové parametre. Ak by som všetko mal urobiť sám, ako mi to ukladá pracovná náplň, tak to nezvládnem. Mám len šťastie, že moji lesníci porasty poznajú a boli ochotní mi pomôcť. Nepochybujem, že zámer je správny a potrebný, no ak má mať vec zmysel treba ju lepšie pripraviť. Prečo sme to všetko neodskúšali najprv na nejakej vzorke, jednej – dvoch správach...? Takéto experimentovanie nás mimoriadne zaťažuje, na obvode som nikdy nemal žiaduci časový náskok ani pri doterajšom spôsobe...Myslím, že by do prevádzky mali začať prichádzať absolventi lesníckych škôl. Pomohli by nám a sami by získali prax. Veď kde a kedy ju získajú? My predsa raz odídeme... Ale aby som nebol iba skeptický. Predstava, že nebudem musieť počítať cenu práce pre dodávateľov, pretože mi ju stanoví program, ma naozaj teší.

JOZEF SÁMEL, vedúci odboru informačných technológií.

Začiatkom roku 2006 sme stáli pred vážnym rozhodnutím. Bola to otázka implementácie nového softvéru na sortimentáciu. V súčasnosti definované sortimenty dreva, na ktoré sú naviazané terajšie sortimentačné tabuľky, by čoskoro prestali vyhovovať našim požiadavkám. Je to vplyvom meniaceho sa trhu s drevom spôsobeného reálnym vznikom nových sortimentov dreva v blízkej bu-

dúčnosti v súvislosti s našim členstvom v EÚ. Doteraz používané sortimentačné tabuľky pracujú s fixnými dĺžkovými a hrúbkovými parametrami, ktoré nie je možné meniť v priebehu roka podľa meniacich sa podmienok trhu. Rozhodli sme sa preto pre postupnú niekoľkoročnú tvorbu vlastných lokálnych sortimentačných tabuliek. Výsledkom bude možnosť mať pre každú homogénnu oblasť samostatné a presné sortimentačné tabuľky. Systém je postavený na niekoľkoročnom porovnávaní odhadu a skutočnosti a následnom spresňovaní sortimentačných tabuliek. Takže aj menej presný výsledok sortimentácie na začiatku sa po reálnej výrobe sortimentov zmení na veľmi presné východisko pre identické parametre budúceho roka. Prvé merania sú veľmi podrobné a založené sú na vzorníkoch. Ako východisko nám poslúžili české modely, ktoré sa v mnohých prípadoch podstatne odlišovali od našich podmienok. Dôležité na systéme je však, že sa tabuľky každoročne spresňujú podľa dosiahnutých výsledkov v skutočne vyťažených porastoch.

Rozhodnutie to bolo vážne v tom, že v minulosti bola takáto úloha riešená špeciálnym výskumným tímom, alebo, ako v českej firme CE WOOD, vytvorením samostatnej plánovacej skupiny. Naše ambície boli začať s najbližším rokom, aby sme mohli tento systém integrovať s novým ekonomickým informačným systémom a boli sme čím skôr pripravení na meniace sa definície sortimentov. Mali sme na to však iba prevádzkové kapacity a pochybovačov, ktorí neverili, že prevádzka je schopná odborne a krátkodobo aj výkonne zastáť túto úlohu. Na závodoch sme vybrali kľúčové osoby, ktoré sme vyškolili a mali za úlohu „šíriť osvetu“, čo sa im bohužiaľ veľmi často nepodarilo. Dôležité pre nás však je, že najprácejší prvý rok je už za nami.

Spresňovania v budúcnosti budú prebiehať aj priamym meraním reálnych sortimentov vyťažených z konkrétnych porastov. Väčšinou to bude v prípade porastov, v ktorých budú pochybnosti o vybranom modeli a následne bude meranie použité na všetky podobné porasty.

Ja len dúfam, že o 2-3 roky si kolegovia z prevádzky aspoň s kúskom hrdoosti spomenú na to, že na vzniku nových sortimentačných tabuliek sa podieľali najväčšou mierou oni, len si to pri tom návale práce vtedy neuvedomovali.

Ing. ALEXANDER ŠAGÁT,
špecialista
– ťažbár LESOV SR

Pri zavádzaní nových vecí sa vždy stretávame s detskými chorobami. Tým

sme sa nevyhli ani pri zavádzaní nového programu KRPK. Najväčším problémom bola časová tieseň v ktorej sme sa ocitli. Na tej sme sa však podieľali mnohí. V dňoch 16. a 17. 5. 2006 firma FORESTA SG vyškolila ťažbárov závodov, ktorí mali poznatky odovzdávať ďalej. Prečo sa začalo pracovať v teréne až v auguste?

Viem, že vyťaženosť vonkajšej prevádzky je veľká a každé navýšenie povinností jej spôsobuje nemalé problémy. Som však presvedčený, že nám po neľahkých minuloročných skúsenostiach bude v roku 2007 už ľahšie. Všetko zlé je aj na niečo dobré, všetky chyby a nedostatky, ktoré sa vyskytli poslúžia na zlepšenie a urýchlenie práce. Sme si vedomí aj toho, že tak zložitá metóda sa nedá zvládnuť na jedno počutie, a tak sme dohodli v mesiaci február školenia OLH a ťažbárov priamo špecializovanými pracovníkmi českej firmy CE WOOD na všetkých lesných správach v konkrétnych porastoch.

Ing. IMRICH JANTÁK,
programátor
analytik LESOV SR

Od začiatku roka sme stáli pre ťažkým rozhodnutím, ako začať s implementáciou programu KRPK. Jedná sa o veľmi rozsiahly program, vedúci od tvorby plánu v leśníctve až po jeho porovnávanie so skutočnosťou. Základným problémom bol výber častí, ktoré začneme implementovať a vytvorenie ich správneho harmonogramu, tak aby nábeh bol čo najplynulejší. Nakoniec sme sa rozhodli začať s postupným zavedením tvorby plánu ťažbovej a pestovnej činnosti, na ktoré sa mal pripojiť modul plánu obchodnej činnosti. Následne mali byť vytvorené plány režijných a ostatných výrobných nákladov. Hlavným dôvodom pre takýto postup bola potreba získať plán pre rok 2007 už v programe KRPK a získať čo najväčšie množstvo podkladov z používania tohto programu. Pomohlo nám to pri jednaniach s firmou SAP a Foresta, tak aby bolo nastavené optimálne fungovanie obidvoch softvérových systémov. Nábeh SAPu je plánovaný od januára 2007 a akékoľvek dodatočné záhahy v nastavovaní systému sú podstatne komplikovanejšie a finančne náročnejšie, v období po začiatku ostrej prevádzky, ako v čase jeho parametrizácie. Plán ťažbovej činnosti vychádza zo zdrojov, ktoré poskytuje les a ich skutočný stav môžeme získať len kvalitnou sortimentáciou porastov. Tá si zas vyžaduje kvalitné podklady z vyznačovania ťažby na jednej strane a dobre nastavenú parametrizáciu sortimentácie v programe KRPK na druhej strane. Tieto dva základné predpoklady

bolo v časovej tiesni minulého roka veľmi problematické naplniť. Je potrebné si priznať, že úroveň školenia zberu dát z vyznačovania ťažby, nebola dostatočná. Odzrkadľovala skutočnosť, že v tom období sme ešte sami nemali presne zdefinovaný súbor sledovaných väd a presný postup opisu vzorníkov. Preto na školeniach prebehla len základná filozofia programu, s popisom postupu vyznačovania, priemerkovania a s ukázkou opisu niekoľkých vzorníkov. Táto časť bola s časovým odstupom doplnená o metodický pokyn, ktorý už presne definoval zisťovateľné vady a stanovoval postupy a obsah popisovania vzorníkov podľa druhov ťažby. Ďalším nedostatkom bolo to, že školenia sme boli schopní z časových dôvodov zabezpečiť len pre ťažbárov a logistov OZ, ktorí získané informácie posúvali na OLH. To sa nám vypomstilo v slabej informovanosti pracovníkov kľúčových pre získavanie základných podkladov o lese.

Základnou požiadavkou správnej parametrizácie je dokonale znalosť fungovania programu, spôsobu výpočtu sortimentácie. Túto znalosť sme aj s pomocou kolegov z firmy Foresta SG získavali len postupne, čo sa taktiež prejavilo v časových sklzoch plnenia harmonogramu parametrizácie. Vysoká sofistikovanosť systému sa prejavila v značnej náročnosti jeho nastavovania, ktoré ešte ani k dnešnému dňu nie je dokončené a zďaleka nie je tak dokonalé ako ho chceme mať. K tomu je potrebné množstvo skúseností a postrehov od všetkých užívateľov, ktorí so systémom pracujú. V súčasnosti dochádza k prehodnocovaniu hotového nastavenia a implementácii postrehov a pripomienok užívateľov.

V neskorších ohlasoch som často zaznamenával postreh, že sme mali urobiť, len niekoľko pilotných projektov, na ktorých by sa program nastavil a odskúšal. A až potom malo dôjsť k jeho plošnému nasadeniu. Ja osobne sa s takýmto postupom nestotožňujem. V žiadnom prípade by sme nedokázali, aj keď s veľkými problémami, vytvoriť plány pre rok 2007, ani zďaleka by sme nezískali také množstvo podkladov ako máme teraz, určite by sme nedokázali postihnúť celú rôznorodosť spravovaných lesov a ani náhodou by sme sa nedostali s implementáciou KRPK tak ďaleko, ako sme teraz. A môj osobný názor je, že pri obrovskej zaťažnosti pri implementácii SAPu, by sa pilotné projekty a nastavovanie KRPK ocitli na vedľajšej kolaji a v podstate by sme si pri tých istých problémoch len stratili jeden rok a skomplikovali by sme si nastavovanie spolupráce KRPK so SAPom. Verím tomu, že po dôkladnom nastavení, doškolení a získaní rutiny pri práci s programom dôjde k jeho pozitívnemu zhodnoteniu na všetkých úrovniach podniku LESY SR.

Žiada sa mi na záver poďakovať všetkým kolegom, ktorí zaujali svoje stanovisko k téme mesiaca. Viem, nie je to vďačná pozícia, veď na všetko sa dá pozrieť minimálne z dvoch strán. Azda bude preto dobré pripomenúť skutočnosť, že len silní ľudia a silné firmy dokážu vidieť aj svoje chyby. Nebýva to ľahké. Ale vedie to väčšinou k úspechu. ■

Lesníci a nekorektné konanie

Koncom minulého roka sme získali informácie o aktuálnom prípade úspešnej snahy košických lesníkov vysporiadať sa s kolegom, ktorý sa po tichej dohode s odberateľom dreva rozhodol obohatiť na úkor podniku. Oslovili sme aj riaditeľov ostatných odštepných závodov, aby sa s našimi čitateľmi a kolegami na ostatných OZ podelili o konkrétne skúsenosti s riešením prípadov nekorektného konania ich zamestnancov. Aby vyslali smerom k svojim kolegom, ale aj k obchodným partnerom jasný a zrozumiteľný signál o tom, že v našom podniku celoplošne a reálne funguje nulová tolerancia k nekorektným, korupčným a klientelistickým praktikám. Zatiaľ sme dostali konkrétny príspevok na túto tému len z OZ Revúca. Očakávame však, že v našom a vašom časopise Lesník sa postupne objavia ďalšie príklady vyjadrujúce nekompromisný postoj k tým našim kolegom, ktorí nedodržia stanovené pravidlá, ale hľadajú spôsoby, ako ich porušovať.

Lesník ukryl drevo, už u nás nepracuje Za nekorektné správanie postihy

Igor VISZLAI

obsadenia na poste vedúceho obchodu s drevom a pri všetkých obchodných rokovaniach a podpisoch zmluvy som zaviedol systém, že boli prítomní vždy dvaja vedúci pracovníci závodu. Stalo sa takmer pravidlom, že to bola zakaždým iná dvojica a preto nedochádzalo zo strany klientov k pokusom o korupciu – až na jeden prípad, kedy som ostal sklamaný z úvodného komentára, že nakoľko u štátnych lesov sa inak k drevu dostať nedá... Takéto ponuky som okamžite zastavil s upozornením, že v prípade opakovaných pokusov viac rokovieť nebudeme. Nebolo ťažké zistiť, s ktorým závodom dotýčny obchoduje, u nás však zmluvu dodnes podpísanú nemá.

Ďalším z organizačných opatrení pri obchode s drevom bolo zavedenie ohlasovania výdaja dreva z ES Revúca všetkým klientom okrem vlákny do Ružomberka a Štúrova. Námatkovými kontrolami jednak množstva dreva, ale aj zatriedenia do kvalitatívnych tried a správnosti vystavovaných dokladov, sme dosiahli stav, kedy nie sú zistené závažné nedostatky. A pokiaľ nejaké drobnosti zistíme, riešime ich okamžite, či už pozastavením prémie alebo upozornením na porušovanie pracovnej disciplíny „s paragrafom“. Našou snahou je aj zvýšenie podielu dodávok dreva priamo z odvozných miest ku konečnému odberateľovi, preto sme zaviedli označovanie guľatinových sortimentov podľa tried farebným znakom, nahlasovanie každej takejto dodávky na úsek obchodu a logistiky na OZ. Námatkovými kontrolami na sklade odberateľa lesníci vedia, že nekorektné správanie, či už voči našej firme alebo voči zákazníkovi, nesie so sebou dôsledky.

Napriek všetkým týmto opatreniam došlo aj na našom závode ku krádeži dreva. Lesník si fúru smrekovej guľatiny zložil na ukrytom mieste. Dostali sme však echo čo sa deje, okamžite sme zareagovali a prípad riešili v spolupráci s políciou. Rozviazanie pracovného pomeru s dotýčným hneď na druhý deň bolo logickým vyústením jeho činnosti. Oboznámením všetkých našich zamestnancov s týmto prípadom sme deklarovali jednoznačný postoj vedenia závodu k takýmto aktivitám a v tomto trende mienime pokračovať aj naďalej. ■

Ing. Igor Vizslai je vedúci lesníckej výroby na OZ Revúca

Obchod s drevom vždy bol, je a bude činnosťou, kde je veľké riziko neštandardných konaní. Keď sa kredovalo vedenie nášho závodu, okamžite som zaviedol niekoľko opatrení, aby sa predišlo podozrievaniu z korupcie. Prvým krokom, ešte v čase môjho poverenia riadením, bola zmena personálneho

Usvedčili manipulanta na ES a odberateľa dreva z nekorektného postupu

Účinný zásah košických lesníkov

Jozef MARKO

S manipulantom na jednom zo štyroch expedičných skladov OZ Košice, ktorý nevystavil ihneď po naložení dreva odberateľovi doklady podľa predpisov, bol okamžite rozviazaný pracovný pomer. Vďaka spoločnému koordinovanému postupu lesníkov a policajtov sa podarilo usvedčiť manipulanta a odberateľa dreva z nekorektného postupu bezprostredne po čine. Odberateľ naložil a odvážal z ES o desať kubíkov dreva viac ako mal uvedené na doklade. Pritom mal vystavené doklady na dve rôzne množstvá naloženého dreva – reálne a fiktívne.

„S usvedčeným odberateľom dreva sme okamžite ukončili zmluvný vzťah. Už v prípadoch dôvodného podozrenia z korumpovania našich zamestnancov zo strany obchodných partnerov s takýmito odberateľmi dreva prestávame obchodovať,“ hovorí riaditeľ OZ Košice Ing. Pavol Jakab, vtedajší riaditeľ OZ Košice.

Vedúci obchodu a logistiky košického OZ Ing. František Mižák dodáva, že štátni lesníci preventívne kontrolujú množstvá odobratej hmoty u odberateľov. Tieto kontroly sú účinné práve vďaka spolupráci s príslušníkmi Policajného zboru SR, ktorí majú právo kontrolovať drevom naložené autá aj po tom, ako opustia expedičné sklady. **„Naši zamestnanci na expedičných skladoch sú povinní okamžite pri odbere dreva regionálnym odberateľom hlásiť ho dispečerovi dopravy, takže máme nielen aktuálny prehľad o pohybe zobchodovaného dreva, ale máme aj dostatok času priamo v teréne skontrolovať množstvo naloženého dreva.“** ■

Z pošty

Viete čo sú Obrie hrnce a ako vznikajú?

Gabriel ŠIMKOVIČ

Obrie hrnce sú prírodné výtvyry na dne niektorých horských potokov. Sú to vlastne na ich dne vymleté diery rôznej veľkosti v podobe hrnce. Pri búrke alebo silnejšom daždi ich voda vyprázdni a inokedy ich zase zanesie pieskom a štrkom.

Pôsobil som 12 rokov na lesnom závode v Červenej Skale a neraz som zašiel aj do doliny Havrania nad Zlatnom, smerujúcej k Muránskej planine. Pri jednej takejto pochôdzke som v tejto dolinke objavil štyri obrie hrnce. Domnievam sa, že o týchto obrích hrncoch nikto, alebo málokto vie. Svojho času som sice napísal o nich, ale asi si to nikto nevšimol. Bolo by dobre, keby sa aspoň na lesnom závode v Beňuši o nich vedelo a aby sa ako rarita sledovali. ■

Ing. Gabriel Šimkovič, lesník vo výslužbe, Lučenec

Vianočné trhy Zemeslužby

V predvianočný čas sa nádvorie Ministerstva pôdohospodárstva v Bratislave na Dobrovičovej ulici stalo magnetom záujmu Bratislavčanov. Od 20. do 22. decembra sa tu po prvýkrát uskutočnili Vianočné trhy Zemeslužby. V 21 stánkoch si návštevníci mohli nakúpiť vianočný tovar najrôznejšieho druhu za ceny ná-

kladov. A ponuka bola naozaj pestrá. Bratislavčania ocenili možnosť nakúpiť najlacnejšie vianočné stromčeky, kapre, včelí med, medovníky, výrobky z prútia, sviečky, svietniky, sklo, vence, dekoračné umelecké predmety, drevené výrobky, oblátky, vianočné pečivo, korbáčiky, kyslú kapustu zo Záhoria, varené víno a množstvo iných vianočných predmetov a pochutnať si na pečenom prasiatku, ktoré pripravovali zručné ruky kuchárov každý deň počas trvania trhov. Uraštené borovice priviezli lesníci z OZ Palárikovo, ale po dvoch stovkách stromčekov sa doslova zaprášilo – vypredali ich v priebehu dvoch hodín. V ďalších dňoch priviezli stromčeky na trh aj z OZ Smolenice a Šaštín.

Prvý Vianočný trh Zemeslužby sa stretol s veľmi dobrým ohlasom. Verme, že bol položený základný kameň tradície. ■

Magdaléna Fajtová je hovorkyňou ministra pôdohospodárstva

Magdaléna FAJTOVÁ

PD Novot', Lesy SR s. p. OZ Námestovo, Obec Novot'

III. ROČNÍK NOVOŤSKÉ FURMANSKÉ DNI

17. 2. 2007 AGROPENZION NOVOŤ

Slovenská lesnícka pohľadnica z nemeckého Hessenska

Kvalitné porasty, veľké aukcie

Igor ŠTEVLÍK

V revíroch nášho OZ Prievidza si ročne zapoľuje približne 300 poľovních hostí a okrem tržieb sú kontakty s nimi užitočné aj z lesníckeho hľadiska. Nedávno sa nám stalo, že jeden zahraničný poľovní host sa okrem poľovačky živo zaujímal aj o spôsob hospodárenia v listnatých porastoch u nás a o predaj stromov mimoriadnej kvality. Osobitne ho napríklad zaujal náš spôsob ich vyznačovania. Až neskôr sa ukázalo, že máme dočinenia s lesným inžinierom Ottom Kluberom, ktorý hospodári v lesoch obce Laubach neďaleko Frankfurtu nad Mohanom v Hessensku. Táto spolková krajina je lesníckym odborníkom známa svojimi kvalitnými listnatými porastmi a organizovaním najväčších aukcií dreva v Nemecku. Je preto prirodzené, že jeho pozvanie na exkurziu v hessenských lesoch sme radi prijali.

SMREK MÁ PODPORU NEMECKÝCH LESNÍKOV

Už pohľad z auta na lesy v Hessensku je pre našinca nezvyčajný. Na prvý pohľad si s kolegom všimáme, že v nich takmer absentujú porasty stredného veku a že podiel kvalitných stromov je v porovnaní s našimi lesmi neobyčajne vysoký. Za oknami sa mihajú nádherné porasty duba, smreka a buka, na niektorých miestach sa nám zdajú smrečiny až prehustenuté. Neskôr sa dozvedáme, že v obecných lesoch Laubachu na výmere viac ako 2 000 hektárov prevláda na 70-tich percentách výmery buk. Nemeckí kolegovia sa pritom cielene snažia čo najviac podporiť prirodzené zmladenie alebo umelo vnieť smrek tam, kde je to len trochu možné. Ich cieľom je dopracovať sa na 30-percentné zastúpenie smreka. Túto drevinu vnímajú ako osobitne cennú pre vysoký ekonomický efekt jej pestovania, ťažby a predaja.

Zaujalo nás, ako majú zabezpečené obhospodarovanie lesov. Obecné lesy Laubachu obhospodarujú dvaja lesníci. Jeden v pozícii odborného lesného hospodára a druhý v pozícii lesníka so spoločnou ročnou rentou 50 EUR/ha. Tieto finančné prostriedky im vypláca obecný úrad a oni musia byť schopní kryť si z nich všetky svoje režijné náklady a vytvárať zisk pre obec. Spomenutá vysoká kvalita porastov sa odvíja od toho, že tunajší lesníci pri ich výchove venujú prioritnú pozornosť kvalitným jedincom, ktorým vytvárajú podmienky včasným odstraňovaním menej kvalitných stromov.

A ešte niečo skutočne stojí za povšimnutie. Systém ekobodov, ktoré získavajú

lesomajitelia od spolkovej vlády za to, že napríklad zachovávajú vzácny biotop, alebo stromy biologického významu, atď. Tieto ekobodody potom môžu odpredať a získať tak na naše pomery nemalé finančné prostriedky. Keď si to porovnáme so situáciou u nás, kedy majitelia alebo užívateľia lesov stále márne volajú po vyplácaní adekvátnych náhrad ujmy za obmedzenie hospodárenia, tak si človek pomyslí, že aj v tomto prípade platí: Keď sa chce, všetko ide. Nemci chcú a ide im to.

NA AUKECIÁCH IBA ČISTÉ A OŠETRENÉ KUSY

Na vlastné oči sa presvedčame, ako fungujú najväčšie aukcie dreva v Nemecku. Je úplne jedno, či ide o aukciu dubovú, bukovú alebo ihličnatú s ponukou smreka, duglasky a smrekovca, vždy platí, že na predaj sú pripravené iba čisté kusy. Prítom usporiadatelia aukcie, štátni lesníci umožňujú zúčastniť sa na nej aj iným vlastníkom lesa z daného regiónu. Poplatok za účasť súkromných vlastníkov lesa na aukcii je 20 EUR/m³. Stromy sú niekedy aj mesiac pripravené na aukciu popri ceste bez toho, aby boli strážené. Keď však človek vidí takto pripravených na dubovej aukcii 1 500 kubíkov kvalitného dreva, tak je to fascinujúci pohľad, ktorý musí potešiť každého lesníka.

Inšpirujúci je aj systém vyhodnocovania aukcií, v ktorom kupujúci s víťaznou ponukou pozná len tú svoju a potom ponuku, ktorá sa umiestnila na druhom mieste. V prípade, že kupujúci odmietne kúpiť drevo po vyhodnotení ponúk, platí rozdiel do druhej najvyššej ponuky. Organizátori výsledky nezverejňujú, čo motivuje tých, ktorí na aukcii neuspeli, aby nabudúce ponúkli vyššie ceny. Možno vás to prekvapí tak ako nás, ale ceny listnatého dreva na aukciách v Nemecku sú porovnateľné s tými, za ktoré predávame drevo na aukciách u nás. A čo je možno ešte prekvapujúcejšie, že na nemeckých aukciách nakupujú drevo okrem domácich odberateľov aj obchodníci z Japonska, Číny a dokonca susedného Poľska. Priemerná cena predaného dubového dreva je 400 EUR/m³ pri veľkých dimenziách. Iná je v tomto smere situácia na ihličnatej aukcii, kde sa priemerná cena pohybuje okolo hranice 300 EUR/m³ a kvalita ponúkaného smreka je pomerne nízka. Naopak, dimenzie duglasky a smrekovca sú skutočne úchvatné a ich ceny zhruba trojnásobné. Miestni lesníci cítia deficit všetkých drevín v aukčnej ponuke – teda ihličnatého aj listnatého dreva. A čo nás teší, je ich vysoká mienka o Slovensku a o tom, čo sa nám podarilo v uplynulých rokoch dosiahnuť. Nám neostáva iné, iba vrátiť im kompliment, pretože aj od nemeckých lesníkov sa máme čomu priučiť. Veď človek sa vlastne učí celý život. ■

Riport

Prešovskí lesníci potvrdili historické prvenstvo

Jozef MARKO

Odštepný závod Prešov opätovne získal certifikát podľa schémy FSC (Forest Stewardship Council) na obdobie nasledujúcich piatich rokov. Certifikačný list v piatok 24. novembra odovzdali certifikovanému závodu zástupcovia certifikačnej organizácie na slávnostnom zhromaždení zamestnancov. Prešovskí lesníci tak potvrdili historické prvenstvo, pretože práve OZ Prešov ako prvý subjekt na Slovensku obhospodarujúci lesy získal historicky prvý certifikát 17. decembra 2001.

V auguste tohto roku vykonala akreditovaná certifikačná organizácia SGS Slovakia spol. s r.o. inšpekciu hospodárenia v lese, zameranú na preverenie zhody s princípmi a kritériami schémy FSC podľa programu Qualifor. Na základe výsledkov auditu bol udelený certifikát obhospodarovania lesa FM (Forest management) a certifikát spotrebiteľského reťazca COC (Chain of Custody). „Sme radi, že môžeme značkou FSC naďalej označovať náš produkt – drevnú surovinu a tým deklarovať, že pochádza zo zodpovedne obhospodarovaných lesov“, povedal Ing. Ján Liška, vtedajší riaditeľ OZ Prešov. Certifikačia manažmentu lesov je proces preverenia činnosti obhospodarovateľa lesa nezávislou certifikačnou organizáciou s cieľom overiť dodržiavanie hospodárenia podľa nezávisle vypracovaných a odsúhlasených štandardov. Systém certifikácie lesa FSC je dôveryhodný a uznávaný systém lesnej certifikácie s celosvetovou pôsobnosťou, založený na desiatich princípoch a päťdesiatich šiestich kritériách. Zároveň predstavuje moderný trhový nástroj, ktorý podporuje u lesného hospodára snahu hospodáriť prírode blízkym, trvalo udržateľným a sociálne prijateľným spôsobom. Certifikát FSC zaručuje zákazníkom, že drevo pochádza z profesionálne a zodpovedne obhospodarovaných lesov. „Chceme potvrdiť aj pri pravidelných ročných monitorovacích auditoch, že dosiahnutý štandard je neustále udržiavaný“, dodal Ing. Liška. ■

Požiare hrozia v každom ročnom období

Ladislav DOCHÁN

Silvester na OZ Prešov bol rušnejší, ako sme očakávali. Správa o požiari v Slovenskom raji bola neuveriteľná ale pravdivá. Hasiči, ochranári a zamestnanci Lesnej správy Spišská Nová Ves hasili rýchlo sa šíriaci podzemný požiar na úbočí skalnatého hrebeňa Matky Božej. Situácia bola natoľko vážna, že bola povolán brigáda záchranného hasičského zboru z Humenného. Prišli včas. Uvažovalo sa aj o príchode vrtuľníkov. Silný vietor nemilosrdne šíril požiar a padajúce skaly a obhorené stromy donútili veliteľa zásahu vo večerných hodinách prerušiť hasebné práce. V skorých ranných hodinách boli všetci na mieste a pokračovali v hasení. Pohľad z Bikšovej lúky nad porast 34 nevestil nič dobré. Dym sa ťahal hore svahom. Počiatkový nedostatok vody na hasenie, ktorá sa musela donášať v bandaskách na značnú vzdialenosť, výrazne naprivil príchod špeciálneho vozidla Scot trac 2000R. Tento štvornápravový prostriedok z HaZZ Poprad vozil vodu priamo na požiarovisko a výrazne pomohol dostať požiar pod kontrolu.

Nič nenechávame na náhodu. Požiar v Slovenskom raji má svoje špecifiká. Padajúce časti obhorených stromov dole strmým svahom šíria oheň a tlejúca hrabanka vo vápenci sa ťažko hasí. Aj ďalšie dni po požiari, dvaja pracovníci LS Spišská Nová Ves monitorujú okolie požiaru. Pretože návštevnosť Slovenského raja je veľká a zvyšky ohorkov z cigariet, prípadne nelegálne pahreby sa nachádzajú všade. Tieto skutočnosti svedčia aj o príčine požiaru.

Tento požiar bol našťastie likvidovaný včas. Situácia z pred rokov v Slovenskom raji pri Hrabušiciach sa neopakovala. Nedošlo k úrazom. Rýchly zásah na prelome roka, pomohol obmedziť šírenie nebezpečného požiaru. Pomocou GPS sa zasiahnutá plocha publikovaná médiami znížila na 1 ha, z toho priamo zničená plocha 0,30 ha. ■

Hasenie lesného požiaru v Slovenskom Raji dňa 1. januára 2007. Lesný dielec č.34 z LC Smižany v správe OZ Prešov. Rozsah požiaru cca 1,0 ha. Zasiahlo 36 hasičov a vojakov.

V krajine čierneho orla

Ján MIČOVSKÝ

Hoci cestovanie je spojené s prekonávaním vzdialeností, jeho samotná podstata si veľký priestor nevyžaduje. Odohráva sa totiž - v našom vnútri. Pre cestovateľa nie je dôležité kam sa vyberie, ale to, že spoznáva niečo nové. A neraz aj sám seba...

Albánsko sa v polovici šesťdesiatych rokov tak dôsledne uzatvorilo pred svetom, že až donedávna bolo najtajupľnejšou európskou krajinou. Určite aj to dopomohlo k tomu, že sa o ňom šíria rôzne, neraz aj nepekne zvesti. V snahe dozvedieť sa niečo viac sme sa so synom vybrali v septembri na malú albánsku „poznávačku“.

BEZ CHODNÍKA

Cestou na juh odbočujeme do Národného parku Biogradska Gora. Vystupujeme na 2.033 m vysoké hôľnaté Razvrše. Je tu nádherne a s výnimkou salašov pusto. Na hlavnom hrebene, ktorý pripomína Nízke Tatry nie je vyšliapaný chodník. Zdá sa, že tento horský raj čerstvo nezávislej Čiernej Hory patrí k zatiaľ neobjaveným. Stan si so súhlasom pracovníka parku rozkladáme pri malebnom jazere. Večernú idylu narušujú mlkve postavy, ktoré naša prítomnosť zjavne neteší. Čosi prekladajú z horských áut na traktor... Keď sa podivný obchod ukončí prepukne pijanská oslava, ktorá nás núti o polnoci zbalit stan a vyhľadať pokojnejšie miesto.

BUNKRE

K Albánsku sa približujeme z Podgorice uzučkou cestou popri Skadarskom jazere. Ani mimoriadne malebné okolie nás nedokáže zbaviť neurčitých obáv. Historiky o albánskej mafii predsa len urobili svoje. Na hraničnom prechode sme jedinými cestujúcimi. Náladu nám dvíha colník, ktorý po nahliadnutí do pasov oznamuje: „Slovakia is ókej!“. Nádejný signál ešte umocňuje zoznam vstupných poplatkov, kde pri názve našej krajiny je ako pri jednej z mála uvedená - nula. Hneď za hranicou sa stretávame s tým, o čom sme už počuli: celé Albánsko je posiate tisíckami streleckých bunkrov. Sú naozaj všade - na poliach, pri cestách, na cintorinách. Táto hornatá krajina bola vo svojej histórii toľkokrát terčom útokov, že sa tomu asi ani netreba veľmi čudovať. Z dnešného pohľadu je však škoda, že tie Tony betónu nedali Albánci radšej do ciest.

CESTY

Pravda je taká, že na albánskych cestách nie sú diery. Okolo dier sa však vyskytujú aj albánske cesty... Napriek tomuto bonmotu musíme poctivo uznať, že nekvalita má aj svoje výnimky. Vstup do Skadaru, prvého mesta, ktoré máme na trase, nás však privádza do neriešiteľných šoférskejších situácií. Je nezapomenuteľné, ako úprimne sa albánski vodiči smejú nad našim zhrozením. A aby to bolo na úvod veselšie spúšťa sa dážd a na našom „puntíku“ prestávajú fungovať stierače. Sympatický „benzínkar“ rieši situáciu ochotne a originálne: drôtom. Vraj po Tiranu možno vydrží. Drží „to“ dodnes..!

TIRANA

Vidiacky charakter hlavného mesta nezakryli ani bulváre Musolliniho architektov, ani výškový hotel vybudovaný sovietskmi. Miesto pôsobí chaoticky, ale príjemne. Úmysel priblížiť sa k budove parlamentu nám však zarazí strážiaci vojak. Centru dominuje jazdecká socha stredovekého zjednotiteľa Albáncov Skanderbega a malé návršie z ktorého v roku 1992 študenti zhodili 15 metrovú sochu novodobého vodcu Envera Hodžu. Neďaleká mešita vďaka ojedinelej kráse odolala ničeniu sprevádzajúce vyhlásenie prvého ateistického štátu sveta (akékoľvek náboženstvo tu bolo v rokoch 1967 – 1990 trestné). Študentky miestnej univerzity sa prekvapene spytujú: a načo ste sem prišli? Vrcholným „zážitkom“ je však jazda po meste. Jej základným predpokladom je zabudnúť na všetky cestné pravidlá. Neplatia značky, semafore, jazda v protismere je samozrejmosťou a klakson základným nástrojom. Keď sa nám policajti snažia uľahčiť výjazd z Cintorína martýrov nad mestom (do exhumácie tu mal čestné miesto aj sám Hodža) ich „pláčačku“ nerešpektuje ani jediné auto! V krajine, kde počas nedávnych nepokojov (vyvolaných zrútením pyramídových hier) bolo ulúpené množstvo zbraní, má štátna moc zjavne vlažné základy...

SOKOL

Miestne trhy sú malebné, no útlcitné povahy by sa im mali radšej vyhnúť. Vystrašené ovečky a teliatka tu padajú pod sekerou priamo pred očami záujemcov, ktorí si kupujú veľké kusy zaručene čerstvého mäsa. Do toho vyhrávajú kapely prechádzajúce pomedzi trhovníkov. Nad Elblasanom nám horali ponúkajú okrem vynikajúcich čerstvých fíg aj – sokola

myšiara! Visí dole hlavou a zjavne „melie“ z posledného. Zjednávame cenu na smiešnych 500 legov (necelých 200 Sk). Sokolík hltavo pije vodu, no vzlietnuť zatiaľ nevláda. Po niekoľkých hodinách spoločnej cesty oživa, nuž ho odnášame do lesa. Ak by aj neprežil, bude to takto lepšie...

ÚTESY A ÚDESÝ

Cestou z Vlorë do Sarandë sa rýchlosť nášho postupu prudko znižuje. Je to hrozivo najkrajších 140 kilometrov aké sme kedy vôbec absolvovali. Strmé serpentíny uzučkej cesty nad morom lemujú útesy, kaktusy, pomarančovníky, banánovníky a – bunkre...Namiesto krajnice je tu len priepať bez výstrahy. Búrka a napokon ani terén nám neumožňuje postaviť stan, preto tu ideme dlho do noci. Krajina ožiarená bleskami vzbudzuje úžas i údes. Chvilami máme pocit, že toto všetko už naše autičko nemôže vydržať. Keď vbiehame do malej krčmičky prilapenej na svahu všetci prítomní vstávajú a núkajú nám svoje miesta. Prespávame v aute. Ráno zažiarí slnko a vzduch nádherne čímsi vonia. Zostupujeme na púste pobrežie Jónskeho mora v miestach, kde vraj kedysi pristal Cezár. Príboj tu pohadzuje okruhliaky veľké ako päst a dno strmo padá do hĺbočiny...

SEBAVRAHOVIA

Zdá sa neskutočné, že sme počas celého pobytu boli nepriamymi účastníkmi iba troch dopravných nehôd. Albánski vodiči sú totiž samovrahmi! Ich jazdu naozaj niet s čím porovnať. Predbiehanie po tme bez svetla do absolútne neprehľadnej zákruty na úzkej ceste, na ktorej niet vyhnutia je normou. O tom, že tunajší vodiči svoj hazard s úspechom premieňajú na smrť svedčia stovky pompéznych pomníčkov s fotografiami obetí odfotených často aj s milovaným tátošom, väčšinou mercedesom. O nezdravej láske k autám, ktoré za komunizmu nemohli Albánci vlastniť, svedčí prekvapivé množstvo „lavazza“ – primitívnych autoumyvární, ktoré lemujú cesty. Na tunajších cestách preto obvyčajne vidíme len jedno špinavé auto - naše.

2.

GJIROKASTËR

Najkrajší pohľad na kamenné strechy tohto pôvabného mesta je z hradu, kde sa nachádza aj vojenské múzeum. Originálnym exponátom je americké špionážne lietadlo ukoristené v päťdesiatych rokoch. Ochotne sa nás ujíma mládenec, ktorý nám nezištne robí sprievodcu. Stretáme sa tu aj s učiteľom ruštiny, o ktorú dnes nemá nik záujem. Tkáčka pradié na krosnách rovnakej konštrukcie ako poznáme u nás, no v snovaní nití je podstatný rozdiel. Namiesto kolovrátku vyrezávaná latka, na ktorej pracuje žena s neuvěřiteľným výkonom – nit sa spod jej prstov priam valí. Na naše zvedavé otázky reaguje záporným vrtením hlavou, pričom s úsmevom opakuje: „po, po...“. Čo dohromady neznamená nič iné ako súhlas.

3.

VODY

V horách južného Albánska nachádzame prírodný výtvor „Siry i Kaltër“. Prameň tvarom i sfarbením pripomína „modré oko“. Uprostred hladiny blankytne ho

4.

5.

7.

jazierka „kypí“ neuveriteľných 8 sekundových kubíkov vody. Nádherne! Ohridské jazero na hraniciach s Macedónskom už také kryštálové nie je. Žije tu však „koran“, druh pstruha zapísaného v červenej knihe ohrozených druhov. Mysleli sme si, že ho nemáme šancu uvidieť. Omyl! Rybári vracajúci sa z jazera ho majú plné loďky... Ponúkajú ho aj popri malebnej ceste lemujúcej breh. Kúpanie si vynahradíme o niekoľko dní na plážach v Duresi, ktorý je najväčším albánskym prístavom.

VRCHY

Často ideme celé hodiny dramaticky krásnou, no pustou krajinou. Nevidíme ľudí ani domy. Naokolo len stovky bezmenných kamenných vrchov na ktorých asi ešte nik nestál. Lesy sa tu však vyskytujú len veľmi zriedka, obyčajne v podobe mladých porastov borovice čiernej. Veľmi sa nám do pohraničných vrchov nechce. Príčinou je strach z min, ktoré tu koncom deväťdesiatych rokov nakládol kadekto. Ako prizrak pôsobí v takejto pustatine mrzák bez náznaku nôh, ktorý nám na rukách doslova vbieha pred auto... Poučení deťmi, ktoré nás pri snahe obdarovať ich cukríkmi donútili svojou všetečnosťou na útek radšej nezastaneme...

KOSOVO

Na záverečný úsek vedúci na hranice s Kosovom dostávame od amerického misionára dôrazné doporučenie: natankovať plnú a prejsť za bieleho dňa! Hoci tieto končiny už boli vyčistené od banditov, istota je vraj istota. Okrem divokej krajiny nás však nič mimoriadne nečaká. Prechádzame do Kosova, ktoré nás „víta“ 50 eurovým poplatkom. Na tomto horúcom území pod správou OSN totiž neplatí zelená karta. Základne KAFORu s guľometnými vežami obohané zemnými valmi a ostnatým drôtom pôsobia filmovo. Žiaľ, sú až príliš reálne. Rovnako ako krútnava srbskoalbánskeho vyvražďovania sa. V centre Prištiny visia fotografie obetí. Len Albánskych... V celom Kosove vejú zástavy. Len s čiernym orlom. Definitívne odtrhnutie Kosova od Srbska nebude pre Európu šťastným dňom, no tu sa zdá, že to inak nemôže skončiť. Utvrzuje nás v tom aj arogantnosť srbských vojakov na prechode medzi Srbskom a Kosovom. Po nahliadnutí do pasov sú ich pohľady neskrývane ne-

priateľské: „Naspäť! Srbsko nemá s Kosovom hraničný prechod!“ Trauma zo straty Kosova je obrovská. Pokúšame sa ich pochopiť, no vďaka 300 km obchádzke sa nám to teraz uprostred noci nevelmi darí. Asi nám „zráтали“ aj tie bombardéry nad Belehradom...

Albánsko je krajinou, do ktorej sa treba bez prehnaných obáv vybrať ešte predtým, ako sa stane štandardnou destináciou. Určite to tu potom bude pohodlnejšie, nenávratne sa však stratí časť koloritu. Dnes tu ešte nekúpime žiadnu turistickú mapu, no stretáme ľudí, ktorí sa o nás budú úprimne zaujímať. Maličkosť, ktorá však v anonymnom turistickom priemysle Európy už určite nie je bežná...

Popis k obrázkom:

1. Víťajte v Kosove, 2. Sokolík, 3. Modré oko,
4. Architektúra, 5. Horal, 6. Kupujeme figy,
7. Nehoda, 8. Gjirokastra

8.

K biologickej ochrane porastov pred škodami zverou

I. časť

Matúš RAJSKÝ, Pavel HELL, Miroslav VODŇANSKÝ, Milan GARAJ

Ohryz lesných drevín zverou je prirodzeným prejavom jej potravného ekológie. V posledných deceniách, keď sa početnosť prežívajúcej zveri v strednej Európe podstatne zvýšila, prinieslo to aj zvýšený tlak na lesné prostredie. Biologické škodlivé činitele, vrátane prežívajúcej zveri spôsobujú zníženie prírastku, vypadávanie jednotlivých jedincov drevín, ale aj celých skupín. Z pohľadu nestranného pozorovateľa by sa tým v prirodzených biotopoch vytváralo štruktúrne rôznorodé prostredie, a tým predpoklady pre lokálne zvyšovanie biodiverzity, no na strane druhej vzniká konflikt so záujmami lesného hospodárstva, keďže funkciu pestovateľa a ťažbára už v kultúrnej krajine prebral do rúk človek.

Opatrenia na zlepšenie sú-

sa nevypásajú, ani nekosiť a ani neošetrovať. Následkom je ich splavenie. Prevládajú na nich rôzne nekvalitné trávy a byliny, vyrastá nálet drevín, nastupuje sukcesia a tieto plochy postupne zanikajú. Zver stráca zdroje potravy. A práve využívaním lúk, poličok, ohryzových plôch, plodonosných drevín by sa zlepšila potravinová základňa zveri. Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu Nitra, v prípade záujmu, poskytne informácie a poradenstvo o vhodnosti miešaniach kultúrnych tráv a datelinovín vhodných pre prežívajúcu zver z pohľadu nutričnej hodnoty a klimatických podmienok regiónov, kde sa plánujú vysiať. Týka sa to tiež postupov výsevu osív, vrátane ich predaja. Ak by poľovnícka a lesnícka prax investovala v potrebnej miere prostriedky do uvedených opatrení, resp. do prípravy a nákupu krmív určených na zimné prikrmovanie, zver by nebola nútená deficit v potrave (počet hladu) kompenzovať zvýšeným príjmom stromovej hmoty. Významným opatrením je tiež vytváranie ohryzových plôch pre zver, keďže konzumácia dendromasy takýmto spôsobom odvráti pozornosť zveri od hospodárskych porastov.

V úvodnom príspevku sa zameriame na srnčiu zver. V diskusiách o škodách zverou ide u nás o menej spomínaný druh. Súvisí to zrejme aj s menším telesným rámcem, a tým aj menším denným príjmom potravy (v januári-februári priemerný denný príjem jelenice 2,2-2,8 kg sušiny, srny 0,6-0,8 kg sušiny). Treba si však uvedomiť, že srnčia zver patrí do výživového typu tzv. ohryzovačov (prežívavce selektujúce koncentráty), čiže v priebehu roka vyhľadáva potravu bohatšiu na živiny a celkovú energiu. Z drevín preto v zime odhrýza terminály umelých výsadieb a prirodzeného zmladenia a konce letorastov, často iba púčiky v mladinách.

Na našom nitrianskom pracovisku sme vyhodnocovali v zimnom období pri srnčej zveri preferenciu odhrýzu jednotlivých druhov lesných drevín. Pokusy prebiehali pri viacerých modeloch kŕmenia, pričom zver mala jednotlivé zložky v adlibitných množstvách. Ako odhrýzový materiál sme používali terminály a letorasty lesných drevín, ktoré boli zveri predkladané denne v čerstvom stave. Ak mala zver prístup iba k lúčnemu senu (priemerne 90 % sušiny) a odhrýzovému materiálu (priemerne

Ohryz lesných drevín

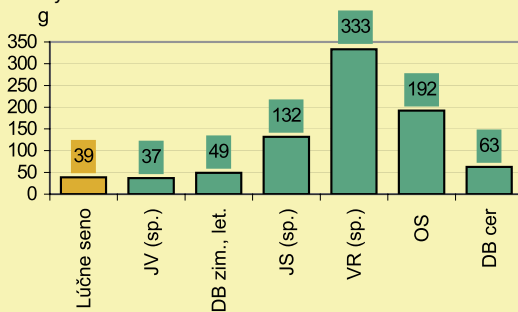

50 % sušiny) (obr. 1 a 3), uprednostňovala vrbu (*Salix sp.*), ktorej prijímala v sušine v prepočte na jedinca a deň až 333 g a toľ osiku (192 g), pričom lúčneho sena

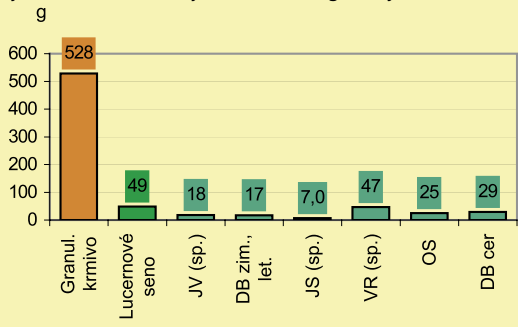

žitia zveri s lesným prostredím, čiže aby ho poškodzovala čo najmenej, sa musia vykonávať komplexne a integrovane. Predpokladá to súčasne využívať mechanické, chemické aj biologické opatrenia. V nasledujúcich troch príspevkoch sa zameriame na vybrané aspekty biologickej ochrany. Tento druh prevencie zahŕňa široké spektrum opatrení, ktoré sú orientované na zlepšenie podmienok existencie zveri, ako napr. potravných a úkrytových, ale aj zamedzovanie stresu zveri. Prvoradým opatrením na zníženie škôd je však udržiavať únosné stavy zveri za predpokladu správnej sociálnej štruktúry populácií. Ďalším dôležitým opatrením je zvyšovanie úživnosti poľných revírov a poskytnúť najmä v zimnom období zveri vhodné krmivá. V súčasnosti sa úživnosť revírov skôr znižuje aj preto, že sa mnohé lúky a pasienky prestali obhospodarovať, teda

Obr. 1 Preferencia drevín srnčou zverou pri krmive lúčne seno v mesiacoch január-február /na 1 jedinca a deň v g sušiny/

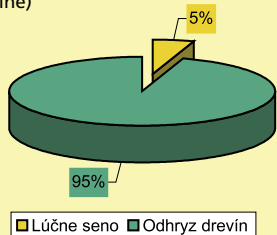

Obr. 2 Preferencia drevín srnčou zverou pri granulovanom krmive a lucernom sene v mesiacoch január-február /na 1 jedinca a deň v g sušiny/

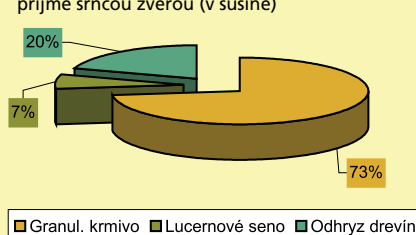
prijímala priemerne iba 39 g na jedinca a deň. V druhom prípade, keď mala zver k dispozícii granulované krmivo (89 % sušiny), lucernové seno (88 % sušiny), a tak ako v predchádzajúcej skupine - dreviny (obr. 2 a 4), čiže atraktívnejšie a výživnejšie krmivá, tvoril odhrýz v prepočte na sušinu už iba 143 gramov, pričom v prvom prípade, keď bolo k dispozícii iba lúčne seno, odhrýz predstavoval na jedinca a deň až 806 gramov. Potvrzuje to význam chuťovej atraktívnosti a výživnej hodnoty krmiva pri znižovaní škôd, pričom v tomto prípade ide o takmer šesťnásobný rozdiel.

Obr. 3 Podiel odhrzyzu drevín a lúčneho sena pri adlibitnom príjme srnčou zverou (v sušine)

Aj pri granulovanom krmive (s obsahom jadrových krmív, výliskov, rezkov, melasy, minerálov) a lucernovom sene uprednostňovala zver v rámci drevín, i keď už v podstatne menších množstvách, vrbu (*Salix sp.*) a prijímala ju v množstve 47 g na jedinca a deň. Na význam výsádzania vrby (ohryzovej dreviny) ako prostriedku znížovania škôd na OZ Palárikovo pouka-

Obr. 4 Podiel odhrzyzu drevín granulovaného krmiva a lucernového sena pri adlibitnom príjme srnčou zverou (v sušine)

priemerná hmotnosť mierne vzrástla (1,6-2,2 %). Dôležité je ale zdôrazniť, že išlo o experimentálne podmienky bez zvýšenej fyzickej záťaže, ktorej je bežne vystavená zver vo voľných revíroch (vysoký sneh, vyrušovanie, predátori). V lesných revíroch, kde je srnčia zver považovaná za vedľajší druh, býva zimné prikrmovanie orientované na iné druhy (jeleniu zver), čiže aj výber krmív spravidla zohľadňuje potreby hlavného druhu. Znamená to, že srnčia zver obyčajne prežíva pri krmoviskách, kde je krmená zver jelenia, a to spravidla najmä lúčnym senom, alebo lúčnou silážou. Je to však nežiadúce a dokazujú to aj naše výsledky, podľa ktorých je stráviteľnosť lucernového sena srnčou zverou podstatne vyššia v porovnaní s lúčnym senom, (organické látky 75 a 51 % (-24 %), dusíkaté látky-bielkoviny 74 a 48 % (-26 %), vláknina 69 a 42 % (-27 %)).

Chybou je, že často býva zveri predkladané aj nekvalitné lúčne seno (prestarnutý porast, zmoknutý materiál, nevhodné druhy tráv a pod.), ktoré je z pohľadu výživy srnčej zveri absolútne nevhodné. Pre srnčiu zver je potrebné vytvoriť väčšie množstvo krmovísk rozptýlene v revíri a na krmoviskách pre jeleniu zver niektoré krmidlá oplotiť s prístupom len pre srnčiu zver. Negatívom je nepravidelnosť v prikrmovaní, čiže „hluché“ obdobia, počas ktorých zver prichádza k prázdny krmidlám a v dôsledku hladu sa naplno orientuje na odhrzyz drevín. Nasledne, po opätovnom podaní krmív, najmä obsahujúcich väčšie množstvo ľahko stráviteľných sacharidov (jadrové krmivá, repa, zemiaky a pod.), zver po ich nadmernom príjme trpí vážnymi poruchami tráviaceho traktu (acidózy) vedúcimi až k úhynom. Treba konštatovať, že ani pri dobrej výžive nevytlúči úplne srnčia zver dreviny zo svojho „jedálnička“, ale čo je dôležité, ich príjem je možné významne znížiť. Uvedené informácie načrtli iba niektoré aspekty biologickej ochrany a ich účinnosť značne ovplyvňujú aj ďalšie opatrenia lesníckeho a poľovníckeho charakteru (najmä však pri jelenej zveri), a to napr. skladba a ohrozenosť porastov – voľba krmného miesta, systém poľovania, vyrušovanie zveri a pod.

Problematikou nutričných nárokov jelenej zveri (druh, množstvo, kvalita krmiva) a vyrušovania - stresu v súvislosti s poškodením drevín, sa taktiež zaoberáme na nitrianskom pracovisku už viaceré roky. Nasledujúce dva príspevky budú venované škodám jelenu zverou, a to z pohľadu zimného aj letného obdobia. ■

Matuš Rajský, Pavel Hell, Miroslav Vodňanský, Milan Garaj*
*Stredoeurópsky inštitút ekológie zveri Wien, Brno, Nitra Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu Nitra *OZ Topolčianky*

zuje aj v Lesníkovi č. 6 Gogola (2006). Pri odhrzyze srnčou zverou treba pripomenúť, že konzumuje iba terminály, koncové časti konárikov, príp. iba púčiky drevín (najvýživnejšie a najstráviteľnejšie časti), čiže ak pri slabej výžive vo forme lúčneho sena odhrzyza priemerne jedinec až 806 gramov v sušine, tak v čerstvom stave (v závislosti od dreviny) to predstavuje približne dvojnásobok, čiže približne 1600 gramov, a to znamená „navštíviť“ niekoľko desiatok až stoviek stromov denne. Pre ilustráciu, totiž srnčia zver odhrzyza iba 1-3 cm z konca terminálu (konárika), podľa druhu dreviny (hrúbky materiálu). V lokalitách s výskytom ostružiny, ktorej listy sú pre zver k dispozícii aj počas zimy, ich srnčia aj ďalšia prežívajúca zver konzumuje a tvoria značný podiel v dennom príjme, pričom v takomto prípade je odhrzyz drevín nižší.

Pri poskytnutí vhodných krmív pre srnčiu zver, nielenže v experimentálnych podmienkach dosahoval odhrzyz nižšiu intenzitu, ale zároveň kondícia zveri bola podstatne lepšia. Pri lúčnom sene došlo k poklesu priemernej hmotnosti v skupine srnč až o 14 %, naopak pri zveri krmenej lucernovým senom a granulátom dokonca

Srny v zime

O práškovaní porastov,
hraniciach rastu
a očakávaníach stability

Dvaja riaditelia

Ján MIČOVSKÝ

„Umiestnenka ma v roku 1959 priviedla do Hnileckej doliny. Rád sa tam vraciam v spomienkach i v skutočnosti. Minule som postál pod Frestelom, stráňou neďaleko Nálepky, a asi sa mi muselo v oku zalesknúť, lebo sa ma manželka pýta, či mi vraj prišlo za mladostou ľúto? Nie za mladostou – hovorím - ale za tými 15 kubíkovými jedľami, ktoré tam dnes už lesníci tak ľahko nevidia. Na tej stráni bolo takých obrov kedysi veľa, dnes je tam samý suchár... Viem, že to nie je chyba kolegov, s kalamitou sme aj my bojovali. Keď padla v roku 1962 tá veľká, mal som na poľesí v Henclovej 57 párov koní a volov. Lesníci mali vtedy slabšie vzdelanie ako dnes, ale myslím, že boli pre prácu viac zaniatení. Poľesný na doline čosi znamenal, to áno! Keď som vyšiel s kosou na lúku, za chvíľu bolo pri mne 20 chlapov, nemusel som nikoho volať. Riaditeľ závodu na Starej Vode Čuban bol tvrdý chlap, nie každý pri ňom vydržal. No, kto prešiel jeho školou, ten potom obyčajne niečo aj dosiahol.... Keď som po dlhých rokoch praxe začal študovať na lesníckej fakulte, dačo som už o lese vedel...“, figliarsky sa pousmial Ing. Pavol KRAJNIAK. „Končil som ju v roku 1981, presne v roku, keď syn Dušan na nej začínal....“

Obidvoch Krajniakovcov, bývalého riaditeľa závodu v Palárikove a súčasného v Leviciach som požiadal o rozhovor do rubriky ĽUDIA A LESY, ktorá práve vstupuje do svojho šiesteho ročníka.

Jeden ste šéfovali v časech „budovania šťastných zajtrajškov“, druhý dnes, keď o týchto zajtrajškoch rozhoduje predovšetkým kapitál. Ako s odstupom času vnímate svoju lesnícku dobu vy, pán Krajniak starší?

Môžete sa usmievať, iste, bolo veľa vecí aj na smiech. Mám plnú skriňu vyznamenaní a sám vravím, že keď ich raz moje deti dajú do starého železa, možno si za ne dajú aj kávu.... Ale viete, lesnícka práca sa bez ohľadu na dobu vždy dá robiť len dvojako – dobre, alebo zle. Prešiel som poľesím, správami i závodom a určite som urobil aj nejednu chybu. Ťažko sa však pozerať na minulosť s dnešnými poznatkami. Napríklad pri boji s lykožrútom sme do lesov nasypali metráky DDT. Robotníci ho ručne rozprášili z bubnov, ktoré mali na sebe zavesené. Z dnešného pohľadu poviete – hrôza! Oprávnené. Ale kto to mal vtedy vedieť?! Išlo nám predsa o les. V Henclovej som bojoval s kalamitou, v Pate, Čifároch a Bohunicach s prevodmi, v Palárikove počas budovania Gabčíkovej priehrady najmä s rekultiváciami a spevňovaním hrádzí. Alebo také energetické porasty – zakladali sme ich už vtedy, hoci to dnes málokto vie. Či vetrolamy, ktoré sme vysádzali i obnovovali. Kedysi tam vďaka nim mohli poľnohospodári aj mak pestovať, dnes im tuším aj kukuricu vietor vyvráti.... Je pravdou, že mnoho vecí vtedy podporoval štát. Ale či by to nemal robiť aj dnes...!? Vnímate sa málokedy stavajú pomníky, každý si stavia ten svoj lesom, ktorý po ňom ostane. A ak sa na svoju prácu pozriem takto, nemám sa za čo hanbiť. Všetky LHC, ktoré som mal na starosti vždy prešli vo výbornej kvalite. Dnes sa dá všetko dobré spochybníť, ale aj všetko pochybné vychváliť. Nik mi napríklad nezoberie názor, že najväčší poriadok v lese bol v čase poľesí. Ak niekde vyvalilo strom, poľesný o tom najneskôr na druhý deň vedel. Dnes sa o tom odborný lesný hospodár na 2000 hektárovom obvode nedozvie možno vôbec..

Obchádzate poľovníctvo, ktoré možno niekedy trochu rozhodovalo aj o vašom kariérom postupe. Okolo poľovačky sa vždy veľa „panstva“ točilo...

Zase by som sa až tak neusmieval! Poľovačka vždy patrila do lesníctva. A myslím, že sa ani tu nemám za čo hanbiť. Z dvadsiatich najsilnejších danielých trofejí Československa tých čias pochádzalo trinásť z Palárikova. A ak som sa stal členom C.I.C. (Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier – Medzinárodná rada pre poľovníctvo a ochranu poľovnej zveri) za Československo, tak hádam aj preto, že som o poľovníctve a o zveri čosi už len vedel. A to, že sa pri poľovačke vždy rado aj panstvo ukázalo je pravda, ale vari je to dnes inak?!

V čom sa názory Dušana Krajniaka odlišujú od tých otcových?

Asi nepôjde ani tak o odlišné názory, ako o odlišnú dobu. Verím, že každá generácia, robí najlepšie ako vie. Z histórie sa treba učiť, nemožno ju však automaticky prenášať do súčasnosti. Predovšetkým sa veľmi zmenil životný štýl. Ľudia v dolinách boli kedysi oveľa viac odkázaní na vzájomnú pomoc, ako je to v dnešných mestách. Naši predkovia boli oveľa skromnejší, ich túžby sa obmedzovali na to, aby bolo čo jesť, kde skloniť hlavu, mať teplo. Museli byť preto zadobre s pánom horárom. Ak im tento povolil samovýrobu, mohol potom od nich vyžadovať poriadnu prácu. Dnes sa nespokojný vyberie spracovať kalamitu do Nemecka, nebude si kvôli existencii horára obchádzať. Takže z tohto pohľadu patria otcove spomienky na časy, keď horár čosi znamenal, do nenávratna. No určite nemožno všetko minulé považovať za zlé. Napríklad poľovníctvo sa dá lepšie budovať pri centrálne riadenej ekonomike, ako dnes, keď o všetkom rozhodujú vlastnícke práva a SPZ má len spoločenskú funkciu. Ale neplatí to len o poľovníctve. Zoberme si, ako ľahko a efektívne sa rozhodovalo o zalesňovaní nelesných plôch, keď bol len jeden vlastník - štát.

Teda socialistické lesníctvo ako návod...?

Pestovanie semenáčikov dulemanovou metódou, ved. poľesia P. Krajniak a technik LZ p. Barančák, Henclova 1966

Otec a syn kedysi a...
Pavol Krajniak
so synom Dušanom

Ťažba živice pred
rubnou ťažbou,
výskumná práca,
Henclová 1964

Poľovanie na jeleňa
s atrapou zavedené
výskumne
dr. Bubenikom
i v Kanade

To určite nie. Aj súkromný vlastník môže rovnako dobre hospodáriť ako štát. Problém je v tom, že máme veľa pozemkov bez reálneho vlastníka. Bezprizorné pozemky sú zlatou baňou pre novodobých zlatokopov. Správa takýchto pozemkov prešla na obce. Zoberme si takého starostu s polovičným úväzkom, keď príde za ním niekto s úmyslom vyrábať starý vetrolam, ako sa tento asi rozhodne?! Vyrúbu ho a neobnovia. O tom hovoril otec a ja s ním musím, žiaľ, súhlasiť.

Otec hovoril aj o tom, že nebolo nad polesia. Dnes sa veľkosť našich obvodov ustavične zväčšuje. Je to správna tendencia? A ak áno, kde je hranica rastu?

Výmera obvodov sa od čias polesí zväčšovala ruka v ruke s narastajúcou výkonnosťou techniky. Aj preto je otcova nostalgia za polesiami už bez šance. Prechod na dodávateľský spôsob prác umožnil počet zamestnancov na jednotku výmery zmenšiť a hranice obvodov ešte viac rozšíriť. Tým sme sa však naozaj priblížili k hranici, keď je práca na obvode ešte zvládnuteľná. Na dnešných obvodoch však vidím aj iný problém, ako ich výmeru. Je ním rozdelenie pracovnej náplne na pestovnú a ťažbovú časť...

...to veru nebolo dobré ani v päťdesiatych rokoch, keď sa závody rozdelili na pestovné a ťažbové... (dodáva Pavol Krajniak)

...toto rozdelenie základných a na seba nadväzujúcich lesníckych činností je problematické najmä na veľkých výmerách. Riešenie sa však ponúka. Je ním rozdelenie jedného dnešného obvodu s obsadením 1+1 na dva menšie s obsadením 1+0. Bez potreby ďalších pracovníkov by sa tak opäť zjednotila pestovná a ťažbová činnosť, pretože odborný lesný hospodár by na malom obvode zvládol jednu aj druhú. Zároveň by to bol stimul pre kvalifikačný rast lesníkov, lebo to, že dnes polovica prevádzkových pracovníkov nepotrebuje mať skúšky odborného lesného hospodára je pre náš podnik stratou. A keďže sa pravdepodobne ukáže, že na skúšky niektorí naozaj nie sú, tým otvoríme priestor pre mladých. To, že sme mladých v podstate prestali prijímať, sme si nastavili časovanú bombu, ktorej explózia bude bolestná. Bez mladých ľudí neprichádzajú nové myšlienky. A to je pre našu firmu horšie, ako sa môže na prvé počutie zdať.

Nedávne vymenovanie nového generálneho riaditeľa LESOV SR pána Jozefa Mindáša vyvoláva pochopiteľné čakávanie. Aké sú tie tvoje?

Keďže predchádzajúce vedenie vyriešilo ekonomickú stagnáciu podniku...

...máš na mysli aj vedenie pána Vinša?

Mali by sme si už odvyknúť akosi automaticky negovať celé konanie človeka za to, že v niečom pochybil. Rozvíjajme to dobré, čo začal a reformujme len to, čo nie je podľa dnešných predstáv. Inak budeme stále na začiatku. Poďme však k dnešku. Prichádza doba stabilizácie, ktorá je podľa mňa po rokoch ustavičných zmien prioritou. Pod stabilizáciou si predstavujem nasledovné: Po prvé: rozumné investovanie prostriedkov, ktoré plynú z lesa. Po druhé: stabilizovať organizačnú štruktúru. Už naozaj potrebujeme dlhšie obdobie bez organizačných zmien. Každá organizačná štruktúra má svoje výhody i nevýhody. Nevýhody sa prejavujú v období ich zavádzania, výhody len za skutočný výkon. Teda protirečenie, ktoré však má svoje riešenie. Tým je naše investovanie do strojov, ktoré po nadobudnutí prenajmeme overeným cudzím dodávateľom. Dodávateľ nám časťou svojho zisku investíciu zaplatí. Treba si uvedomiť, že len veľké firmy dokážu sami investovať do čoraz drahšej lesnej techniky. Ak by sme nechali vývoj len za skutočný výkon. Teda protirečenie, ktoré však má svoje riešenie. Tým je naše investovanie do strojov, ktoré po nadobudnutí prenajmeme overeným cudzím dodávateľom. Dodávateľ nám časťou svojho zisku investíciu zaplatí. Treba si uvedomiť, že len veľké firmy dokážu sami investovať do čoraz drahšej lesnej techniky. Ak by sme nechali vývoj len za skutočný výkon.

...to si prosím objasniť!

Pri kalkulácii ceny práce je do nej nevyhnutné zahrnúť aj prostriedky na reprodukciu strojov, teda odpisy. Ak zaplatíme tieto odpisy externému dodávateľovi, budujeme tým v podstate jeho podnik. Avšak zároveň je nepochybné, že dodávateľský systém má svoje výhody – starostlivosť o stroje, efektívnosť ich využívania, platenie len za skutočný výkon. Teda protirečenie, ktoré však má svoje riešenie. Tým je naše investovanie do strojov, ktoré po nadobudnutí prenajmeme overeným cudzím dodávateľom. Dodávateľ nám časťou svojho zisku investíciu zaplatí. Treba si uvedomiť, že len veľké firmy dokážu sami investovať do čoraz drahšej lesnej techniky. Ak by sme nechali vývoj len za skutočný výkon.

Znie to veľmi zaujímavo...

...ale veď to nie je až taká novinka! Rovnakým spôsobom postupuje napríklad Slovnaft pri prenájmoch svojich benzínových čerpadiel. Ale aby som dokončil tú stabilizáciu podniku. Štvrtým krokom by mala byť stabilizácia politická. Pod ňou rozumiem prijatie národného lesníckeho programu, ktorý by mal zadefinovať aj postavenie podniku štátnych lesov.

Nastávajúce obdobie predstavuje pre riaditeľov závodov čas neistoty...

Na to sme si už zvykli. Ale, ak to vnímame v istých súvislostiach nemusí to vyznieť len negatívne. Pre žiadneho riadiaceho pracovníka nemôže byť chybou, ak má pred sebou nejaký „check point“. V ňom sa na misky váh položí to, čo urobil dobré i to, čo pokazil. Ak pristu-

Technika OZ Palárikovo v r.1981 - Elephant talianskej výroby na odvršťovanie pŕov

puje k svojej práci s vedomím, že takéto hodnotenie raz príde, pomáha to jeho prácu zlepšovať. Dôležité však je, aby tí, ktorí túto prácu posudzujú boli objektívni. A ak som povedal „A“ poviem aj „B“: Pokiaľ si nejaká strana vyberá z databázy odborníkov, je to v poriadku. Dôležité je len to, aby to bola dobrá databáza.

Pavol a Dušan Krajniakovci obohatili svoje rodinné puto čímisi, čo sa každému otcovi so synom nepodarí. Spojila ich vzájomná profesia, spojilo ich odskúšanie si neľahkej riadiateľskej stoličky, ba spojila ich aj štafeta v medzinárodnom výbore C.I.C., kde je v súčasnosti jedným zo štyroch zástupcov Slovenska Dušan Krajniak. Aj jeho zásluhou vzniká v súčasnosti v palárikovskom kaštieli pamätne miesto svetovej inštitúcie, ktorej štatút bol v roku 1928 pripravený práve tu. Vyznačíme tak na mape podniku ďalšie z jeho pozoruhodných miest. Miest, ktoré sú pre poznanie vlastnej histórie i širšieho dobrého mena podniku veľmi dôležité. ■

Ďalšie posily

Peter GOGOLA

Rok 2006 bol z pohľadu bilancie lesnej pedagogiky mimoriadne úspešný. Vďaka dvom turnusom kurzu lesnej pedagogiky pribudli v radoch zamestnancov š.p. LESY SR bežmála tri desiatky vyškolených lesných pedagógov.

si však, že všetko je vo vývoji, a preto aj kurz lesnej pedagogiky budeme po metodologickej i organizačnej stránke vylepšovať.

Medzi vyškolených lesných pedagógov sa po 13. decembri zaradili Ludovít Šurina z OZ Šaštín, Ing. Alena Hanková z OZ Bardejov, Ing. Peter Fedor z OZ Prešov, Štefan Ďurčák a Ing. Miroslav Kozák z OZ Námestovo, Ing. Peter Novikmec, Ing. Jozef Orlej, Ing. Marián Sejna, Ing. Miroslav Macík a Ing. Igor Nemeš z OZ Sobrance, Ing. Ján Doboš z Obecných lesov Ľubietová a Ján Halčín zo Štátnych lesov TANAPU. ■

Druhý turnus, ktorý sa uskutočnil v mesiacoch október až december, bol iný než tie predchádzajúce. Bol to testovací kurz lesnej pedagogiky v rámci projektu PAWS (o tomto projekte prinášame pravidelné informácie na stránkach Lesníka). Národné lesnícke centrum – Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen je jednou z organizácií, ktoré sa na projekte PAWS podieľajú (partnermi sú organizácie z Českej republiky, Rakúska, Fínska, Nemecka a Veľkej Británie).

V čom bol tento kurz lesnej pedagogiky iný, než tie predchádzajúce?

– opýtali sme sa námestníčky riaditeľa Ústavu lesníckeho poradenstva NLC Ing. Ludmily Marušákovéj.

Testovací kurz lesnej pedagogiky pozostával z troch vzdelávacích seminárov a dvoch období samoštúdia s využitím úplne nových učebných materiálov - manuálu, učebnice a plánovača vychádzky. Manuál obsahuje štruktúru, ciele, metódy a učebné materiály k trom seminárom. Učebnica je príručkou pre účastníkov kurzu,

ktorá poskytuje pedagogické, psychologické a ďalšie dôležité témy pre potreby lesníkov. Plánovač vychádzok je program na CD, ktorý ponúka cvičenia pre obdobie samoštúdia a nástroj na plánovanie vychádzok.

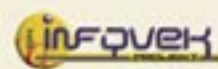
Ako ste skúmali efektívnosť tohto modelu, hlavne v porovnaní s tým predchádzajúcim?

Využili sme dotazníkovú metódu. Účastníci kurzu - keďže nemali skúsenosť z iným

modelom – nám dali spätnú väzbu hlavne v zmysle využiteľnosti nových pomôcok. Myslím tým najmä CD-čko s plánovačom vychádzok, ktoré bolo hodnotené veľmi pozitívne, ale boli vznesené aj vecné pripomienky. Z pohľadu nás, organizátorov, bola zásadná zmena v tom, že sme účastníkov kurzu uviedli do praktického kontaktu s deťmi už na záver prvého seminára – predtým to bývalo na záver kurzu. Celkovo bol kurz vo väčšej miere orientovaný na prakticky využiteľné poznatky a zručnosti, než doposiaľ. Myslím

Ing. Ludmila Marušáková

Peter GOGOLA

Na Záhorí aktívni aj v zime

Zdeňek UNGER

Lesní pedagógovia z OZ Šaštín sú iniciatívni i v zimnom období. Ľudovít Šurina a Zdeňek Unger usporiadali 7. decembra 2006 pre žiakov 4. triedy Základnej školy v Čároch náučnú vychádzku do blízkeho lesa. Táto základná škola už niekoľko rokov vychováva žiakov s kladným vzťahom k lesu a k prírode všeobecne. Školský záujmový krúžok „Strom života“ pod vedením Ľudovíta Šurinu podniká rôzne lesochranárske aktivity.

Lesní pedagógovia Šaňo Deščík a Zdeňek Unger pripravili na 13. december 2006 pre žiakov 3. a 4. triedy Základnej školy v Strážoch náučnú vychádzku do blízkeho lesa. Hustý dážď spôsobil, že zmenili plán a použili náhradný program pre prípad nepriaznivého počasia, uskutočniteľný v triede. Vzhľadom na to, že v priebehu akcie sa počasie umúdrilo, presunuli sa na školský dvor a pokračovali v činnosti vonku. Využili tak svoje doterajšie skúsenosti i schopnosť improvizovať.

Obe stretnutia so žiakmi základných škôl sa stretli s kladným ohlasom detí aj ich učiteliek a rozlúčka lesných pedagógov s deťmi bola spojená s príslubom ďalších stretnutí. ■

*Ing. Zdeňek Unger,
lesný pedagóg OZ Šaštín*

Naší prírodou krok za krokom

„Naší prírodou krok za krokom“ je pôvodný multimediálny program v českom jazyku. Poskytuje súbor encyklopedických informácií týkajúcich sa systému a stručnej charakteristiky rastlín a živočíchov strednej Európy. Vznikol na základe dvojdielnej knižnej encyklopédie rovnakého názvu a obsahu od vydavateľstva Albatros.

Úvodná obrazovka programu (hlavná ponuka) pozostáva z týchto častí: **Rastliny - systém, Zvieratá - systém, Vlastné heslá, Náučný chodník, Registre a Pomoc.**

Prvé dve časti **Rastliny - systém** a **Zvieratá - systém** obsahujú vývojový strom, ktorý zobrazuje systematické triedenie rastlín alebo živočíchov a slúži na vyhľadávanie daného hesla podľa prírodopisného triedenia. Väčšina vetví vývojového stromu končí priamo na konkrétnych charakteristických zástupcoch.

Tretia časť programu nazvaná **Vlastné heslá** pripomína klasickú knihu (má vyše tisíc strán). Každá stránka reprezentuje jeden organizmus, ktorý je charakterizovaný českým a latinským názvom, zaradením do systému, popisom a kvalitným obrázkom (perokresba). V niektorých prípadoch malé ikony umiestnené v pravej časti obrazovky signalizujú pripojené multimediálne komponenty (zvukový záznam, videozáznam).

Listovaním, podobne ako v knihe, môžeme putovať celou encyklopédiou. Základné navigačné prvky sú situované do „krokodíla“ v dolnej časti obrazovky (pod obrázkom sú označené číslami): o krok späť (1), listovanie vzad (2), listovanie vpred (3), číslo aktuálnej strany encyklopédie (4), návrat do hlavnej ponuky (5) a pomoc (6).

Listovanie však nie je veľmi efektívny prístup, pretože obyčajne hľadáme určitý konkrétny druh. Preto odporúčame používať registre, vyhľadávanie alebo lineárne obsahy. Na ľavej strane obrazovky máme k dispozícii vyhľadávacie a multimediálne „nástroje“ v poradí zhora nadol: prehliadač ilustrácií, prehrávač zvukových záznamov, prehrávač filmových ukážok, registre, vyhľadávanie jednotlivých druhov podľa českého alebo latinského názvu, lineárne obsahy a nakoniec prechod do ďalšej časti programu nazvanej **Náučný chodník.**

Náučný chodník je do značnej miery samostatný obsahový aj programový celok, akási prechádzka odbornými pojmami z ríše rastlín a živočíchov, ktorý dopĺňa obsah encyklopédie a ukazuje človeka a prírodu v širších súvislostiach.

Náučný chodník pozostáva z dvoch dielov. Kapitola **Minulosť živej prírody** opisuje vznik a vývoj života na Zemi. Obsahom postačuje pre stredné školy, jej nevýhodou je absencia obrazových príloh. Kapitola **Súčasná príroda strednej Európy** nás sprevádza po jednotlivých biotopoch od našich hôr až po nížiny, informuje o ich stavbe, zložení, druhovom zastúpení rastlín a živočíchov atď.

Encyklopédia je vhodná predovšetkým na samostatnú prácu, avšak aj v rámci hodiny základného typu môžeme využívať niektoré prvky -najmä obrázky, fotografie, video či audionahrávky. Do vyučovacieho procesu je možné vhodne zaradiť aj referáty pripravené najmä z časti **Náučný chodník** a **Vlastné heslá**. Textový popis má kvalitný obsah, podobne ako v špecializovaných atlasoch, ktoré sa na tento účel na školách bežne používajú. Vzhľad obrazovky vrátane ovládacích panelov je síce zvolený netradične a môže niektorých používateľov na prvýkrát prekvapiť, avšak je veľmi ľahké si naň zvyknúť. ■

Z pošty

Peter GOGOLA

*Milý pán magister,
srdečne vás pozdravujem, ďakujem za zviditeľnenie lesnej pedagogiky v časopise Lesník 11.*

Po zverejnení fotografie „baby na kone“ už nikto neverí, že seriózne pracujeme s deťmi.

Niektorých našich neprajníkov naozaj nepresvedčím o zmysle našich stretnutí.

Ale má to aj pozitíva, ozvali sa mi spolužiaci a známi z celého Slovenska, o ktorých som nepočula už dávno.

S veselým pozdravom ešte stále lesná pedagogička

Alena Kaššáková.

Milá pani kolegynia,

teší ma, že máte nad vecou nadhľad.

Ľudia, ktorí nechápu, že práca s deťmi si vyžaduje od dospelého človeka schopnosť pozerat sa na svet očami dieťaťa, hovoria jeho jazykom a chápať jeho potreby, by sa k práci s deťmi nemali vyjadrovať.

Ak si niekto predstavuje pod pojmom „seriózna práca s deťmi“ nejaké prednášky alebo besedy v triede, tak je „stará štruktúra“ a poľutovaniahodný nevzdelanec.

Vážim si Vás a rovnako všetky ďalšie kolegyně a kolegov, ktorí vkladajú svoje lesnícke srdce nielen do práce v lese, ale i do našich ratoleští.

Je to tá najzmyslupnejšia práca, akú môžeme pre tento svet urobiť – sadiť stromy a vychovávať deti.

Nemajte mi za zlé, že som uverejnil fotografiu (pekne ste ju nazvali „baby na kone“), bola zo všetkých najdynamickejšia a na dvojstrane s rubrikou Lesná pedagogika už boli 2 také klasické „fotopózovačky“.

Ak to pokladáte za dehonestujúce, ospravedlňujem sa Vám.

S úctou

Peter Gogola

Očakávali, že si prácu zjednodušia. Opak je pravdou

Jozef MARKO

Ešteže som pricestoval autobusom, hovorím si v duchu. Zaparkovať v širšom centre Žiliny je totiž veľký problém a miestni hovoria, že exprimátorovi Slotovi uškodilo v neúspešných komunálnych voľbách hlavne vysoké parkovné, ktoré zaviedol. V kancelárii riaditeľa OZ Ing. Róberta Sivčáka sa na Mikuláša rýchlo presviedčam o tom, že to nie je tá najväčšia komplikácia, ktorá trápi tunajších lesníkov. Na tradičné otváracie stretnutie každého reportážneho dňa s vedením závodu trochu mešká veduca obchodu a logistiky Ing. Darina Mlynarčíková. Nemožno sa za to na ňu hnevať. Každý vie, že má v týchto dňoch starostí nad hlavu. Problémy so sortimentáciou, projektmi ťažieb a plánmi odbytu v závere roka prerástli nielen jej hlavu, ale poriadne potrápili všetkých, ktorí sa nimi museli zaoberať.

Dnes z OZ Žilina

Medzi skalami Čertovej brány prejde aj odvozná súprava

LESNÍCI DO ŽILINY PATRIA

„Už sme desaťkrát vošli do KRPK-u a desaťkrát vyšli iné čísla! Dostávame sa k nelogickým hodnotám v sortimentácii, sortimenty sú zjavne nadhodnotené. Celkovo sa zvýšila subjektivita v projektovaní ťažieb a plánovaní predaja dreva,“ lakonicky konštatuje. Vedúci lesníckej výroby Ing. Jaroslav Ďurík pridáva svoj názor a porovnáva v súčasnosti používanú vzorníkovú metódu s individuálnym posudzovaním stojacich stromov, ktoré využívali štátni lesníci v roku 2005 známym českým „nebe a dudy“. V neprospech vzorníkov, bohužiaľ. „Ešte sme jednu metódu neoverili a už sme nútení, navyše v časovej tiesni, experimentovať s druhou. Nepovažujeme za správne, že berieme prepočty sortimentov z českého modelu a nerešpektujeme špecifické podmienky jednotlivých závodov. Veď ak vezmeme do úvahy iba náš región, tak iné podmienky má náš závod a v iných podmienkach hospodária naši kolegovia v Námestove alebo Čadci.“

Keď už hovoríme o hospodárení závodu, spomínam si na to, ako vedenie š.p. LESY SR ešte v roku 2005 zvažovalo opodstatnenosť existencie žilinského OZ. Šíрили sa informácie, že je dlhodobou stratový. „Hodnotiť opodstatnenosť existencie závodu len cez optiku hospodárskeho výsledku, výšku ťažby a priemerný náklad na m³ nepovažujem za objektívne, najmä ak naše argumenty neboli druhou stranou akceptované. Je pravdou, že žilinský závod patril dlhodobu ku najkonzervatívnejším, z toho dôvodu systémové opatrenia, ktoré sme urobili v rokoch 2003–04 začali prinášať pozitívny efekt až v ďalších rokoch. Výsledkom je výrazný pozitívny obrat, za rok 2005 sme dosiahli zisk vo výške 7 miliónov korún, za rok 2006 budeme takisto ziskoví, niekde okolo hranice 10 miliónov korún, pričom tento trend považujem za udržateľný aj v najbližších rokoch. Je nevyvrátiteľným faktom, že 90 percent ukazovateľov hospodárenia závodu sa vyvíja jednoznačne pozitívne, žiaľ objektívne reagovať na politicky podložené argumenty odborníkov na všetko je veľmi ťažké. V tejto súvislosti nemôžem nespomenúť „tiežpolitické“ rozhodnutie priradiť lesné porasty v okolí neďalekej Bytče susednému závodu. 1 800-hektárový komplex kvalitných lesov historicky spadajúci do žilinského okresu a 20 000 kubíkov ročného etátu tak paradoxne pripadlo do správy závodu územne spadajúceho do Trenčianskeho kraja.“ argumentuje Ing. Sivčák. Vidieť na ňom, že ho veľmi mrzí, ak niekto bezdôvodne pochybuje o tom, či by mali lesníci patriť do Žiliny.

PREKOMPLIKOVANÁ ADMINISTRATÍVA

Na závodoch si pravidelne vypočujem kritiku na rozdelenie kompetencií medzi OLH a lesníkov, ako aj na administratívne prekomplikovaný proces komunikácie generálneho riaditeľstva s prevádzkou. OZ Žilina nemôže byť výnimkou. Jeho riaditeľ hovorí uvážlivo a bez zbytočných emócií: „Keď som sa pred tromi rokmi dostal na túto pozíciu očakával som, že postupne dokážeme našu prácu zjednodušať. Opak je pravdou. Z ústredia podniku pribúdajú požiadavky na nové a nové

hlásenia a všetko sa nakoniec zvezie na úroveň lesných správ a lesných obvodov. Od OLH-áka chceme, aby vyznačoval ťažbu, prebiecky do 50 rokov, skusmé plochy v prerezávkach, aby bol zodpovedný za vydávanie a kontrolu samovýroby, za kontakt so štátnou správou a má ešte mnoho iných povinností. A to všetko na ploche 2 000 hektárov. Nemôžeme sa čudovať, že je preťažený, nestíha robiť všetko na sto percent a chýba mu častejší kontakt s lesom. Starí otcovia hovorili, že lesníka živíva nohy, toho nášho už viac živí počítač, s počítačom však kalamitu v lese neobjaví...“ Žilinskí lesníci sa zamýšľajú nad tým, ako podrobne a zložito musíme všetko plánovať. A ako aj pri najlepšej snahe plánovať čo najpresnejšie, je realita iná a dosiahnuté výsledky odlišné od tých – do najmenších detailov – naplánovaných. Zhodujú sa na tom, že je síce dobré, ak sú stanovené určité pravidlá, mali by však byť z úrovne GR stanovené rámcovo a závozom by mala byť ponechaná určitá miera voľnosti, pretože najlepšie poznajú špecifiká, ktoré je potrebné zohľadniť. „Množstvo smerníc, ktorými sme zavalení a ktoré sú spojené s koncentráciou právomocí na GR spôsobujú, že lesníci na ústrediach OZ a na LS sa boja zobrať na seba zodpovednosť. Namiesto vlastnej iniciatívy radšej dodržia smernice aj s tým vedomím, že častokrát by sa veci dali urobiť lepšie či jednoduchšie. Berieme ľuďom možnosť samostatne sa rozhodnúť, následná rezignácia je len logickým dôsledkom tohto procesu a to ešte nehovorím o uplatnení mladých zamestnancov. Motivovať niekoho tvrdením, že ak vydrží pár rokov dočká sa aj slušného platu... to fungovalo pred rokom 1989. Dobrého OLH na ulici nenájdeme a vychovať z absolventa skutočného lesníka je úloha na niekoľko rokov. V tomto kontexte

Ing. Jaroslav Ďurík

je zvyšovanie priemer-
ného veku THZ vážny
problém, ktorý je
nutné začať riešiť,"
uvažuje Ing. Sivčák.

TURČIANSKA ZÁ- HRADKA, GADER A ČERTO- VA BRÁNA

Tém, ktoré ob-
raciame v päťci
sprava, zľava
je viac a ani
neviem ako,
ale v riad-
iteľskej
kancelárii
s e d í m ,
p ý t a m
sa, pozorne

počúvam, píšem si a fotografujem vyše
dvoch hodín. Ani si nepamätám, že by
som sa tak zarozprával na niektorej zo
svojich doterajších pätnástich repor-
tážnych ciest. Je teda najvyšší čas ísť do
terénu. Moji sprievodcovia – Ing. Sivčák
a Ing. Ďurík – mi sľubujú ukážky porastov
a zoznámenie sa s kolegami, ktorí si plnia
svoje lesnícke povinnosti v úplne odliš-
ných podmienkach. Cestou sa zastavuje-
me na LS Martin, do auta si k nám prisadá
správca Ing. Martin Hošťák a smerujeme
cez Turčiansku záhradku, ako hovoria
našinci krásnej kotliny medzi malebnými
hrebňami Malej a Veľkej Fatry, do jednej
z najkrajších dolín na Slovensku – do Ga-
derskej doliny. Vchádzame do 5 000-hek-
tárového komplexu štátnych lesov, ktorý
má však predpísaný ročný etát iba 3 000
kubíkov. Nečudo. Naokolo sú strmé skal-
né bralá a mimoriadne náročné terény,
spojené s obmedzeniami ochrancov prí-
rody, ktorí ani tu nechcú pochopiť, že
lesy by mali byť v chránených územiach
stabilizujúcimi prvkami a nie naopak.
V polovici 18 kilometrov dlhej doliny
sa ocitáme v lokalite zvanej Škap, po-
rovnávame 40-ročné smrečiny a novšie
východiská obnovy, v ktorých po znížení
stavov vysokej zveri postačovalo 10 až
15-percentné doplnenie sadenicami.
Ing. Hošťák to komentuje takto: „Pred
znížením stavov sme tu strieľali
ročne 130 kusov jelenej zveri, teraz
približne 40. Táto lokalita je príkla-
dom toho, že poľovníctvo môže byť
súčasťou ochrany lesa a že je možné
dosiahnuť rozumný kompromis me-
dzi pohľadom lesníckym a pohľadom
poľovníckym. Tieto rúbaniská sa
nám podarilo zabezpečiť po piatich
rokoch, predtým to trvalo oveľa dlh-
šie. Škody spôsobené zverou sa dnes
blížia k nule, k čomu prispel aj pod-
rastový spôsob hospodárenia.“

Nad Chatou Dedošová, pri ktorej sa
na chvíľu pristavujeme, si všimam a fo-
tografujem názorný príklad mimoriadne
náročných podmienok pre prácu lesníkov
– členité chrbty Kozej skaly. Terén ako
stvorený skôr pre kamzíkov, ktorým sa
tu aj veľmi dobre darí. Presúvame sa do
vedľajšej doliny Seleneč, ktorej domínu-

je výnimočná Čertova brána. Ing. Hošťák
nám ukazuje, koľko z mohutných brál,
ktoré ju vytvárajú, bolo nutné „ukro-
jiť“, aby ňou prešli nákladniaky naložené
drevom a ako natesno ňou prechádzajú.
Napadá mi jediné slovo: Obdivuhodné.
Klobúk dolu pred prírodou, klobúk dolu
pred lesníkmi!

Z JEDNÉHO EXTRÉMU DO DRUHÉHO - SMREKOVÝ RAJ V HOREŇOVE

Škoda, že počasie nie je práve naj-
priaznivejšie a okrem toho je čas pokračovať
do porastov LS Turčianske Teplice.
V kúpeľnom mestečku sa k nám pripája
správca Ing. Jaroslav Mališ. Po prejazde
obcou Dubové sa dostávame na Nive do
rozsiahleho komplexu kvalitných smre-
čín. Naším cieľom sú objekty hnutia Pro
Silva takmer na hrebni, ktorý predsta-
vuje hranicu medzi žilinským a prievidz-
ským závozom. Ing. Mališ dáva do mojej
pozornosti mimoriadne životaschopné
zmladenie smreka, ktorému sa na žulo-
vom podloží osobitne darí. „Je to pekné,
len keby tých prestrihávkov nebolo treba tak veľa robiť“, s úsmevom hovorí a do-
dáva: „Viete, ja som tu od roku 1991 a prirodzené zmladenie som pozorne sledoval a
cieľene podporoval od začiatku. Niekedy si paradoxne prajeme, aby ťažba a približovanie
čo najviac zredukovali hustotu náletu, ušetríme na prestrihávkach.“ „Všimnite si
červenú kôru kmeňov dospelých smrekov, ktorá je dôkazom kvalitnej proveniencie.“
dodáva Ing. Ďurík Pozerám obdivne a vlastne aj prekvapene na majestátne jedince
90-ročných smrečín. Tak kvalitné smrekové porasty som na Slovensku ešte nevidel. V
duchu sa poteším, že nad smrekom u nás netreba lámať palicu, ale je potrebné pestovať
ho tam, kde je ako doma a kde ho lesníci dokážu zhodnotiť s minimálnymi nákladmi a s
vysokými výnosmi. Ako v Horeňove. V lokalite, ktorá mi pripadá ako smrekový raj.

Videl som skutočne diametrálne odlišné podmienky, v ktorých pracujú žilinskí lesníci,
s ich špecifikami, výhodami i nevýhodami. S ľuďmi, ktorí sa dokážu v týchto rozdielnych
podmienkach orientovať. A znova som počul viac, ako sa mi zmestí na dve časopisecké
strany. Čo dodať? **Vďaka vám kolegovia zo Žiliny, bolo zaujímavé stretnúť sa s va-
mi. Verím, že pre čitateľov Lesníka bude zaujímavé o vás čítať.** ■

Ing. Hošťák (vľavo) a Ing. Sivčák na lokalite Škap

Chata Dedošová, za ňou chrbty Kozej skaly

So zástupcami Strediska Biomasa o problémoch a perspektívach projektu

Kľúčovou je príprava korunových častí

Jozef MARKO

Na jednej strane diskutovaný, kritizovaný a prijímaný s výhradami a nepochopením. Na strane druhej všeobecne označovaný ako perspektívny, vedením podniku a niektorými lesníkmi na závodoch a v prevádzke ústretovo podporovaný projekt prípravy energetického dreva a výroby a predaja drevnej štiepky. Projekt, ktorý môže byť úspešný iba vtedy, ak bude fungovať vzájomná komunikácia a dohodnuté pravidlá medzi kompetentnými na OZ a LS a v Stredisku Biomasa. Projekt, ktorý ešte nemohol vyrásť z detských chorôb práve kvôli tomu, že komunikácia medzi zainteresovanými občas škripe. Jeho životaschopnosť navyše komplikuje očakávaná a stále chýbajúca podpora štátu pre producentov biomasy. O probléme a perspektívach projektu, ktorý smeruje k tomu, aby sa stal LESY SR strategickým výrobcom biomasy na Slovensku, besedoval Lesník so zástupcami strediska Biomasa – vedúcim Ing. Jánom FARKAŠOM, s Ing. Jánom PSÁRSKYM a s Ing. Milanom PREVENDARČÍKOM.

Asi nie je pre vás žiadnym tajomstvom, že na viacerých OZ sa sťažujú na spoluprácu so Strediskom Biomasa a s jeho regionálnymi

centrami (RC). Hovoria napríklad, že niekedy trvá aj rok, kým pridete zoštiepkovať pripravenú hmotu, ktorá sa medzitým znehodnotí.

Ing. FARKAŠ: Musíme si seba-

„Potrebujeme, aby naši kolegovia na OZ uvažovali globálne, nie lokálne“

ale nemôžeme byť v kontakte s každým lesníkom. Preto je dôležité, aby ich správne usmernil manažment závodu či správy. Potrebujeme teda, aby naši kolegovia uvažovali globálne, teda aj vo vzťahu k našim záväzkom voči odberateľom štiepky.

Kolegovia na závodoch tvrdia, že dochádza aj k rozkrádaniu pripravenej hmoty a cítia sa preto

Biomasa

kriticky priznať, že vo vzťahu k niektorým závodom sme nezvládli situáciu tak, ako si to predstavovali – predovšetkým v letnom období. Naši kolegovia na závodoch ťažko chápajú, že práve v lete nemáme zabezpečené odbytové možnosti. Stále sme v štádiu budovania nových regionálnych programov na dodávku energetickej štiepky. Vezmite prosím do úvahy, že v roku 2004 fungoval iba jeden regionálny projekt so SES Tlmače, v roku 2005 odoberali od nás štiepku štyria odberatelia, no a v roku 2006 sme sa dopracovali k číslu desať. Veľké problémy nám spôsobila aj oneskorená dodávka siedmeho štiepkovača pre RC Vranov nad Topľou, ktorý sme dostali namiesto vo februári až v auguste 2006. To nie sú výhovorky. Chcem iba vysvetliť, že naše možnosti boli obmedzené. Zároveň sa chcem ospravedlniť za nedostatky v našej práci, ale na druhej strane aj poďakovať všetkým tým, ktorí vzorne pripravovali hmotu pre naše štiepkovače a ústretovo pristupovali k riešeniu vzniknutých problémov. Za všetky závody by som rád vyzdvihol aspoň OZ Námestovo, OZ Čadca, OZ Považská Bystrica, OZ Trenčín, OZ Smolenice, OZ Prievidza, OZ Čierny Balog, OZ Beňuš, OZ Kriváň, OZ Košice, OZ Vranov, OZ Rimavská Sobota, OZ Revúca a ďalšie. Bez nich by sme naše pracovné úlohy nezvládli. Nedosiahli by sme nárast výnosov z cca 107 mil. Sk za rok 2005 na takmer 170 mil. Sk v roku 2006 a nárast produkcie energetickej štiepky z 20 000 ton za rok 2004 na 130 000 ton v roku 2006.

Ing. PSÁRSKY: Viete, trh stanovuje pravidlá, ktoré naše záujmy stavajú proti záujmom OZ. Závody sa snažia správať ako rozumní hospodári a preto pripravujú hmotu na štiepkovanie na miestach, ktoré sú z hľadiska ekonomickej efektivity pre nich výhodné. Uvažujú len v nákladoch na vyťaženie a priblíženie hmoty na štiepkovanie na OM. Neuvedomujú si, že my musíme potom znášať všetky náklady, ktoré súvisia s distribúciou štiepky k odberateľom, s dopravou našich strojov na častokrát odľahlé a z hľadiska pevnosti povrchu nevyhovujúce miesta. Vibrácie potom spôsobujú poškodenie zvarov, znižujú životnosť ďalších súčiastok a presteje v dôsledku opráv predražujú výrobu štiepky. Navyše nenachádzame energetické drevo uložené tak ako požadujeme, teda poukladané podľa stanoveného predpisu. My vieme, čo je a čo nie je možné zabezpečiť v prevádzke,

vo vzťahu k tvorbe ceny energetického dreva poškodení.

Ing. FARKAŠ: Tento argument chápeme skôr ako výhovorku. Počuli sme neraz lesníkov kritizovať, ale keď sme prekontrolovali konkrétne zásoby, vo viacerých prípadoch sme zistili nadhodnotenie podielu hrúbka. Som presvedčený, že efektívnou ochrannou službou je možné krádeže minimalizovať. V Rakúsku i v Nemecku lesníci majú bežne ročné zásoby, sú si vedomí toho, že cena energetického dreva správnym uskladňovaním rastie. Práve preschnuté a suché energetické drevo je ideálnou surovinou pre efektívne zásobovanie teplárni.

Ing. PREVENDARČÍK: Čo sa týka znehodnocovania pripraveného dreva treba povedať, že v zahraničí síce existujú moderné technológie, ktoré mechanizovane zakrývajú pripravenú hmotu materiálmi na báze celulózy, ktoré sa po čase rozkladajú, ale sú tak drahé, že bez dotácií nemáme šancu ich nakúpiť a použiť.

Lesníci z prevádzky vám však vycítajú, že si s nimi dohodnete vopred termíny

štiepkovania pripravenej hmoty, ale nedodržiavate ich? Nie je možné nejakým spôsobom preklenúť problém sezónnosti odberu štiepky?

Ing. FARKAŠ: To, že vykurovacie obdobie trvá od septembra či októbra do marca nasledujúceho roka je jednoducho fakt, ktorému zodpovedá štandardný postup zoštiepkovania pripravenej hmoty po 3 – 4 mesiacoch. Stredisko Biomasa sa snaží spracovať pripravenú hmotu čo najrýchlejšie a následne skladovať štiepku na zásobách, ale ich objem má svoju hranicu, po prekročení ktorej by sme spôsobili podniku ekonomickú škodu. A to je neprijateľné. Východiskom z tejto situácie je zazmluvnenie celoročných odberateľov štiepky. Prvá lastovička v Obrovská príležitosť pre odštetné závody a čiernom Balogu, Slovenskej Lupči a Beňuši je banskobystrická Smrečina, s ktorou sme sa už dohodli na celoročných dodávkach. Nádejne sa vyvíja spolupráca s odberateľom v Dolnom Kubíne, ktorý pripravuje investíciu do kogenerácie, takže aj tam sa stane celoročný odber našej štiepky realitou. Potrebovali by sme však viac takýchto partnerov.

Spomenuli ste iba OZ na Horehroní, pre ktoré je kontrakt so Smrečinou veľkou šancou. Stále teda platí, že ekonomický efekt pre dodávateľa štiepky, výrobcu tepla i konečného spotrebiteľa má prepravná vzdialenosť v okruhu do 30 kilometrov? Povráva sa totiž, že napríklad štiepka z Trenčína smeruje do Maďarska...

Ing. PSÁRSKY: To je nezmysel. Štiepku z Trenčína do Maďarska nedodávame. Jedným z kľúčov k úspechu programu výroby a predaja štiepky je využitie miestnych surovinných zdrojov pre rozvoj regionálnych projektov. Logistika regionálneho odberu štiepky sa však nedá efektívne nastaviť za rok a už vôbec nie bez pomoci a pochopenia závodov. Preto sa snažíme o to, aby to bol náš spoločný program s OZ. Sme pripravení pri tvorbe cien na rok 2007 zvýšiť nákupnú cenu o 10% v prípade, že hmotu na štiepkovanie bude pre konkrétneho odberateľa pripravená v okruhu do 30 kilometrov od miesta, kam požaduje štiepku dodať.

Keď už hovoríme o tvorbe nákupných cien, kolegovia na závodoch majú problém s tým, že energetické drevo

Ing. Psársky (vľavo) a Ing. Farkaš

Ing. Hlodák privoniava k štiepke, ktorej kvalitu ocenili fínski hostia

od nich vykupujete za cenu nižšiu ako sú ich výrobné náklady a že vo vzťahu k dodávateľom prác nedokážu včas určiť pre nich optimálnu cenu aj kvôli nedodržaným termínom odberu pripravenej hmoty.

Ing. PSÁRSKY: Nákupnú cenu stanovujeme pred štiepkovaním podľa podielu hrúbka a nehrúbka v pripravenej hmote a podľa jej vlhkosti. Dostávame sa však do polemiky s kolegami na závodoch a spôsobujú ju dva aspekty, ktoré nevieme ovplyvniť. Slovenská technická norma (STN) hovorí o dreve a prepočtoch vlhkosti na dlhé drevo, nehovorí však nič o energetickom dreve, ktorého vstupná vlhkosť je podstatne vyššia. To je prvý rozpor. Druhý rozpor spočíva v tom, že nie každá drevína sa nie v každej nadmorskej výške správa tak, ako je uvedené v STN.

Ing. PREVENDARČÍK: Riešením by bolo meranie vlhkosti štiepky po zoštiepkovaní pripravenej hmoty priamo na odvoznom mieste, ale meracie metódy sú obrazne povedané v plienkach a tento problém nemajú doriešený ani v zahraničí. Pritom teplárne zaujíma v prvom rade energetická výhrevnosť štiepky a cena štiepky za atrotónu (ATT). Pre zaujímavosť, na zahraničnom trhu je cena v porovnaní na ATT približne o 30 EUR vyššia ako na domácom trhu. V tejto súvislosti treba dodať, že Slovensko už začalo podporovať výrobu elektrickej energie a Úrad pre reguláciu sieťových odvetví pripravil výnos, podľa ktorého od roku 2006 platia pevné motivačné ceny za elektrinu vyrobenú z biomasy, ktoré sú podstatne nižšie ako v zahraničí. Náš problém to však nerieši, pretože podpora štátu by sa mala týkať aj prvovýrobcov, čiže v prvom rade tých, ktorí pestujú energetické drevo.

Ing. FARKAŠ: Na doplnenie chcem povedať, že viacerí odberatelia štiepky majú vysoké nároky na jej kvalitu, pretože nakúpili spaľovacie kotly, ktoré bezporuchovo spaľujú iba štiepku s frakciami do 50 mm. Ak im dodáme štiepku, ktorá nesplňa toto kritérium, prestojte a straty, ktoré im spôsobuje, sa snažia preniesť na nás.

Ale predsa len, ako je možné presvedčiť závodov o tom, aby s vami spolupracovali, keď žijú v tom, že príprava energetického dreva sa im jednoducho neoplatí a že je pre nich efektívnejšie

vyrábať a predávať vláknu namiesto hmoty pre štiepkovače?

Ing. FARKAŠ: Kľúčom k efektívnej výrobe štiepky je príprava celých korunových častí na štiepkovanie. Je dôležité, aby na závodoch a v prevádzke pochopili, že podiel haluziny, ktorú doteraz so zvýšenými nákladmi odvetvovali, uhadzovali a spaľovali predstavuje 30 až 50% -ný podiel nehrúbka korunovej časti v pripravovanom energetickom dreve pre štiepkovanie. Teraz stačí jediný rez motorovou pílou a získajú závod za túto hmotu viac, ako keď postupujú zaužívaným spôsobom. Pozrime sa na to tak, že každý OZ má minimálny ročný objem ťažby 100 000 kubíkov. Nehrúbka korunovej časti predstavuje 15 – 25 % z vyťaženej hmoty. Za závod je to teda 15 000 až 25 000 kubíkov, z ktorého závod dokáže určitý podiel využiť vhodnou približovacou technológiou. Pri využití celej korunovej časti a vrcholov stromov do 15 cm, podiel hrúbka a nehrúbka je cca od 40 do 60 %. Chybou je, že pri kalkulovaní cien vidia závod len cenu za hrúbka a nevedomia si, že za doteraz nepredajné nehrúbka a haluzinu dostávajú takú istú cenu. Závod doteraz na likvidáciu nehrúbka a haluziny čerpajú ročne viac ako 70 mil. Sk. Nie je efektívnejšie vhodnou technológiou využiť doteraz nepredajnú hmotu spolu s určitým podielom palivového dreva pre vybudované regionálne teplárne?

Bolo správne nakúpiť rovnaký typ štiepkovačov, ktoré sú dosť poruchové a ich možnosti v spracovaní pripravenej energetického dreva sú obmedzené?

Ing. FARKAŠ: Nakúpená technológia je presne určená na spracovanie korunových častí, o ktorých som hovoril, a nie zvyškov po ťažbe, ako sa domnievajú na niektorých OZ. Štiepkovače vyžadujú hmotu s určitou minimálnou dĺžkou, aby ju boli schopní uchopiť a priložiť k valcom. Naše štiepkovače majú ročnú výkonnosť od 18 000 do 21 000 ton. Dokážu zoštiepkovať aj dvojmetrové kusy, ale to je už neekonomické využitie takých drahých strojov. Rovnako ako spracovanie pripravenej hmoty tenkých parametrov – čistého nehrúbka. Pri výbere tohto typu štiepkovačov bola pre nás rozhodujúca ich flexibilita, ale vzhľadom na nadobudnuté skúsenosti chceme odsksúšať aj využitie podávacieho stola, ktoré nám umožní efektívne spracovávať aj čistú haluzinu. V tejto súvislosti jedna doplnujúca poznámka. Z čistej haluziny môžeme vyrobiť iba zelenú štiepku s vlhkosťou 55 – 60%, ktorú je potrebné ihneď spaľovať a zákazníci sú za ňu ochotní platiť oveľa menej.

Ing. PSÁRSKY: Na závodoch nám vyčítajú, že nedodržujeme dohodnuté termíny, ale viaceré prestojte štiepkovačov spôsobili aj oni sami bez toho, aby si to uvedomili. Najnovšie pri príprave hmoty niekto zabudol reťaz v úväzku, ktorá nám rozbila v jednom zo štiepkovačov bubon... Teraz stojí a čaká na opravu. Bohužiaľ nemôžeme byť spokojní ani s úrovňou servisných služieb spoločnosti, od ktorej sme štiepkovače nakúpili. Vidíte sami, akú zložitú problematiku predstavuje zabezpečovanie životaschopnosti programu spracovania biomasy. A to sa jej venuje celkovo iba 20 ľudí na stredisku

a v regionálnych centrách.
Na záver našej besedy teda už len jedinú, ale zásadnú otázku. Čo okrem ponorených problémov a navrhnutých riešení musia štátni lesníci urobiť, aby

bol program ziskový a aby sme dokázali maximálne využívať potenciál, ktorým disponujeme?

Ing. FARKAŠ: Od začiatku projektu je našou najvyššou prioritou regionálny princíp - dodávky energetickej štiepky do novovybudovaných teplární v najbližšom okolí zdrojev max. do 30 km. Práve zníženie prepravných vzdialeností umožňuje zvýšenie cien energetického dreva. Ak významne znížime dopravné náklady, nebudeme prevažovať vodu, ale aspoň čiastočne preschnutú štiepku, môžeme podstatne viac zaplatiť za surovinu. Vzorom je obec Zákamenné, kde je možné ročný zásobu štiepky 1000 ton za bezpečit' dohodo vo priamo z lesníckeho úseku do 15 km. Najnovšie k nám prichádzajú investori z Rakúska, ktorí chcú zainvestovať do kotlov na spaľovanie biomasy s výkonom od 1 do 5 MWh proporcionálne po celom Slovensku. Majú už vytipované vhodné lokality a pre nás to bude znamenať vyriešenie viacerých problémov. Títo investori by ale na Slovensko neprišli a neuvažovali by o podpore výroby tepla a elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov, ak by š.p. LESY SR nespustil program Biomasa. Sme však stále iba na začiatku cesty. Podľa môjho názoru nám chýba na nej viac trpezlivosti a spoločnej aktivity pri realizácii nových projektov a pri hľadaní podporných mechanizmov využitia LPF pri výchove mladých porastov a zakladaní energetických porastov v ekonomicky efektívnych okruhoch pôsobenia súčasných i budúcich odberateľov našej štiepky. Tomuto projektu však verím a som presvedčený, že bude úspešný. ■

Vzorne pripravená hmota ako výsledok dohody

Jozef MARKO

V Lopeji neďaleko Podbrezovej mám spolu s Ing. Milanom Prevendarčíkom zo Strediska Biomasa zraz s pracovníkom Regionálneho centra Revúca Ing. Henrichom Kleschtom. Nasadáme do jeho auta a mierieme po lesnej ceste do porastov na území LS Predajná, v ktorých spracováva pripravenú hmotu jeden zo siedmich štiepkovačov. Na lesoch leží hmla a za tunelom Čelno sa vyhýbame nákladnému autu, ktoré je plne naložené čerstvou štiepkou.

„Štiepka je určená pre banskobystrickú Smrečtinu. Aby sme ušetrili na jej distribúcii, nákladné autá, ktorými stojí

Riport

prevoz jednej tony štiepky na kilometer 8 korún, vysypú štiepku na medzisklade v areáli bývalej DHS v Predajnej, odkiaľ ju do Banskej Bystrice zväžajú kamióny. Pri prevoze štiepky kamiónom nás stojí jedna tona na kilometer iba 3,3 koruny," vysvetľuje Ing. Klescht. Blížime sa k štiepkovaču, ktorý práve plní až po vrch ďalšie nákladné auto a obďaleč už stojí iné, pripravené ihneď začúvať k rachotiacemu stroju a nechať sa nakrmiť voňavou štiepkou. Je jasné, že autá môžu stáť a čakať, ale v prípade tak drahého stroja ako je štiepkovač je ekonomické, ak pracuje nepretržite. „**Jeho posádku tvoria štyria operátori. Dve dvojice sa striedajú po dvoch pracovných zmenách, trvajúcich dvanásť hodín. Vedeť ich k tomu, aby sa správali k stroju tak, akoby patril im. Uvedomujú si, že ich živí. Za zmenu zoštiepkujú 100 až 120 kubíkov na chystanej hmoty. Výkon sa odvíja hlavne od toho, ako je pripravená hmota na štiepkovanie,**“ komentuje situáciu pri pohľade na prácu štiepkovača Ing. Prevendarčík.

Dozvedám sa, že správne pripravená hmota popri lesnej ceste vedúcej hore dolinou je hrubším koncom smerom hore a vpravo, dole dolinou hrubším koncom smerujúcim nadol takisto na pravej strane. Pre posádky štiepkovačov nie je problémom ani spracovanie dreva, pripravené kolmo na cestu hrubším koncom smerujúcim k ceste. V opačnom prípade sa operátorom lámu konce uchopených vrcholcov a korunových častí stromov, ktoré chcú vidieť pracovníci Strediska Biomasa a jeho regionálnych centier v naukladanej hmote, určenej na zoštiepkovanie.

Ing. Klescht si pochvaľuje vzorovo pripravenú hmotu. Je výsledkom včasnej spolupráce s miestnymi lesníkmi, pretože pracovník regionálneho centra a určený pracovník z lesnej správy sa dopredu dohodli, kde a ako bude pripravená hmota pre štiepkovač. „**Predchádzame tak zbytočným problémom a my z regionálneho centra sa už nemusíme zdržiavať pri štiepkovačoch, ale riešime ďalšie úlohy. Naši kolegovia na odštepňích závodoch a lesných správach po takejto skúsenosti aj sami vedia, ako vytipovať vhodné lokality a ako na nich umiestniť drevo určené na štiepkovanie,**“ konštatuje.

Presúvame sa na medzisklad do Predajnej, z ktorého vychádza kamión naložený štiepkou. Jeho cieľovou stanicou je Smrečina v Banskej Bystrici. Do konca roka tak z teritória OZ Slovenská Lupča poputuje k tomuto odberateľovi 1 000 ton štiepky. Kopy štiepky odpočívajú na pevnom betónovom podklade a moji sprievodcovia si pochvaľujú miesto jej uskladnenia, vďaka ktorému nedochádza k znižovaniu kvality produktu. Pridáva sa k nám ďalší pracovník revúckeho regionálneho centra Ing. Ján Hlodák, ktorý berie do dlaní štiepku a s pôžitkom k nej privonia. Čo sa týka jej kvality, spomína si na to, ako vysoko ju ohodnotili hostia z Fínska. „**Keď videli našu štiepku boli prekvapení, že sa ňou kúri. Povedali, že oni by takúto vysoko kvalitnú štiepku považovali za technologickú štiepku, určenú po zbavení hrubších nečistôt na varenie celulózy.**“

Zprava Ing. Klescht a Ing. Prevendarčík pri štiepkovači

Ďalšou zastávkou na mojej „štiepkovej ceste“ sa stáva sídlo OZ Beňuš. Za administratívnu budovu je malá kotolňa, ktorá vykuruje spaľovaním štiepky rozľahlý areál závodu. Ján Caban, obsluhujúci nový kotol s výkonom 500 kilowattov, nainštalovaný v októbri 2006, mi ukazuje moderný displej s ovládacími prvkami a zdôrazňuje, že kotol potrebuje štiepku s vlhkosťou do 25%. Skúsenosti ukazujú, že to je nedosiahnuteľný parameter, ak nie je štiepka vhodne uskladnená, ale naopak ponechaná napospas poveternostným podmienkam a na nespevnenom povrchu.

V kancelárii vedúceho lesníckej výroby Ing. Milana Oravkina sa dozvedám že lesníci z Beňuša majú s výrobou a použitím štiepky dlhoročné skúsenosti. Mój hosťiteľ sa čuduje nad tým, ak má dnes ešte niekto problém pochopiť, aký význam má produkcia štiepky pre podnik a spoločnosť. „**Som presvedčený, že kolegovia zo Strediska Biomasa rozbehli program výroby a predaja energetickej štiepky veľmi dobre. Určite, uvítali by sme v prevádzke použitie vývoziek, ale momentálne si ich náš závod nemôže dovoliť. Nevoláme po zainvestovaní do vývoziek preto, že by sa nám nechcelo pripravovať drevo od pňa na odvozné miesto na štiepkovanie.**“

Ale ak sme už raz nakúpili štiepkovače, mali by sme dokúpiť aj doplnkové technológie. My sami by sme boli schopní vďaka nim pripraviť trikrát viac hmoty vhodnej na štiepkovanie,“ hovorí.

Dodáva, že aj horehronskí lesníci sú vystavení silnému tlaku občanov na kúpu palivového dreva, ktorí sú ochotní zaň zaplatiť viac ako veľké celulóžky za vláknu. Podľa jeho názoru vývoj smeruje do stavu, že ekonomicky bude pre štátne lesy čoraz výhodnejšie spracovávať energetické drevo. Nuž, na Horehroní sú ľudia na drevo bytostne odkázaní, pretože kúrenie plynom je pre nich

prídrahé. A určite sa to netýka iba ľudí v tejto časti Slovenska. Mali by sme na to myslieť a odpovedať si na otázku, či už skutočne nie je najvyšší čas, aby starý pohľad ustúpil novému. Lúčim sa so svojimi sprievodcami a pozerám na starú administratívnu budovu v areáli OZ Beňuš. Práve ju začali rozoberať a búrať. Staré ustupuje novému... ■

Skúsenosti z prípravy energetickeho dreva na OZ Prievidza

Rozhodujúci je správny výber JPRL

Rudolf GÁBRIS

V roku 2006 bolo v rámci OZ Prievidza vyrobených 7691 m³ energetickeho dreva. Podiel nehrúbia tvoril 33,3 % (Vid' tabuľku č.1). Veľkú pozornosť výrobe energetickeho dreva venovala Lesná správa Duchonka, ktorá vyrobila najväčšie množstvo energetickeho dreva a zároveň dosiahla podiel nehrúbia vo výške takmer 41 %. Energetické drevo bolo vyrábané prevažne v najmladších listnatých porastoch s výchovnou úmyselnou ťažbou do 50 rokov, v porastoch s náhodnou predrubnou ihličnatou ťažbou a v porastoch, v ktorých bola ťažba vykonávaná lanovými systémami.

NEDOSTATOČNÁ MOTIVÁCIA DODÁVATEĽOV ENERGETICKEHO DREVA

Pri správnom výbere JPRL má výroba energetickeho dreva aj pri súčasných cenách vláknu, paliva a štiepky ekonomický význam. Zdôrazňujem, pri správnom výbere JPRL. Ak je dobre zabezpečená organizácia spracovania energetickeho dreva na štiepku, môžeme hovoriť aj o reálnom boji proti podkôrnemu hmyzu, či už v smrečinách, borinách alebo aj v dubinách.

Výroba a spracovanie energetickeho dreva má určite zmysel a perspektívu. Praktická realizácia projektu „biomasy“ má však aj

Ing. Oravkin

Tabuľka č.1

Energetické drevo (m ³)	ihličnaté	listnaté	Spolu
Hrúbie	2063,38	3063,92	5127,30
Nehrúbie	1136,60	1426,91	2563,51
Spolu	3199,98	4490,83	7690,81
Podiel nehrúbia	35,52 %	31,77 %	33,33 %

drobné nedostatky, ktoré je nutné do budúcnosti eliminovať. V niektorých prípadoch je nedostatkom časovo nepružné spracovanie energetického dreva. Pri uskladnení energetického dreva sme často odkázaní na využitie cudzích plôch, pričom sme časovo viazaní na uvoľnenie tejto plochy. V horských terénoch, v úzkych dolinách, či na malých odvozných miestach nám dlhodobé uskladnenie energetického dreva komplikuje ďalšiu výrobu dreva a spôsobuje technologické problémy. V smrekových, borových i dubových porastoch nám časovo nepružné spracovanie energetického dreva znižuje možnosť reálneho boja proti podkôrnemu hmyzu.

Konštrukcia cenníka energetického dreva určuje, že čím je väčší podiel nehrúbia v energetickom dreve, tým je pre dodávateľa energetického dreva cena nižšia, pričom náklady na výrobu energetického dreva s vyšším podielom nehrúbia sú väčšie. Z tejto skutočnosti mi vyplýva, že ako dodávateľa energetického dreva nie sme dostatočne motivovaní k vyššiemu využitiu nehrúbia. Čím väčší je podiel nehrúbia v energetickom dreve, tým za tonu dostaneme menej. Meranie objemu hrúbia taktiež nie je celkom doriešené.

ZLOŽITOSŤ VOLBY TECHNOLOGICKÉHO POSTUPU

Problematika výberu vhodného technologického postupu je veľmi zložitá a výber závisí od veľkého množstva rôznych faktorov. Závisí od výrobných podmienok, klimatických podmienok, od sprístupnenia JPRL, od dopytu a pod. Treba podotknúť, že najvhodnejším technologickým postupom nemusí byť ten, ktorý je z hľadiska nákladov najlacnejší, alebo ktorý je z hľadiska výnosov najvyšší, ale ten, ktorý dosiahne najväčší rozdiel medzi výnosmi a nákladmi v celom výrobnom procese, to znamená od ťažby až po odberateľa dreva, pri rešpektovaní všetkých predpisov na úseku hospodárenia v lese.

Myslím si, že je nutné robiť analýzu ekonomických dopadov použitia jednotlivých technologických postupov a dať zodpovedným pracovníkom do ruky nástroj, ktorým by bolo ich rozhodovanie o zvolení technologického postupu v konkrétnej JPRL aspoň po ekonomickej stránke uľahčené. Mali by určitý podklad pre rozhodnutie a v konečnom dôsledku by konkrétnu technológiu vybrali až po zohľadnení všetkých ostatných podmienok - a to celkovej situácie v JPRL, sprístupnenia, terénnych podmienok, klimatických podmienok, cestnej siete, priestorovej lokalizácie, atď.

Je ťažko predstaviteľné, aby zodpovedný pracovník dokázal bez vhodného nástroja

Tabuľka č.2

Podklad pre rozhodnutie v JPRL											
JPRL	Biomasa			SCP z OM			Surové kmene na ES				
	náklady	výnosy	zisk + strat -	Náklady	Výnosy	zisk + strat -	Náklady	výnosy	zisk + strat -		
2008 00	strom. met. predstinka UKT	prepočet Ceny na m ³ odhad nehrúbia 20 %		kmeň. met. Ťažba UKT Výrezy Náklad.	tržby podľa vlakniny do SCP		kmeň. met. Ťažba UKT OD naklad. Odvoz Skladanie manipul. naklad.	tržby zo sortimen. na stoj., ceny z plánu			
Dreviny	m ³	objem	Sk/m ³	Sk/m ³	Sk/m ³	Sk/m ³	Sk/m ³	Sk/m ³	Sk/m ³	Sk/m ³	
BK	196	0,25	367	1033	665	505	1117	612	696	1102	406
BR	1	0,16	477	945	468	632	940	308	829	951	121
DB	1	0,13	475	811	336	583	1117	534	783	1169	387
HB	38	0,12	512	1033	521	686	1117	431	886	1181	295
JL	10	0,35	323	656	333	434	940	506	621	1022	401
Spolu	245			tis. Sk	154		tis. Sk	142		tis. Sk	95

vpred vyhodnotiť ekonomický dopad svojho rozhodnutia o zvolení technologického postupu v konkrétnej JPRL a určiť, ktorý technologický postup by bol výhodnejší. Na ekonomický dopad má totiž vplyv cena prác jednotlivých operácií, potreba použitia jednotlivých operácií, sortimentácia dreva vyjadrujúca kvalitu, ceny jednotlivých sortimentov aj podľa odberateľov a pod. Na cenu prác má vplyv drevina, priemerná hmotnosť, vzrastový stupeň, približovacia vzdialenosť, sklon, prirážky, spôsob výroby, spôsob vyznačenia ťažby, cena prác pracovnej operácie v Sk/Nh a pod.

AKO ZISTIŤ, KTORÁ JPRL JE VHDNÁ

Ako príklad výberu technologického postupu uvediem JPRL 2008 00, v ktorej sa má vykonať výchovná úmyselná ťažba do 50 rokov vo výške 245 m³. Vytvorená metóda v exceli nám pre aktuálnu JPRL z ročného plánu ťažby, na základe výkonových noriem, na základe aktuálnych cien prác v lesníckych činnostiach, na základe sortimentácie a aktuálnych cien jednotlivých sortimentov, ponúkne ekonomické dopady niektorých technologických postupov a uľahčí nám naše rozhodovanie. Umožní nám taktiež posúdiť, či je daná JPRL vhodná na výrobu energetického dreva alebo nie.

Z tabuľky č.2 vyplýva, že oproti klasickému technologickému postupu „surové kmene na ES“ pri odhade podielu nehrúbia 20% použitím technologického postupu „Biomasa“ môže zodpovedný pracovník ušetriť predpokladanú sumu 59 000 Sk. Čo znamená cca 241 Sk za m³. Je to veľa alebo málo? Túto otázku si musí zodpovedať každý sám. V JPRL 2008 00 je to zvýšenie miery zisku o cca 62%. Pre mnohých ekonómov je to neuveriteľné číslo. A je dosiahnuté iba tým, že si uvedený pracovník po vyplnení vzrastového stupňa, približovacej vzdialenosti a prirážok v kalkuláčnom liste, pozrie súbor „podklad pre rozhodnutie v JPRL“, kde mu ponúkame podklady k rozhodnutiu. Sám si vyberie reálne možný technologický postup, aj s ohľadom na iné podmienky v JPRL. Medzi jednotlivými drevinami môžu byť rôzne rozdiely a môžu byť stanovené vhodné technologické postupy aj pre jednotlivé dreviny v danej JPRL.

Pri tých istých podmienkach v JPRL 2008 00 a pri dosiahnutí podielu nehrúbia 30% môžeme ušetriť oproti klasickému technologickému postupu predpokladanú sumu 94 000 Sk, čo znamená cca 384 Sk za m³. Je to zvýšenie miery zisku o cca 94%. Takýmto spôsobom môžeme vybrať JPRL z plánu ťažby, v ktorej sú ekonomicky vhodné na výrobu energetického dreva. ■

Ing. Rudolf Gábriš je logistik OZ Prievdza

Beh na dlhé trate a komunálky

Jozef MARKO

Dopyt po energetickej štiepke rastie. Rýchlejšie na zahraničnom ako na tuzemskom trhu, ale nič to nemení na skutočnosti, že čoraz viac prevádzkovateľov teplární a elektrární v slovenských mestách, obciach a na sídliskách nielen zvažuje, ale sa aj presvedča o výhodnosti nahradenia fosílnych palív, predovšetkým zemného plynu, alternatívnymi zdrojmi energie, teda biomasou a bioplynom. Najnovší príklad zo Šale bol publikovaný koncom roka v denníku Pravda, ktorý citoval riaditeľa spoločnosti Menert-therm Štefana Šebeňa: „Jeden gigajoule tepla z plynu sme vyrábali za 692 korún, teplo zo štiepky vychádza na 530 korún“. Čo je ale pre koncových odberateľov najdôležitejšie, v Šali im budú účtovať nižšiu cenu tepla. A to je poslanstvo, ktorého význam by si mali uvedomiť aj primátori a starostovia, ak chcú naozaj urobiť niečo prospešné pre občanov. Pritom nejde iba o nižšie ceny za teplo a elektrinu, ale aj o čistejšie životné prostredie a nové pracovné príležitosti, ktoré pestovanie, spracovanie a spaľovanie obnoviteľných zdrojov energie môže reálne vytvoriť.

Kolegovia zo Strediska Biomasa, ktorí sa snažia vytvárať odbytové možnosti pre drevnú štiepku z produkcie š.p. LESY SR a získavať nových zákazníkov v blízkosti jej zdrojov, vedľa najlepšie povedať koľko úsilia, presvedčania a opakovaných stretnutí ich stojí komunikácia so zvolenými zástupcami občanov. V tomto behu na dlhé trate dosahujú prvé pozitívne výsledky. Po partneroch z Tlmáča, Novej Dubnice, Handlovej, Kysuckého Nového Mesta, Dolného Kubína, Malaciek, Zákamenného, Banskej Bystrice, Zvolena a spomenutej Šale majú uzatvorené zmluvy o budúcej zmluve s partnermi v Hriňovej a Turčianskych Tepličiach. V štádiu rokovaní sú kontrakty s potenciálnymi odberateľmi v Partizánskom, Bánovciach nad Bebravou, Vrábľoch, Snine, Humennom a Vranove nad Topľou. Aj vy ste si všimli, že drvivá väčšina uzavretých a črtajúcich sa zmlúv je lokalizovaná na západnom a strednom Slovensku? Táto nerovnomernosť trápi našich kolegov zo strediska a regionálnych centier, ale spoliehajú sa na národných investorov. Ti rozmiestnili vytípané lokality, v ktorých sa pripravujú zainvestovať do technológií spaľujúcich drevnú štiepku, proporcionálne po celom Slovensku.

Proces komunikácie a presvedčania o užitočnosti a perspektívnosti výroby tepla a energie z obnoviteľných zdrojov skomplikovali komunálne voľby, ktoré sa uskutočnili začiatkom decembra. Mnohé kontaktné rokovania, rozhovory a diskusie budú musieť „biomasáči“ začať od začiatku a s novými ľuďmi na primátorských a starostovských postoch. Príkladom je Revúca, kde sa novozvolený primátor snaží napriek protestným petíciám miestnych obyvateľov uprednostniť výstavbu spaľovne tuhého komunálneho odpadu, ktorá by mala zásobovať mestečko teplom. Neostáva iba popriať našim kolegom veľa trpezlivosti, dostatok odborných argumentov a konštruktívny prístup z oslovených strán, aby to v sumáre prinieslo úžitok nielen našmu podniku, ale aj jeho zmluvným partnerom. ■

Komentár

Právne okienko

Milan VANČO

V prvom tohtoročnom príspevku uverejňujeme prehľad právnych noriem, uverejnených v Zbierke zákonov na sklonku roku 2006. Hoci len málo z nich sa dotýka odbornej problematiky lesného hospodárstva či pracovnoprávných vzťahov, pokladáme za dôležité na niektoré z nich upozorniť.

Nariadením č. 540/2006 Z. z. vláda SR s účinnosťou od 1. 10. 2006 ustanovila výšku minimálnej mzdy tak, že je ňou suma:

- 43,70 Sk za každú hodinu odpracovanú zamestnancom,
- 7.600,- Sk za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou.

Nariadením č. 554/2006 Z. z. vláda SR upravila povinné používanie bezpečnostných pásov detských zadržiavacích zariadení vo vozidlách určitých kategórií., účinnosť nadobudne 1. júla 2007.

Možno len ako zaujímavosť Vám môže poslúžiť obsah vyhlášky Štatistického úradu SR č. 571/2006 Z. z., ktorou sa vydáva klasifikácia odborov vzdelávania.

Pre všetkých vodičov a majiteľov motorových vozidiel je dôležité poznať najmä ustanovenia 1. časti vyhl. MDPaT SR č. 578/2006 Z. z., upravujúce podrobnosti o povinnej výbave vozidla, o technickej nespôsobilosti vozidla na premávku na pozemných komunikáciách a dočasným vyradení z premávky na nich.

Niektoré zmeny a doplnky Exekučného poriadku (zákon č. 233/1995 Z. z. v platnom znení) upravuje zákon č. 585/2006 Z. z.

Poskytovanie vianočného príspevku niektorým poberateľom upravuje zákon č. 592/2006 Z. z., o sumách pojednáva nar. vl. SR č. 603/2006 Z. z.

Vyhláškou č. 593/2006 Z. z. vyhlásilo MŽP SR ďalšie Chránené vtáčie územie, tentokrát je to Dolné Považie.

Určitú zmenu dozneli aj zákony 92/1991 Zb. o veľkej privatizácii a zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku., stalo sa tak zákonom č. 595/2006 Z. z.

Výšku úhrady za užívanie úsekov diaľnic, ciest pre motorové vozidlá a ciest I. triedy pre rok 2007 upravuje **Nariadenie vlády SR č. 623/2006 Z. z.**

Už dávnejšie avizovaná zmena sadzby DPH na tovary a služby 16 číselných kódov Spoločného colného sadzovníka z doterajších 19% na 10% sa odrazila

v novele zákona o DPH vydané v Zbierke zákona ako zákon č. 656/2006 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2007.

O vzore diaľničných nálepiek a ich cenách pre rok 2007 pojednáva **vyhl. MDPaT SR č. 662/2006 Z. z.**, s účinnosťou od 1. 1. 2007.

Pre tých, čo v tomto roku (2007) pôjdu do riadneho, alebo predčasného starobného dôchodku, alebo im vznikne nárok na výplatu inej dôchodkovej dávky je dôležitá informácia, že opatrením MPSVaR SR č. 680/2006 Z. z. sa ustanovila dôchodková hodnota na 232,51 Sk.

Ak Vás zaujíma problematika financovania jednotlivých kapitol štátneho rozpočtu, jeho príjmy a výdavky, dotácie obciam a VÚC, schodok, či rezervy štátneho rozpočtu na rok 2007, potom Vám dávam do pozornosti zákon NR SR č. 681/2006 Z. z.

Najmä úpravu nezdaniteľných častí základu dane z príjmov, ale aj ďalšie súvisiace otázky, rieši novela zákona o ani z príjmov uverejnená v Zbierke zákonov pod č. 688/2006 Z. z.

Azylóvu politiku SR a otázky pobytu cudzincov v SR riešia novely príslušných zákonov uverejnené v Zbierke zákonov SR ako zákon č. 692/2006 Z. z. a 693/2006 Z. z. ■

JUDr. Milan Vančo
Odbor právnej služby, GR LSR

Výzva na udelenie „Ceny Technickej univerzity vo Zvolene“

Ján TUČEK

Pri príležitosti **200. výročia vzniku lesníckeho vysokoškolského štúdia na Slovensku a 55. výročia pôsobenia Vysokej školy lesníckej a drevárskej**, od roku 1992 Technickej univerzity vo Zvolene, rektor TU vo Zvolene udelí na akademické slávnosti dňa 5. septembra 2007 „**Cenu Technickej univerzity vo Zvolene**“. Cena sa udeľuje raz za päť rokov ako osobitný prejav uznania jednotlivcom alebo kolektívom za významné výsledky dosiahnuté v oblasti výskumu, vzdelávania, vedy a praxe v lesníctve, drevárstve a ekológii.

V súlade so Štatútom „Cena TU vo Zvolene“ návrhy na udelenie ceny je potrebné predložiť na Rektorát TU vo Zvolene, Masarykova 24, 960 53 Zvolene najneskôr do 15. mája 2007. Štatút Ceny je verejne prístupný na webovej stránke www.tuzvo.sk v menu **veda a výskum - Cena TU**. ■

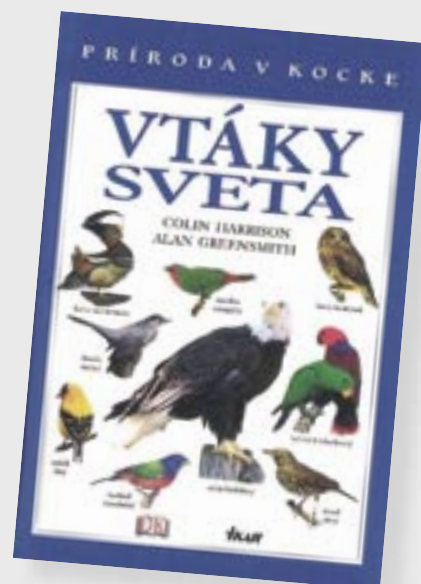
prof. Ing. Ján Tuček, CSc.
rektor TU vo Zvolene

Do vašej knižnice

Peter GOGOLA

VTÁKY SVETA

Prehľadná príručka na spoznávanie vyše 800 druhov vtákov z celého sveta. Množstvo kvalitných fotografií s podrobnými opismi umožňujúcimi ľahkú a spoľahlivú identifikáciu. Stručné a prehľadné texty upozorňujú na kľúčové znaky každého druhu, poskytujú rýchle a jasné informácie. Autori Colin Harrison a Alan Greensmith. Vydalo vydavateľstvo IKAR v roku 2006.

Z múzea

Stoličky – dvojičky

Mária ROŠKOVÁ

V zbierkovom fonde drevárstva Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene sa nachádza niekoľko typov sedacieho nábytku, od sedacích súprav až po stoličky. Stoličky zastúpené v zbierkovom fonde pochádzajú prevažne z 20. storočia a sú tu stoličky ktoré vyrobili domáci majstri, stoličky vyrobené vyučenými stolármi i stoličky priemyselnej produkcie. Ale azda najväčšiu pozornosť si zaslúžia dve stoličky – dvojičky. Pri tomto type nábytku nie je nič nezvyčajné až na to, že tieto sú vyrobené ručne. Sklbila sa tu kvalitná ručná stolárska práca s perfektnou rezbárskou výzdobou. Stoličky sú celodrevené s rovným sedadlom, ktoré je po obvode ukončené oblúčikovou rezbou. Nohy stoličiek sú ručne vyrezávané. Najzaujímavejšou časťou stoličiek je operadlo, ktoré má na prednej strane bohatú rezbársku výzdobu. Horná časť operadla je v tvare trojlístka. V strede operadla je otvor, ktorý je súčasťou štylizovanej rezbárskej výzdoby vychádzajúcej z ľudskej tváre – maskarónu., charakteristickej pre renesančné kúsy nábytku. Ostatné časti výzdoby tvorí bohatá reza plastických listových, rozvilinových a úponkových ornamentov prechádzajúcich miestami do mušľového

ornamentu. Stoličky sú vyrobené z dubového dreva, povrchovo upravené morením na tmavo hnedo, majú výšku 104 cm. Pohľad na stoličky nám hovorí, že ich vyrobil šikovný majster so zmyslom pre estetiku i precíznosť. Tieto stoličky sú však zaujímavé aj svojim pôvodom. Boli vyrobené ako majstrovská záverečná práca na odbornej rezbárskej škole v Humennom, kde ich vyrobili v roku 1912 v neorenesančnom slohu. Vyrobili ich teda chlapci, ktorí končili prípravu na povolanie stolár a rezbár. Škola bola založená v roku 1878 a jej pôvodný názov bol Mestská rezbárska škola. V roku 1890 prevzal školu štát a zriadil pri nej drevársky odbor. Jej prvým riaditeľom bol J. Hofmeister, po ňom Július Edeš a Karol Mendly. Škola neskôr dostala názov Štátna učebná dielňa na spracovanie dreva a poskytovala vzdelanie v trojročných odboroch stolárstvo a rezbárstvo. Poslaním školy bolo „teoreticky a prakticky vychovať remeslu stolárskemu a rezbárskemu, dobrých vedúcich síl a samostatných podnikateľov“.

Pozrime sa, ako to v čase zhotovenia stoličiek v tejto škole vyzeralo. Škola mala k dispozícii vlastnú budovu s priestranými dielnami Dôraz sa kládol na výučbu

odborných predmetov. Pedagogický zbor tvorili 3 – 4 stáli učители. Teoretické vyučovanie bolo trikrát za týždeň vo večerných hodinách od 18.00 do 20.00 hodiny a v nedeľu od 8.00 do 10.00 hodiny. Učilo sa po maďarsky a z maďarských kníh. Keď niekto nevedel čítať a písať musel pred nástupom absolvovať tzv. polprvu triedu – prípravku, kde sa žiaci naučili čítať a písať a mohli pokračovať v príprave na zvolenú profesiu. Keď uplynula učebná doba bol učený poslaný k inému majstrovi na skúšobnú dobu. Učený dostal úlohu zhotoviť nejaký predmet, ktorý mal predložiť Živnostenskému spoločenstvu na ohodnotenie. Na základe hodnotenia bola vystavená tovarišská knižka, ktorá slúžila na zaznamenávanie absolvovanej praxe. Chlapci, ktorí sa pripravovali na profesiu rezbár, museli zvládnuť tri techniky – techniku kreslenia, modelovania a rezy. Kým nezvládli jednu techniku nemohli ďalej pokračovať, preto niekedy príprava na povolanie trvala aj viac ako tri roky. Tí, ktorí tieto techniky zvládli sa neskôr stali vynikajúcimi rezbármi, o čom svedčia aj stoličky z našich zbierkových fondov. ■

Ing. Mária Rošková, Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene

Prvý Sobrančan maturoval pred trištvrtestoročím...

Ladislav MAXIM

Pohľad do histórie lesníckeho školstva na Slovensku argumentuje, že za počiatok lesníckeho vyučovania v rámci Baníckej akadémie v Banskej Štiavnici je možné považovať rok 1770.

Po vzniku Československej republiky došlo k historicky významnému rozhodnutiu ministerstva zemédelství v Prahe. Výnosom zo dňa 19. mája 1919 a 3. júna 1919 zriadilo Štátnu strednú lesnícku školu v Banskej Štiavnici. Bola prvou tohto typu na Slovensku. Rozhodnutie s nadšením prijala nielen lesnícka verejnosť, mesto Banská Štiavnica, ale aj celé Slovensko. Prvým riaditeľom bol Dr. tech. PhDr. Ing. Rudolf Haša. Prvý školský rok v rokoch 1919/1920. V dňoch 29. a 30. septembra 1919 sa konali prvé prijímacie skúšky. Uchádzačov o štúdium bolo zo Slovenska málo a preto boli prijímaní z českých krajov. Prvý zápis bol 1. októbra 1919 a slávnostné otvorenie školského roka 4. októbra 1919. V roku 1922 bola škola premenovaná na Štátnu vyššiu lesnícku školu. V šk. roku 1922/1923 mala škola naplnené všetky štyri ročníky a v roku 1923 sa po prvýkrát od založenia uskutočnila prevádzková prax prvých abiturientov.

Počas celého štúdia boli zdôrazňované a uplatňované zásady: vychovať zo študenta nielen odborníka, ale aj osobnosť s kultúrou tak mozgu ako aj srdca s bohatým duševným i telesným fondom.

Začiatkom júna 1927 sedemnásťročný mladík, rodený Sobrančan Andrej Marcin cestoval do Banskej Štiavnice za účelom vykonania prijímacej skúšky na Štátnu vyššiu lesnícku školu. Doprovod mu osobne zabezpečil vtedajší riaditeľ Štátnej meštianskej školy v Sobranciach Ján Stolína (otec nedávno zosnulého Prof. Stolína, nestora slovenskej ochrany lesa). Výsledok skúšky bol priaznivý a úspešné i samotné štúdium v rokoch 1927 - 1931, o čom svedčí maturitné vysvedčenie. Oficiálny názov vysvedčenia bol „Vysvedčenie dospelosti“ a okrem nacionálií obsahovalo text:

„Dokončivší v šk. roku 1930 - 31 svoje štúdia podrobil sa pred podpísanou skúšobnou komisiou zkúške dospelosti. Dľa celkového výsledku tejto zkúšky a predchádzajúcich zkúšok semestrálnych uznáva ho skúšobná komisia - spôsobilým -

V Banskej Štiavnici, dňa 25. septembra 1931.

Pod dátumom sú podpisy: riaditeľa školy Ing. Antona Micháleka, triedneho profesora Dr. Ing. Jána Kohúta, predsedu skúšobnej komisie, odborného prisediaceho z praxe a členov skúšobnej komisie: Ing. Ján Rezníček, Ing. Jaroslav Charvát, Ing. Teodor Pitel, Vratislav Vojtíšek a Ing. Jozef Hudec.

Všetci patrili medzi najkvalitnejších v stále sa rozširujúcom pedagogickom zbore. Okrem kvalitnej výuky sa výrazne spolu so študentmi podieľali na aktívnom verejno - spoločenskom živote.

Andrej Marcin po základnej vojenskej službe začal pracovať v štátnych lesoch. Začiatok pracovnej činnosti absolvoval vo funkcii lesníka v Sečovskej Polianke, v Adidivciach a v Pavlovciach nad Uhom. Najdlhšie obdobie aktívneho pracovného veku odpracoval vo Vojenských lesoch a majetkoch Malacky, polesie Šranek. Po odchode do dôchodku zaslužený odpočinok prežíval v rodisku. Dožil sa 84 rokov a pred dvadsiatimi rokmi odišiel do večnosti.

Bol prvým maturantom na prvej lesníckej škole na Slovensku nielen ako Sobrančan, ale aj z okresu a v čase stredoškolského štúdia aj z východného Slovenska.

Spomienku pri príležitosti 75. výročia od maturity som napísal aj z toho dôvodu, že sme sa osobne poznali. ■

OZ Prievidza obhospodaruje lesy na výmere cca 55000 ha lesných pozemkov v okresoch Prievidza, Partizánske, Žarnovica, Topoľčany, Nové mesto n.Váhom, Bánovce n. Bebravou, Ilava, Martin. Organizačne je rozčlenený na päť lesných správ: Duchonka, Partizánske, Nitrianske Rudno, Bojnica a Nitrianske Pravno. Terajší odštepny závod vznikol 1.1.2000 zlúčením dvoch veľkých lesných závodov a to OLZ Prievidza a OLZ Partizánske. Z tohto dôvodu má OZ takúto veľkú výmeru, ktorá zachytáva hore spomenuté pohoria od prameňa rieky Nitry až po jej stredný tok pod Partizánskym, kde celková dĺžka dosahuje cez 100 km.

Hornonitrianska kotlina sa rozprestiera v povodí horného toku rieky Nitry od Kľačna, Prievidze, Novák až pod Partizánske. Od západu ju obklopuje mezozoikum Strážovských Vrchov, na severe sa dotýka Malej Fatry, ďalej ju lemuje pohorie Žiar a Kremnické Vrchy. Z východnej strany prechádza do novovulkanitov Vtáčnika a na južnej strane kotlinu lemuje Tribiečské Vrchy, oproti ktorým sa nachádza pohorie Považského Inovca. Vznik kotliny je tektonický, no na formovaní jej dnešného tvaru a rozsahu sa z veľkej časti spoluzúčastňovali aj zložité eróznno-akumulačné procesy.

Každé z týchto pohorí má svoje čaro v každom ročnom období a poskytuje návštevníkom nádherné turistické výstupy počas celého roka či už na Reváň (1206 m) a Klák (1351 m) na začiatku Malej Fatry, vrch Strážov (1213 m) v Strážovských vrchoch, vrchol Vtáčnika (1346 m), vrch Magury (1146 m), vrch Rokoša (1010 m) alebo na vrch Vyšehrad (820 m). Nezabudnuteľné pri dobrej viditeľnosti sú výhľady najmä z Reváňa a Kláku, kde možno vidieť pohorie Veľkej a Malej Fatry, Kremnických Vrchov, Strážovských Vrchov alebo končiare Vysokých Tatier.

V spomenutých pohoriach sa nachádza množstvo chránených území napr. CHKO Ponitrie, CHKO Strážovské Vrchy, niekoľko národných prírodných rezervácií napríklad NPR Vtáčnik, Vyšehrad, Rokoš, prírodných rezervácií Kulháň, Čepušky, Buchlov, Temešská skala, niekoľko prírodných pamiatok a chránených stromov najmä v pohorí Vtáčnik.

História Hornej Nitry je svojim množstvom historických pamiatok veľmi zaujímavá. Najznámejšia pamiatka a turistické lákadlo Hornej Nitry je zámok v Bojniciach, pred ktorým sa nachádza vyše 600 – ročná lipa (chránený strom) s príľahlým zámočným parkom. V tesnej blízkosti zámku sa nachádza zoologická záhrada, ktorá je umiestnená v prekrásnom prírodnom prostredí s množstvom živočíchov z celého sveta a pod ňou známe kúpalisko Čajka.

Bojnický zámok

Navštívte OZ Prievidza

Jozef SPEVÁR

Ďalej sa v Bojniciach nachádzajú termálne kúpele známe na celom Slovensku ale aj v zahraničí. Priamo nad týmito spomenutými pamiatkami a turistickými lákadlami má OZ chatu, z ktorej je len na skok do Bojníc. Ďalšie termálne kúpele nie ďaleko od Bojníc sú v Chalmovej pred Partizánskym.

Turisticky atraktívne miesto najmä v letných mesiacoch je vodná priehrada v blízkosti obce Nitrianske Rudno a Duchonka

pre našich aj zahraničných poľovníkov vo svojich dobre zazverených poľovných revíroch. V ôsmich režijných poľovných revíroch na výmere 28 743 ha, jednom vyhradenom revíri na výmere 3 330 ha a štyroch podielových revíroch na výmere 3 094 ha sú vynikajúce možnosti poľovania najmä na jeleniu zver, tiež srnčiu, mufloniu, danieliu, diviáciu zver ale aj medveďa, lišky, jazveca a prechodne aj vlka. Nezabudnuteľ-

Chata Hubert

Chata Bojnice

Bližšie informácie o ubytovacích možnostiach OZ Prievidza získate na www.lesy.sk, na e-mailovej adrese polovnictvo.pd@lesy.sk alebo na t.č. 046/542 21 99.

pri Topoľčanoch. V blízkosti Duchonky má OZ chatu Javorina, ktorá je využívaná hlavne v letných mesiacoch. V zimných mesiacoch môžu návštevníci Hornej Nitry využiť veľké množstvo lyžiarskych vlekov napríklad na Fačkovskom sedle, Kľačne, Porube, Cígli a ďalších, alebo lyžiarske stredisko Remata pri Handlovej.

Nemôžeme nespomenúť baníctvo na Hornej Nitre, kde vznik baníctva v Handlovej uhoľnej panve sa spomína v roku 1828. Uhlie sa tu nachádza v mladších trefohorných usadeninách v dvoch vrstvách uhoľných slojov. So systematickou ťažbou začalo panstvo Bojnice po roku 1850. V Nováckej uhoľnej panve sa začína uhlie ťažiť až v roku 1941. S banskou činnosťou súvisí aj špecifické obhospodarovanie niektorých lesných porastov, ktoré sú poddolované, v dôsledku čoho sa vytvárajú otvorené banské trhliny, ktoré sú niekoľko desiatok metrov dlhé a niekoľko metrov široké.

Odštepny závod ponúka skvelú možnosť trávenia voľných chvíľ a dovoleníek

né sú najmä poľovačky cez jeleniu ruju pod Malou Fatrou, Strážovskými Vrchmi, vo Vtáčniku, Tribči, Považskom Inovci alebo výrady po spoločných poľovačkách na diviáciu zver najmä na LS Duchonka a LS Bojnice.

Najmä pre poľovných hostí sú určité poľovnícke chaty rôzneho štandardu. Medzi najnavštevovanejšie patria chaty Hubert, Podskalie, Drevená, Hluchá, Ostrá, Nitrianska, Suché, Javorina, Mankovec, Bojnica a ďalšie.

V tomto príspevku sa nedali spomenúť všetky prírodné a kultúrne pamiatky horného a stredného Ponitria. Návštevník – turista, poľovník alebo dovolenkár, ktorý navštívi náš odštepny závod a využije naše ubytovacie zariadenia si môže vybrať nielen z bohatej ponuky nášho regiónu uvedenej v tomto príspevku, ale samozrejme aj na základe svojho vlastného výberu. ■

Ing. Jozef Spevár
je riaditeľom OZ Prievidza

Jeleň

Zmladenie

Oprášme kódex! Nie kvôli nemu. Kvôli sebe

Jozef MARKO

Tak to tu ešte nebolo, aby sa českí kolegovia nechali inšpirovať niečím, čo urobili lesníci na Slovensku! Takto komentoval kolega z generálneho riaditeľstva Ing. Bohumír Glončák aktivitu z Lesov ČR. Ing. Ivan Mazánek, ktorý má participovať na príprave etického kódexu Lesov ČR požiadal bývalé i súčasné vedenie nášho podniku, aby českí štátni lesníci mohli pri tvorbe ich etického kódexu použiť iba po drobných úpravách náš dokument, ktorý považujú za veľmi dobrý. Vedenie Lesov SR samozrejme súhlasilo.

Načo tajiť, takáto správa poteší. Mohla by byť aj dôvodom na hrdé búchanie do prs, ak by sme si boli stopercentne istí, že ustanovenia etického kódexu všetci bez výnimky prísne dodržiavame v každodennom živote podniku. Kto môže dať ruku do ohňa za to, že je to tak? Zbytočná otázka. Nemôžeme predsa očakávať, že všetci sa budú dobrovoľne a striktné držať pravidiel hry, zadefinovaných v kódexe. Som ale presvedčený, že musíme vyžadovať od tých, ktorí na ne radi a ľahko zabúdajú, aby si

osviežili pamäť. Počúvam, že je to čoraz ťažšie. Niektorí sa vraj vrátili k starým nešvárom v presvedčení, že ak majú za sebou dobrého kamaráta v regionálnych štruktúrach niektorej z politických strán, tak ten mu v prípade problémov zo strany nadriadených pomôže telefonátom tomu „správnemu“ človeku. A tento slovenský „krstný otec“ už nedovolí, aby sa s jeho chránencom korektní, poctiví a čestní kolegovia vysporiadali v súlade s normami v etickom kódexe, organizačnom poriadku a zákonníku práce.

Možno naivne, ale predsa len dúfam, že tieto chýry nie sú pravdivé. Pretože regionálni bossovia z krajských a okresných stranických štruktúr, ktorí sa s obľubou, veľmi rýchlo a navyše mylne dokážu vcítiť do pozície všemocných, nenesú predsa žiadnu osobnú zodpovednosť za hospodárske výsledky odštepných závodov a podniku, za dodržiavanie zmlúv s obchodnými partnermi, za dodržiavanie

pracovnej disciplíny na často mimoriadne rizikových pracoviskách, za bezpečnosť a zdravie zamestnancov a za vytváranie a obhajobu dobrého mena štátnych lesov a štátnych lesníkov. Preto nemôžu mať právo ovplyvňovať dianie v podniku neracionálnym kádrovaním. Ak sa o to predsa len snažia a vytvárajú na našich kolegov nezdravý tlak, potom existujú iba dve možnosti – podlahnúť mu a kryť tých, ktorí na svoje miesta jednoducho nepatria. Alebo sa ho snažiť ustáť trvaním na dodržiavaní dohodnutých pravidiel, ktorými sa riadi každá štandardná firma. Viem, ľahko sa radí, ale máme vôbec inú možnosť ako oprášiť lesnícky kódex, ktorý je svojou kvalitou tak inšpirujúci? Myslím, že nemáme. Nie kvôli nemu. Kvôli sebe. ■

Len pre vyvolených?

Ján MIČOVSKÝ

K niektorým nevládnym lesníckym zoskupeniam mám ústretový prístup. Aby som zbytočne nehmlil - ide o VLKa. Hoci takýmto vzťahom si sympatie nezískam ani u najtolerantnejších lesníckych kamarátov, riziká podozrivého obcovania beriem na seba. Vlčie argumenty totiž nemusia byť vždy aj zvlčilé. Diskutovať napríklad s takým Erikom Balážom o zásahoch v posledných prebiekach býva podnetné. Jeho argumenty majú svoju logiku a rád si ich vypočujem. Ale sú aj diskusie, ktoré ma jedujú. Ako napríklad tá o rezervácii Udava, ktorá by bez ústretového prístupu nášho podniku dodnes nebola rozšírená. Keďže na tomto pozoruhodnom mieste je verejnosti vskutku čo ukázať, OZ Vranov tu plánuje vybudovať lesnícky náučný chodník. Okrem samotnej rezervácie ďalšie zastávky chodníka popíšu unikátne riečne piráštvo, potešia plánom lesnej železnice, oživia zabudnutú históriu výmeny území medzi Poľskom a ČSR, kostnicou v Osadnom pripomenú hrôzy vojen... Chodník však stratí „náboj“, ak návštevník nebude môcť s úctou nahliadnúť do jedľovo-bukového chrámu pôvodnej rezervácie. Samozrejme s maximálnou šetrnosťou, ktorú Vranovčania už v prípravnej fáze deklarovali aj tým, že „nahliadnutie“ bude obmedzené 20 metrovým dreveným chodníkom, ktorý bude nielen prirodzenou praktickou bariérou, ale dá ceľež záležitosti aj potrebný punc jedinečnosti. S tým nám však vlci, ktorých sme kolegiálne prizvali k spolupráci nie a nie súhlasiť. Namiesto primeraného trojkilometrového okruhu navrhujú takmer 10 km trasu! Tá môže zaujať ceľopolných bežcov, avšak z hodnôt územia neukáže takmer nič. Argumenty „vlkov“ sú rôzne, no asi najúprímnejšie je vyjadrenie miestne príslušného náčelníka Rasťa Mičánika: „Najlepšie by bolo, keby tam žiadny chodník nebol“. A tak sa treba vlčať i starých sivých vlkov spýtať koho a najmä ako to chceme vychovávať. Ak nám ide o ľudí, ktorí budú hodnotiť krajinu rozumieť a aktívne ich chrániť, tak vyhradzovanie prírodných krás len pre „vyvolených“ je nepochybne tou najhoršou cestou. ■

Prečo mám rada les

JARMILA HARGAŠOVÁ
moderátorka STV

Do svojich takmer siedmich rokov som vyrastala na samote na kopaniciach pod Veľkou Javorinou v Bielych Karpatoch. Neskôr sme sa síce presťahovali do dediny, no na rozdiel od väčšiny svojich vrstovníkov som si užila dosť fyzickej roboty. Naši dodnes obrábajú polia, majú množstvo ovocných stromov, chovajú zvieratá. Nikdy sme nechodili na dovolenky či kúpaliská. Ale chodila som skoro ráno s babkou na hríby, ktoré sme potom raňajkovali s praženicou, páslí sme kravy a mala som povolené dojsť kozu.

Mám v sebe hlboko zakorenený vzťah k pôde, k horám. Rada sa vraciam na miesta, kde som vyrastala a viem, že nikde inde nevoní les tak ako tam. Mala som možnosť precestovať už dosť veľký kus sveta, ale hory vždy uprednostňujem.

Keďže manžel je rodený Tatranec, ukazuje mi krásy úplne iného lesa, na aký som bola zvyknutá. Na Bratislavu som si práve preto, že som závislá na lese, zvykala veľmi ťažko. Vďaka bohu žijeme tesne pri najväčšom lesoparku, takže do lesa to máme dve minúty. To je pre mňa a pre celú našu rodinu ten najväčší relax. ■

František Taraba z obce Horná Koňhora pracuje ako furman – živnostník pri približovaní dreva. Jeho dva ťažné kone – noriky Fako a Mako dostali tretieho pomocníka. Je ním koník Pindo, ktorého pán Taraba kúpil ako žriebä v nádeji, že vyrastie na statného a usilovného pomocníka. Prapodivnou hrou prírody však Pindo nenarástol, a tak ho pán Taraba vodí so sebou na robotu do lesa ako nosiča občerstvenia. „Na chrbát mu priviažem batoh so stravou na celý deň. Skúšal som mu dať aj bedničku minerálky, ale takú ťarchu neodnesie“, komentoval výkonnosť svojho štvornohého pomocníka furman Taraba. ■

Rubriku pripravuje Ferko Tárjko

Uveríte?

„Pani horárka a čože sa stalo, že sme vás v dedine tak dlho nevideli?“ pýtali sa jej ženičky, na čo odpovedala: „Nešťastne som spadla a ležala som tri týždne“. „A to vás nikto skôr nezdvihol?“ čudovali sa ženičky.

Krčmár oznamuje chlapom popijajúcim „lesný vánok“ (borovička): „Počuli ste, že včera horár spadol s desaťmetrového rebríka?“. „Preboha, to sa musel poriadne dorantať a mohol sa aj zabiť“ lutovali ho chlapi, ale krčmár ich potešil: „Mal šťastie, nestalo sa mu nič, lebo stál ešte len na druhej priečke!“.

„Čo sa stalo pán horár, že máte nohu v gypse?“ pýtajú sa chlapi v dedine a on im nato odvetil: „Zbehol som z vysokého posedu vedľa rebríka a už to bolo!“.

Hovorí bača horárovi: „Orol je mocný vták, dnes mi zas od stáda uchmatol strážneho psa“ a horár na to: „Rogalo je hádam ešte mocnejší, musel som až trikrát streliť kým toho chlapa čo niesol pustil!“.

Horár píše list staršiemu synovi – študentovi na strednej lesníckej škole „...vieš poslal by som ti na prilpesenie 500 korún, ale obálku som už bohužiaľ zalepil, tak snáď nabudúce“.

Horár sa rozčuluje nad vysvedčením mladšieho syna: „To je strašné akého ja mám sprostého syna!“, horárka ho však ukludňuje: „Buď rád, aspoň máš dôkaz, že je skutočne tvoj!“.

Chlapi v krčme ľutujú mladého horára, ktorý si už na druhý deň po svadbe zlomil nohu: „Chudák, stihli ho hneď dve nešťastia po sebe!“.

Horárka sa necítila dobre a tak zašla za lekárom, ktorý sa po dôkladnom vyšetrení mračil a dlho rozmýšľal. Horárka sa zľakla a opýtala sa: „Je to také zlé pán doktor?“ a on na to: „Hm, veru nepáčite sa mi!“ „To nič, veď ani vy sa mi nepáčite pán doktor“ povedala horárka.

	koniec tajničky	obyvateľ Pomoranska		značka astátu	dobytárska farma	pokračovanie tajničky	vrchný korbón
	EČV Popradu			zdvih nohy pri tanci			
	Letecké opravovne (skr.)			rytmus ubrať (zastar.)			
	Akadémia múzic. umení (skr.) South Dakóta (skr.)			numero (lat. skr.) značka aktívia			
Pomôcky: anil, arza, Soho, Dirac	podokenná časť steny	ušetrdila	stojatý golierik				
značka plutónia			anglický fyzik husársky kabátec			Vojenská akadémia (skr.) analýza	
domácke meno Adely			rúbať ženské meno			rieka v Nemecku beh v prírode	
tenisový úder						nemecký lekár značka militesly	domácke meno Ezechiela
domácke meno Alberta					tuhne od mrazu		
druh rizota					tým skôr nemecká kartová hra		
ženské meno			zn. nanosekundy stredoveké poslovia			londýnska štvrť typ rus. lietadiel	
tým smerom			hučí dozorca na stavbe			značka radónu tlčhuba (expr.)	veľmi jemné čiastočky vo vode
Pomôcky: atokan, rapido, return	rastlina z rodu bodliakov	puntičkár spôsobí ranu				Európska komisia orgány zraku	
biblická hora						domácke meno Róberta holi	
veľký netopier					nepočul Royal Australian Navy (skr.)		
indigovník, po francúzsky				prudko (hud.) rodné číslo (skr.)			
začiatok tajničky						vajce, po nemecky	
poloker so žltými kvetmi						študentský domov (skr.)	

Tajnička krížovky zo decembrového čísla Lesníka znie: „**Netráp sa , dcérenka, aj Hospodin si na siedmy deň musel oddýchnuť**“. Z úspešných lúštitelov sme tentokrát vyžrebovali **Petra Chytila z Banskej Štiavnice**. Víťazovi posielame knihu z produkcie vydavateľstva IKAR. K výhre mu blahoželáme a prajeme príjemné chvíle pri čítaní.

redakcia
LS Antol, OZ Krupina

Filatelistika

Poľovnícky receptár

Jelení guláš

SUROVINY:

1 väčšia cibuľa, 3 strúčiky cesnaku, 2 väčšie paradajky, 1 paprika, olej, soľ, Vegeta, korenie na divinu (1 kávová lyžička = k. l.), mleté čierne korenie (0,75 k.l.), Diabolská zmes (0,5 k.l.), štiplavá paprika (0,5 k.l.), sladká paprika (1 k.l.), zázvor (štvrt k.l.), rasca (0,5 k.l.), chilli korenie (0,5 k.l.), gulášové korenie (1 k.l.), grilovacie korenie (0,5 k.l.), provensálske bylinky (štipka), horčica (1 k.l.), kečup (2 k.l.), jelenie mäso (cca 1,1kg na 10 porcií), zemiaky 750 g

POSTUP:

Nadrobno nakrájanú cibuľu a cesnak speníme na oleji, pridáme ošúpané a nadrobno nakrájané paradajky a papriku. Speníme podlejeme vodou a necháme dusiť do mäčka. Po udusení necháme vychladnúť. Mäso nakrájame na menšie kocky. Do vychladnutej zmesi dáme všetky koreniny, potom mäso poriadne všetko premiešame a dusíme kým si mäso nepustí vlastnú šťavu. V tejto fáze musí byť šťava prehnane slaná, aby sa mäso dobre ochutilo (soľ si vezmú aj zemiaky).

Keď si mäso pustí šťavu, podlejeme ho 1l prevarenej vody. Keď je udusené tak na trištvrte, pridáme nakrájané zemiaky a za občasného miešania varíme do mäčka. Ak je guláš málo hustý, postrúhame doň zemiak. Na ozdobu pridávame posekanú petržlenovú vňať. Ako prílohu podávame chlieb. ■

*Dobrá chuť čitateľom Lesníka žela
Katarína Siekelová z Hrabčova*

Bulharsko

Československo

RUBRIKU PRIPRAVUJE
PROF. ING. LADISLAV
PAULE, PhD.

Lesnícke školstvo

Je to symbolické, že prvé tohtoročné pokračovanie filatelického okienka je venované lesníckemu školstvu. Tohto roku oslavíme 200. výročie vysokého lesníckeho školstva na území dnešného Slovenska.

Zbierka filatelických dokladov pripomínajúcich zakladanie lesníckeho školstva na celom svete je celkom bohatá a dokumentovaná tak známkami, celinami, alebo príležitostnými pečiatkami. Zo známok hodno spomenúť veľmi pekné známky ktoré vyšli pri príležitosti 100. výročia založenia lesníckeho vysokoškolského štúdia v Rakúsku (1967), alebo výročí založenia Hochschule für Bodenkultur vo Viedni, či 150 rokov založenia Eidgenössische Technische Hochschule v Zürichu (2005). Podobne k 100. výročiu založenia lesníckeho školstva v Turecku vyšla séria známok. Päťdesiate výročie založenia lesníckeho vysokého školstva v Bulharsku si pripomenuli vydaním známky (1975), ale aj celinovej obálky a príležitostnej pečiatky pri šesťdesiatom výročí. Posledná známka s tematikou lesníckeho štúdia vyšla pri príležitosti 50. výročia vysokého lesníckeho školstva v Chile (2002).

Početnejšie boli príležitostné pečiatky a celinové obálky vydané pri výročiach založenia lesníckeho školstva – Tharandt, Brasov, Sopron, Corvallis, Lviv, ale tiež aj niektorých stredných lesníckych škôl ako napr. Písek, Hranice.

Za pozornosť stoja aj staršie pečiatky používané vo Zvolene pri príležitosti výročí založenia vysokoškolského lesníckeho štúdia na Slovensku (1967 a 1972). Dúfame, že príležitosti osláv 200. výročia založenia vysokého lesníckeho školstva na území dnešného Slovenska v septembri tohto roku budeme používať aspoň príležitostnú pečiatku. ■

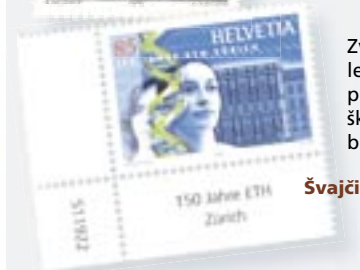
Rakúsko

Rakúsko

Rakúsko

Švajčiarsko

1. Hádanka

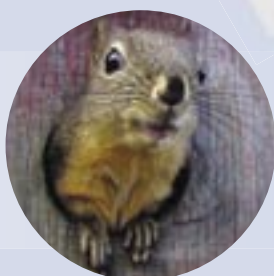
Tento živočích patrí medzi šelmy. Telo má pokryté srstou. Jemu príbuzný druh živočicha patrí medzi domáce zvieratá. Líšia sa hlavne chvostom – ten voľne žijúci ho má huňatejší. Jeho domovom sú husté lesy s bohatým podrastom. Je plachý a obozretný, žije samotársky. Iba v čase párenie – obyčajne vo februári – sa páry združujú pokope. Samica však samca čoskoro opustí a vyhľadá si suché a dobre skryté miesto, kde vrhne mláďatá. Jeho potravu tvoria myši a hraboše, zvyšok väčšinou vtáky, ale aj plazy, najmä jašterice.

Ako sa volá tento živočích? Skús ho nakresliť!

Ahoj kamaráti,
pošlite mi správne
odpovede. Jedného
riešiteľa odmením
darčekom.

2. Vystrihni, poskladaj a vyfarbi obrázok

**Za pekne zlepenú skladačku vianočného stromčeka posielam odmenu
- knižku o vtáčikoch z vydavateľstva IKAR môjmu kamarátovi
Adamovi Rybárikovi z Rajeckej Lesnej.**

Ahoj a dovidenia nabudúce!

Vaša veverička Ryška

Moja adresa je: Veverička Ryška, LESY SR, Nám. SNP 8, 975 66 Banská Bystrica.

JANUÁR 2007

50 ROKOV

Rebek Marián, nar. 3. 1. 1957, OLH, LS Pezinok – OZ Smolenice

Ing. Hroščo Ján, nar. 17. 1. 1957, pestovateľ OZ – OZ Topoľčianky

Jurčák František, nar. 1. 1. 1957, lesník, LS Čadca – OZ Čadca

Koza Peter, nar. 12. 1. 1957, lesník, LS Čadca – OZ Čadca

Odnoga Tibor, nar. 19. 1. 1957, lesník, LS Čadca – OZ Čadca

Ing. Samuelčík Peter, nar. 13. 1. 1957, referent správy lesných pozemkov a reprivatizácie – OZ Čierny Balog

Ing. Bakošová Katarína, nar. 26. 1. 1957, referent ochrany lesa, pestovateľ – OZ Sl. Lupča

Ing. Hochel Igor, nar. 21. 1. 1957, vedúci obchodu a logistiky – OZ Krupina

Ing. Antal Dušan, nar. 22. 1. 1957, ťažbár, LS Rimavská Sobota – OZ Rimavská Sobota

Ing. Kolesár Jaroslav, nar. 18. 1. 1957, ťažbár – OZ Bardejov

Ing. Dzugas Pavol, nar. 13. 1. 1957, VORŠ – metodik systémovej integrácie – GR BB

60 ROKOV

Wenc Ladislav, nar. 19. 1. 1947, ťažbár, LS Šahy – OZ Levice

Hrmo Eduard, nar. 6. 1. 1947, lesník, LS Hrušov – OZ Topoľčianky

Pätoprstý Karol, nar. 10. 1. 1947, fakturant – OZ Topoľčianky

Nipča Anton, nar. 28. 1. 1947, lesník, LS Topoľčianky – OZ Topoľčianky

Krč Jozef, nar. 1. 1. 1947, OLH, LS Bojnice – OZ Príevdza

Ing. Deván Samuel, nar. 22. 1. 1947, vedúci úseku lesníckej výroby – OZ Trenčín

Bevelaqua Milan, nar. 1. 1. 1947, referent mechanizácie – OZ Beňuš

Harčarik Valentín, nar. 4. 1. 1947, lesník, LS Plavnica – OZ Bardejov

Rak Štefan, nar. 17. 1. 1947, OLH, LS Humenné – OZ Vranov nad Topľou

Ing. Mikša Jozef, nar. 15. 1. 1947, referent evidencie výroby – OZ Sobrance

Dorič Pavol, nar. 15. 1. 1947, lesník v obvodě OZ – OZ Sobrance

Ing. Kovalčík Ján, CSc., nar. 4. 1. 1947, VORŠ – ochrana lesa – GR BB

Ďurkovský Anton, nar. 10. 1. 1947, technik, systémový administrátor, OIT Žilina – GR BB

Ing. Bohumel Milan, nar. 13. 1. 1947, VORŠ – stavebné investície – GR BB

ODCHOD DO STAROBNÉHO DŮCHODKU

Ružičková Vlasta, nar. 3. 4. 1950, technik LS, LS Predajná – OZ Slovenská Lupča

Ing. Helena Turská

1.7.1959 až 28.11.2006, obdobie, pri ktorom sa natíska otázka, čo asi trvalo 47 rokov. Je to neuveriteľné, ale presne toľko rokov trval pracovný pomer nášho, už bývalého zamestnanca pána Milana Jánoša v našej organizácii.

Po ukončení osemročnej školskej dochádzky začal pracovať ako zamestnanec v kategórii R na vtedajšom odštepnom lesnom závode Žarnovica a ostal až dodnes. Dňa 28.11.2006 ho v plnom zdraví a ešte stále pracovnom eláne za volantom Tatry zastihol zaslužený dôchodok.

Pri počítaní rokov odpracovaných v našej organizácii nám nedalo, a chceme mu aj touto cestou poďakovali za svedomitú a poctivú prácu a popriať mu veľa zdravia a spokojnosti do ďalších rokov.

Celý kolektív zamestnancov OZ Žarnovica

Ing. Lubica Šimeková, personalista

Ing. Jozef KLEIN, CSc. nečakane odišiel...

Životné cesty sú rozmanité a často nevyšpytatelné, zvyčajne spojené s osudmi ľudí. Medzi vzácnymi hosťami osláv 60. výročia založenia Lesného závodu Sobrance 13.10. 2006 bol Ing. Jozef Klein, CSc., jeho prvý riaditeľ.

Jeho cesta životom bola späť s prácou v lesoch. Mladý, ambiciózný lesný inžinier, rodák z Kokavy nad Rimavicou, po ukončení štúdia v Bratislave začal v roku 1946 pracovať v Liptovskom Hrádku ako lesný asistent. Po krátkom čase viedol správu Považskej lesnej železnice. Od apríla 1948 pracoval ako vedúci lesnej správy v Ľubochni. V Sobranciach od 1. októbra 1948 bol riaditeľom novoutvoreného lesného závodu až do marca 1951. Odvolanie z funkcie bolo zdôvodnené jeho bezpartajnosťou. V Sobranciach ostal pracovať ako pestovateľ a od decembra 1951 začal pracovnú činnosť v Lesoprojekte Zvolen, s náplňou výskumu v odbore lesníckej pedológie. Od júna 1952 prevzal v LZ Čierny Balog funkciu hlavného inžiniera. Po niekoľkých mesiacoch bol preložený na tú istú funkciu v LZ Šahy. Od roku 1954 pracoval na Povereníctve poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na plánovacom odbore. Neskôr bol preložený na funkciu vedúceho odborného referenta v ŠL, Podnikové riaditeľstvo Bratislava. Znalosť cudzích jazykov ho predurčila pracovať na úseku zahraničného obchodu od roku 1969 v ŠL Bratislava.

Od roku 1970 pracoval v Drevoúnii, podniku zahraničného obchodu s drevom do roku 1977. Odvtedy ako vedecký pracovník pôsobil v Štátnom drevárskom výskumnom ústave v Bratislave. Od roku 1982 sa stal vedúcim odboru Komplexné využitie drevnej suroviny a v novembri 1982 odišiel do dôchodku. Bydlisko v Bratislave vymenil za byt v Tatranskej Štrbe.

Jubilujúci LZ Sobrance začal budovať doslova z ničoho, v neuveriteľne skromných podmienkach materiálnych, poznačených ešte stále povojnovou situáciou. Jednou z dominantných vlastností bola schopnosť pochopiť všetkých, ktorí v závode pracovali bez ohľadu na profesiu a riešiť aj najzložitejšie problémy. Veľmi často u robotníckych profesií aj existenčné... Vlastnosť o to vzácnejšia, že od nástupu do regiónu Zemplina nemal s nim nikdy žiadne kontakty. Žijúci pamätníci ešte aj dnes spomínajú na prvého riaditeľa bez nadsázky len v dobrom...

Pozvanie na oslavu polstoročnice závodu v novembri 1996 si veľmi cenil. Vtedajšie vedenie závodu umožnilo jemu i manželke oboznámiť sa s aktuálnym stavom závodu po vyše štyroch deceniách od ukončenia pôsobnosti vo funkcii riaditeľa. Bol neformálne nadšený hodnotami hmotného investičného majetku a všetkým čo videli...

Odhádzali spokojní so želaním dožiť sa osláv 60. výročia založenia závodu.

Organizátori na neho nezabudli a spolu s manželkou sa osláv zúčastnili. Tešila ho aj skutočnosť, že v jubilejnom roku závodu sa dožil vzácného životného jubilea - 12. septembra oslávil 85 rokov. Žiaľ, bola to jeho posledná návšteva končín pod Vihorlatom a Popričným, ktoré mu prirástli k srdcu...

Niekoľko dní po oslave jubilea závodu bola doručená smutná správa, že 22. októbra 2006 nečakane odišiel Ing. Jozef Klein, CSc. do večnosti...

Češ' jeho svetlej pamiatke!

Za bývalých i súčasných zamestnancov OZ Sobrance Ing. Ladislav Maxim

STROMČEK POD STROMČEK

„Pozdrav sa predstavuje v našej škole a škole v škole učenie a práca. Každá akcia má svoj význam a každý učiteľ, študent, rodič sa na ňu podieľa.“
 Za všetky prajery Vám srdečne ďakujeme a prajeme prosperujúci budúci rok a šťastný nový rok.
 Deti z Detstváho domova Skalica

POĎAKOVANIE

V mene detí a zamestnancov Detstváho domova - Detký smiech v Likavke Vám ďakujeme za poskytnutý dar.
 Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu a želáme nech vianočný zvonček Vám šťastím zvoní, nech vianočný čas sa v láske zmení. A tak, krásne ako sa hviezdá lígoc, tak nádherné a tajomné nech sú Vaše Vianoce.
 deti a kolektív zamestnancov Detstváho domova - Detký smiech

DIECÉZNA CHARITA NITRA
 Ďakujeme Vám za darčeky a prajeme šťastný nový rok.
 Všetci zamestnanci
 touto cestou by sme sa Vám a podniky LESY SLOVENSKEJ REPUBLIKY chceli srdečne poďakovať za krásny vianočný stromček, ktorý ste priniesli pre naše deti. Veľmi si vážime, že ste na nás opäť mysleli a pomohli nám takouto formou. Deti sa veľmi tešia na Vianoce a kylika vôňa živého stromčeka nám pripomína, že Vianoce sú už za dverami.
 Sme Vám veľmi vdaní, želáme Vám veľa šťastie a radosť.
 S úprimnou vdakou a poďakovom
 deti a kolektív zamestnancov DDND n. Lajty

Príjemný Vianočný čas Vám želáme a prajeme šťastný nový rok.
 Deti z Detstváho domova Skalica

Ďakujeme Vám za darčeky a prajeme šťastný nový rok.
 Všetci zamestnanci
 touto cestou by sme sa Vám a podniky LESY SLOVENSKEJ REPUBLIKY chceli srdečne poďakovať za krásny vianočný stromček, ktorý ste priniesli pre naše deti. Veľmi si vážime, že ste na nás opäť mysleli a pomohli nám takouto formou. Deti sa veľmi tešia na Vianoce a kylika vôňa živého stromčeka nám pripomína, že Vianoce sú už za dverami.
 Sme Vám veľmi vdaní, želáme Vám veľa šťastie a radosť.
 S úprimnou vdakou a poďakovom
 deti a kolektív zamestnancov DDND n. Lajty

Detstvá domov DD-IV Jilva - Klobučka, M. Nešpora 18
 Klobučka, 31.03.2008
 Všetci zamestnanci
 touto cestou by sme sa Vám a podniky LESY SLOVENSKEJ REPUBLIKY chceli srdečne poďakovať za krásny vianočný stromček, ktorý ste priniesli pre naše deti. Veľmi si vážime, že ste na nás opäť mysleli a pomohli nám takouto formou. Deti sa veľmi tešia na Vianoce a kylika vôňa živého stromčeka nám pripomína, že Vianoce sú už za dverami.
 Sme Vám veľmi vdaní, želáme Vám veľa šťastie a radosť.
 S úprimnou vdakou a poďakovom
 deti a kolektív zamestnancov DDND n. Lajty